

สำนักหอสมุดกลาง พระจอมเกล้าลาดกระบัง

ใบรับรองปัญหาพิเศษปริญญาตรี

ภาควิชาพืชสวน

เรื่อง

การผลิตและการตลาดพืชผักที่สำคัญทางเศรษฐกิจ

ปี พ.ศ. 2536 – 2540

Production and Marketing of Some Economic Vegetables

in 1993 – 1997

โดย

นางสาวเสาวรัตน์ ผู้มีสัตย์

ได้รับพิจารณาเห็นชอบจาก

.....

(รศ. สมภพ อูตะวสันต์)

อาจารย์ที่ปรึกษา

วันที่ ๑/เดือน ๑๑ พ.ศ. ๒๕๔๓

๒/พ.
๗๗๗๗
๐๕๗๒

เลขหมึก.....

เลขทะเบียน... 35915

วัน, เดือน, ปี 2.7 ค.ย. 2543

ภาควิชารับรองแล้ว

.....

(ผศ. ดร. สมชาย กล้าหาญ)

หัวหน้าภาควิชาพืชสวน

วันที่ ๔ เดือน 1๐ พ.ศ. ๕๓

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปัญหาพิเศษปริญญาตรี

ภาควิชาพืชสวน

เรื่อง

การผลิตและการตลาดพืชผักที่สำคัญทางเศรษฐกิจ

ปี พ.ศ. 2536 – 2540

Production and Marketing of Some Economic Vegetables
in 1993 – 1997

โดย

นางสาวเสาวรัตน์ ผู้มีสัตย์

อาจารย์ที่ปรึกษา

รศ. สมภพ จูฑะวสันต์

เสนอ

ภาควิชาพืชสวน

คณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)

พุทธศักราช 2542

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนิยม

ปัญหาพิเศษฉบับนี้ได้จัดทำขึ้นเพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) ซึ่งกว่าจะเป็นรูปเล่มที่สมบูรณ์ได้นี้ต้องพบกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ มากมาย ซึ่งทั้งนี้เพราะได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลต่างๆ ที่ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ข้าพเจ้าจึงขอกราบขอพระคุณมา ณ โอกาสนี้ คือ อาจารย์สมภพ จิตะวสันต์ (รศ.) อาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ ผู้ซึ่งได้กรุณาให้คำชี้แนะ ตรวจสอบ และแก้ไขข้อผิดพลาดตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งประสบความสำเร็จลงได้ และขอขอบพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่ประสิทธิประสาทวิชา ให้ความรู้และอบรมสั่งสอนวิทยาการต่างๆ

ครั้งนี้ข้าพเจ้าขอกราบขอพระคุณบิดา มารดา ที่คอยให้กำลังใจ อบรมเลี้ยงดูและให้คำปรึกษาในยามที่ขาดกำลังใจ ขอขอบคุณพี่ๆ ทุกคนในกรมส่งเสริมการเกษตรที่เอื้อเฟื้อข้อมูลในการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดระยะเวลาการรวบรวมข้อมูล ขอขอบใจเพื่อนๆ ที่ให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีตลอดมา และทำยนี้ขอขอบคุณ คุณพิพัฒน์ เพชรงาม ที่เป็นทั้งเพื่อนและบุคคลสำคัญในการรวบรวมข้อมูล ตลอดจนช่วยเหลืองานในทุกๆ ด้าน

ข้าพเจ้าหวังว่าปัญหาพิเศษฉบับนี้ คงจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่ได้อ่านและสนใจในเรื่องนี้ไม่มากนักน้อย คุณความดีใดๆ ที่บังเกิดขึ้นในการทำปัญหาพิเศษฉบับนี้ข้าพเจ้าขอมอบให้แก่บุคคลคั้งที่ได้กล่าวข้างต้น แต่หากมีข้อผิดพลาดประการใดข้าพเจ้าขอรับไว้และกราบขออภัยมา ณ ที่นี้ด้วย

นางสาวเสาวรัตน์ ผู้มีสัตย์

เมษายน 2543

ชื่อเรื่อง : การผลิตและการตลาดพืชผักที่สำคัญทางเศรษฐกิจบางชนิดปี พ.ศ. 2536 - 2540
Production and Marketing of Some Economic Vegetables in 1993 - 1997

โดย : นางสาวเสาวรัตน์ ผู้มีสัตย์

สาขาวิชา : พืชสวน

ภาควิชา : พืชสวน

คณะ : เทคโนโลยีการเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์สมภพ จิตะवलันต์

บทคัดย่อ

การศึกษาถึงสถานการณ์การผลิตและการตลาดพืชผักที่สำคัญ 5 ชนิด (หอมแดง, กระเทียม, มะเขือเทศ, กะหล่ำปลี และข้าวโพดฝักอ่อน) ในประเทศ แสดงให้เห็นว่า พื้นที่การผลิตพืชผักที่สำคัญโดยทั่วไปมีลักษณะการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2536 - 2538 (พื้นที่การผลิต 1,902,868 ไร่, 2,208,700 ไร่ และ 3,881,653 ไร่ ตามลำดับ) ลดต่ำลงเล็กน้อยในปี 2539 (พื้นที่การผลิต 2,744,462 ไร่) และเพิ่มขึ้นอีกครั้งหนึ่งในปี 2540 (พื้นที่การผลิต 3,026,057 ไร่) ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่โดยทั่วไปยังคงอยู่ในระดับคงที่ ระบบการตลาดมีลักษณะไม่เปลี่ยนแปลงไม่มากนักเมื่อเทียบกับการศึกษาของผู้ทำการศึกษาที่ผ่านมา โดยวิธีการตลาดพืชผักยังต้องผ่านระบบพ่อค้าคนกลางจำนวนหลายระดับก่อนที่จะถึงมือผู้บริโภค วิธีการตลาดพืชผักที่มีการผ่านพ่อค้าคนมากที่สุดคือผลผลิตผักสด รองลงมาคือผลผลิตพืชผักชนิดแห้ง และผลผลิตพืชผักเข้าสู่โรงงานแปรรูป รวมไปถึงราคาผลผลิตพืชผักในตลาดระดับต่างๆ ยังมีความเคลื่อนไหวแบบเป็นฤดูกาลซึ่งเปลี่ยนแปลงไปตามปริมาณผลผลิตพืชผักที่ผลิตได้ในช่วงนั้นๆ คือ ช่วงที่มีปริมาณผลผลิตสูงราคาก็จะตกต่ำในส่วนของราคาพืชผักในตลาดต่างๆ ตลาดระดับขายปลีกเป็นตลาดที่มีราคาผลผลิตสูงที่สุด รองลงมาคือตลาดระดับขายส่งและตลาดที่มีราคาผลผลิตต่ำที่สุดคือ ตลาดระดับเกษตรกร เมื่อศึกษาไปถึงชนิดของพืชผักแล้ว กะหล่ำปลี (ตลาดผลผลิตสด) มีการเปลี่ยนแปลงราคาในรอบปีค่อนข้างสูงเมื่อเทียบกับ หอมแดง กระเทียม (ตลาดผลผลิตแห้ง) มะเขือเทศและข้าวโพดฝักอ่อน (ตลาดผลผลิตแปรรูป)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Title : Production and Marketing of Some Economic Vegetables in 1993 – 1997
By : Miss. Suawarat Poomeesat
Major : Horticulture
Department : Horticulture
Faculty : Agricultural Technology
Adviser : Assoc. Prof. Sompop Thitavasanta

Abstract

Circumstance of five economic vegetable crop production and marketing in Thailand during 1993 to 1997. The informations showed that the important crop area had been increased continuously form the year 1993 to 1995 (productive area of 1,902,868; 2,208,700 and 3,881,653 rais, respectively) They had been decrease in 1996 with productive area of 2,744,462 rais but in 1997 the area had a little increasing (3,026,057 rais). From 1993 to 1997 it was found that the average yield/rai was still constant. Marketing systems was not changed so much in compare with the former informations. The products of the vegetable were still sold though many levels of middleman more than flowed directly from grower to consumer. The market flows with the greatest number of middleman was flesh crop production, dehydrated vegetable crop production was the second and the least was production of processing vegetable. The price in each market was fluctuated by season and all year round of vegetable product quantity. Unsetable products form retialed market had gained the highest price. Which it was much more than product form wholesale market and the lowest price had got from farmer market.

Regarding to the five vegetables, cabbage (fresh crop production) had the most changing in price followed by shallot, garlic (dehydrate vegetable crop production), tomato and baby corn (processing vegetable crop production).

สารบัญ

	หน้า
สารบัญตาราง.....()	
สารบัญภาพ.....()	
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของปัญหา..... 1	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา..... 3	3
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ..... 4	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา..... 4	4
1.5 วิธีการศึกษา..... 5	5
1.5.1 การสุ่มตัวอย่าง..... 5	5
1.5.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล..... 5	5
1.5.3 วิธีการศึกษา..... 5	5
1.5.4 ระยะเวลาดำเนินการศึกษา..... 6	6
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	
2.1 ความสำคัญของพืชผัก..... 7	7
2.1.1 ความสำคัญด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจของพืชผัก..... 9	9
2.1.2 ลักษณะสำคัญของพืชผัก..... 9	9
2.1.3 สถานการณ์การผลิตพืชผักภายในประเทศ..... 10	10
2.2 การตลาดผลผลิตพืชผัก..... 18	18
2.2.1 ความหมายของการตลาด..... 18	18
2.2.2 ระบบการตลาดสินค้าผักสดภายในประเทศ..... 21	21
2.2.3 สถาบันการตลาด..... 23	23
2.2.4 โครงสร้างของตลาด..... 24	24
2.2.5 ระดับตลาดสินค้าพืชผักภายในประเทศ..... 26	26
2.3 ราคาสินค้าผลผลิตพืชสวน..... 34	34
2.3.1 ความหมายของราคาสินค้าเกษตร..... 34	34
2.3.2 หน้าที่ของราคา..... 35	35
2.3.2 บทบาทของราคา..... 36	36

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

บทที่ 3 (ต่อ)	
2.3.4 บทบาทของราคาผลิตผลเกษตร.....	37
2.3.5 ลักษณะบางประการของพืชผักที่ส่งผลต่อราคา.....	39
2.3.6 ความแตกต่างของราคาสินค้าตามภูมิภาค.....	43
บทที่ 3 ผลการศึกษา	
3.1 (ตอนที่ 1) ศึกษาพื้นที่และปริมาณการผลิตพืชผักภายในประเทศ.....	44
3.2 (ตอนที่ 2) ศึกษาการตลาดสินค้าพืชผักภายในประเทศ.....	69
3.3 (ตอนที่ 3) ศึกษาความเคลื่อนไหวของราคาพืชผักบางชนิด.....	78
บทที่ 4 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	
4.1 สรุปผลการศึกษา.....	95
4.2 ข้อเสนอแนะ.....	96
4.3 ข้อเสนอแนะทางด้านการศึกษา.....	96
บทที่ 5 วิจัยผลการศึกษา	
วิจัย.....	97
บรรณานุกรม.....	100
ภาคผนวก	105
ภาคผนวกที่ 1	106
ภาคผนวกที่ 2	107

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

2.1	ชนิดพืชผักที่ปลูกในภาคต่างๆ ของประเทศ.....	11
3.1	สถิติจำนวนผู้ถือครองและเนื้อที่ถือครอง จำแนกตามการใช้ประโยชน์ที่ดิน และภาค ปี 2536.....	46
3.2	สถิติการเพาะปลูกพืชผักบางชนิด ปี 2535/36-2539/40 (รวมทั้งประเทศ)	48
3.2.1	สถิติการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวหอมแดงแยกเป็นรายภาค ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40.....	50
3.2.2	สถิติการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวกระเทียมแยกเป็นรายภาค ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40.....	52
3.2.3	สถิติการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวมะเขือเทศส่งตลาดแยกเป็นรายภาค ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40.....	53
3.2.4	สถิติการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวกะหล่ำปลีแยกเป็นรายภาค ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40	55
3.2.5	สถิติการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวข้าวโพดฝักอ่อนแยกเป็นรายภาค ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40	56
3.3.1	แสดงปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวหอมแดง (ภาคเหนือ).....	58
3.3.2	แสดงปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวหอมแดง (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) 58	
3.3.3	แสดงปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวกระเทียม (ภาคเหนือ).....	60
3.3.4	แสดงปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวกระเทียม (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) 60	
3.3.5	แสดงปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวมะเขือเทศ (ภาคเหนือ).....	61
3.3.6	แสดงปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวมะเขือเทศ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)61	
3.3.7	แสดงปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวมะเขือเทศ (ภาคใต้).....	63
3.3.8	แสดงปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวมะเขือเทศ (ภาคกลาง).....	63
3.3.9	แสดงปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวข้าวโพดฝักอ่อน (ภาคเหนือ).....	64
3.3.10	แสดงปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวข้าวโพดฝักอ่อน (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ).....	64

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
3.3.11 แสดงปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวข้าวโพดฝักอ่อน (ภาคใต้).....	66
3.3.12 แสดงปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวข้าวโพดฝักอ่อน (ภาคกลาง).....	66
3.4 สถิติผลผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เก็บเกี่ยวพืชผักบางชนิดรวมทั้งประเทศ ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40.....	68
3.5 สถิติราคาพืชผักบางชนิดที่เกษตรกรขายได้ ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40.....	79
3.6 สถิติราคาขายส่งเฉลี่ยรายเดือนของผักบางชนิด (ณ ตลาดกลางสี่มุมเมือง กรุงเทพฯ) ปี 2535/36-2539/40.....	81
3.6.1 สถิติราคาขายส่งเฉลี่ยรายเดือนของหอมแดง (ณ ตลาดกลางสี่มุมเมือง) ปี 2535/36-2539/40.....	82
3.6.2 สถิติราคาขายส่งเฉลี่ยรายเดือนของกระเทียม (ณ ตลาดกลางสี่มุมเมือง) ปี 2535/36-2539/40.....	83
3.6.3 สถิติราคาขายส่งเฉลี่ยรายเดือนของมะเขือเทศสดส่งตลาด (ณ ตลาดกลางสี่มุมเมือง) ปี 2535/36-2539/40.....	85
3.6.4 สถิติราคาขายส่งเฉลี่ยรายเดือนของกะหล่ำปลี (ณ ตลาดกลางสี่มุมเมือง) ปี 2535/36-2539/40.....	86
3.6.5 สถิติราคาขายส่งเฉลี่ยรายเดือนของข้าวโพดฝักอ่อน (ณ ตลาดกลางสี่มุมเมือง) ปี 2535/36-2539/40.....	87
3.7 สถิติราคาขายปลีกเฉลี่ยรายของพืชผักบางชนิด(ตลาดกรุงเทพฯ) ปี 2535/36-2539/40.....	89
3.7.1 สถิติราคาขายปลีกเฉลี่ยรายเดือนของหอมแดง (ตลาดกรุงเทพฯ) ปี 2535/36-2539/40.....	90
3.7.2 สถิติราคาขายปลีกเฉลี่ยรายเดือนของกระเทียม (ตลาดกรุงเทพฯ) ปี 2535/36-2539/40.....	91
3.7.3 สถิติราคาขายปลีกเฉลี่ยรายเดือนของมะเขือเทศสดส่งตลาด (ตลาดกรุงเทพฯ) ปี 2535/36-2539/40.....	93
3.7.4 สถิติราคาขายปลีกเฉลี่ยรายเดือนของกะหล่ำปลี (ตลาดกรุงเทพฯ) ปี 2535/36-2539/40.....	94

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่		
2.1	ขั้นตอนในการทำกิจกรรมการตลาดจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคของระบบการตลาด ผลิตผลพืชสวน.....	21
2.2	การกระจายผัก.....	27
2.3	บทบาทของราคาและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภคและรัฐบาล.....	36
3.1	แสดงแผนภูมิร้อยละของจำนวนผู้ถือครอง จำแนกตามประ โยชน์จากที่ดินและภาค ปีที่ 2536.....	46
3.2	แสดงแผนภูมิสถิติการเพาะปลูกพืชผักบางชนิดภายในประเทศปี 2535/36-2539/40 (รวมทั้งประเทศ).....	48
3.2.1	แสดงแผนภูมิสถิติการเพาะปลูกหอมแดงแยกเป็นรายภาคปีการเพาะปลูก 2535/36 - 2539/40.....	50
3.2.2	แสดงแผนภูมิสถิติการเพาะปลูกกระเทียมแยกเป็นรายภาคปีการเพาะปลูก 2535/36 - 2539/40.....	52
3.2.3	แสดงแผนภูมิสถิติการเพาะปลูกกะหล่ำปลีแยกเป็นรายภาคปีการเพาะปลูก 2535/36 - 2539/40.....	53
3.2.4	แสดงแผนภูมิสถิติการเพาะปลูกมะเขือเทศสดส่งตลาดแยกเป็นรายภาค ปีการเพาะปลูก 2535/36 - 2539/40.....	55
3.2.5	แสดงแผนภูมิสถิติการเพาะปลูกหอมข้าว โพลีค็อกอ่อนแยกเป็นรายภาคปีการเพาะปลูก 2535/36 - 2539/40.....	56
3.3.1	แสดงแผนภูมิปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวหอมแดง (ภาคเหนือ).....	58
3.3.2	แสดงแผนภูมิปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวหอมแดง (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ).....	58
3.3.3	แสดงแผนภูมิปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวกระเทียม (ภาคเหนือ).....	60
3.3.4	แสดงแผนภูมิปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวกระเทียม (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ).....	60
3.3.5	แสดงแผนภูมิปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวมะเขือเทศ (ภาคเหนือ).....	61

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญญภาพ (ต่อ)

หน้า

3.3.6	แสดงแผนภูมิปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวมะเขือเทศ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ).....	61
3.3.7	แสดงแผนภูมิปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวมะเขือเทศ (ภาคใต้).....	63
3.3.8	แสดงแผนภูมิปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวมะเขือเทศ (ภาคกลาง).....	63
3.3.9	แสดงแผนภูมิปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวข้าว โปดฝักอ่อน (ภาคเหนือ)....	64
3.3.10	แสดงแผนภูมิปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวข้าว โปดฝักอ่อน (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ).....	64
3.3.11	แสดงแผนภูมิปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวข้าว โปดฝักอ่อน (ภาคใต้).....	66
3.3.12	แสดงแผนภูมิปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวข้าว โปดฝักอ่อน (ภาคกลาง).....	66
3.4	แสดงแผนภูมิสถิติผลผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เก็บเกี่ยวพืชผักบางชนิดในช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40.....	68
3.4.1	วิธีการตลาดพืชผัก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี.....	69
3.4.2	วิธีการตลาดพืชผัก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี.....	70
3.4.3	วิธีการตลาดพืชผักอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา.....	70
3.4.4	โครงสร้างของปากคลองตลาด.....	71
3.4.5	วิธีการตลาดของพ่อค้าผักสดในกรุงเทพมหานคร.....	72
3.4.6	วิธีการตลาดของผักสดในประเทศไทย.....	73
3.4.7	วิธีการตลาดผักสดของตลาดกลางกรุงเทพมหานคร.....	74
3.4.8	โครงร่างระบบตลาดผลผลิตแห่ง (กระเทียม).....	75
3.4.9	วิธีการตลาด หอม กระเทียม (แสดงลักษณะการไหลเวียนระหว่างพ่อค้า).....	75
3.4.10	โครงร่างตลาดผลผลิตสำหรับแปรรูป (มะเขือเทศ, ข้าวโพดฝักอ่อน, ผักกาดเขียวปลี).....	76
3.4.11	วิธีการตลาดข้าวโพดฝักอ่อนภายในประเทศ.....	76
3.4.12	วิธีการตลาดข้าวโพดฝักอ่อนภาคเหนือ.....	77
3.5	แสดงแผนภูมิสถิติราคาพืชผักบางชนิดที่เกษตรกรขายได้ ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40.....	79
3.6	แสดงแผนภูมิสถิติราคาขายส่งเฉลี่ยพืชผักบางชนิด (ณ ตลาดสี่มุมเมือง กรุงเทพฯ) ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40.....	81

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ(ต่อ)

หน้า

3.6.1	แสดงแผนภูมิราคาขายส่งเฉลี่ยรายเดือนของหอมแดง (ณ ตลาดสี่มุมเมือง) ปี 2535/36-2539/40.....	82
3.6.2	แสดงแผนภูมิราคาขายส่งเฉลี่ยรายเดือนของกระเทียม (ณ ตลาดสี่มุมเมือง) ปี 2535/36-2539/40.....	83
3.6.3	แสดงแผนภูมิราคาขายส่งเฉลี่ยรายเดือนของมะเขือเทศสดส่งตลาด (ณ ตลาดสี่มุมเมือง) ปี 2535/36-2539/40.....	85
3.6.4	แสดงแผนภูมิราคาขายส่งเฉลี่ยรายเดือนของกะหล่ำปลี (ณ ตลาดสี่มุมเมือง) ปี 2535/36-2539/40.....	86
3.6.5	แสดงแผนภูมิราคาขายส่งเฉลี่ยรายเดือนของข้าวโพดฝักอ่อน (ณ ตลาดสี่มุมเมือง) ปี 2535/36-2539/40.....	87
3.7	แสดงแผนภูมิสถิติราคาขายปลีกเฉลี่ยของพืชผักบางชนิด (ตลาดกรุงเทพฯ) ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40.....	89
3.7.1	แสดงแผนภูมิราคาขายปลีกหอมแดงเฉลี่ยรายเดือน (ตลาดกรุงเทพฯ) ปี 2535/36-2539/40.....	90
3.7.2	แสดงแผนภูมิราคาขายปลีกกระเทียมเฉลี่ยรายเดือน (ตลาดกรุงเทพฯ) ปี 2535/36-2539/40.....	91
3.7.3	แสดงแผนภูมิราคาขายปลีกมะเขือเทศส่งตลาดเฉลี่ยรายเดือน (ตลาดกรุงเทพฯ) ปี 2535/36-2539/40.....	93
3.7.4	แสดงแผนภูมิราคาขายปลีกกะหล่ำปลีเฉลี่ยรายเดือน (ตลาดกรุงเทพฯ) ปี 2535/36-2539/40.....	94

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหา

พืชผักมีความสำคัญต่อมนุษย์ในฐานะเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญมาตั้งแต่สมัยโบราณ ตั้งแต่ มนุษย์เริ่มตั้งหลักสร้างที่อยู่อาศัยที่แน่นอน มนุษย์เริ่มรู้จักปลูกพืชผัก เพื่อเอาไว้กินเป็นอาหาร แทนที่จะอาศัยเก็บเอาจากธรรมชาติเพียงอย่างเดียว จนมาถึงปัจจุบันพืชผักที่มนุษย์เพาะปลูกไว้กิน มีการพัฒนาพันธุ์และประเภทขึ้นมามากมาย

เหตุที่กล่าวว่าพืชผักเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของมนุษย์นั้นคือในพืชผักมีสิ่งต่างๆ ที่จำเป็น ต่อร่างกายมนุษย์ ซึ่งในอาหารชนิดอื่นมีไม่เพียงพอหรือไม่มี พืชผักเป็นแหล่งสำคัญของธาตุ อาหารที่จำเป็นต่อร่างกาย เป็นแหล่งที่ให้วิตามินหลายอย่าง ร่างการของมนุษย์จำเป็นต้องได้ธาตุ อาหารไม่น้อยกว่า 10 ชนิดในการพัฒนาและควบคุมการเจริญเติบโตให้เหมาะสมเป็นไปตามปกติ พืชผักสีเขียวเป็นแหล่งธาตุอาหารที่จำเป็นต่อร่างกายทั้งที่ให้ธาตุแคลเซียม ธาตุเหล็ก โปรตีน ฟอสฟอรัสและคาร์โบไฮเดรต เป็นต้น เป็นแหล่งวิตามินที่สำคัญ เช่น วิตามินเอ, วิตามินซี, ไทอามิน, ในอานซิน และกรดโฟลิก เป็นต้น

นอกจากจะให้ธาตุอาหารที่จำเป็นแก่ร่างกายแล้ว ในด้านระบบต่างๆ ของร่างกาย ผักยังมี คุณสมบัติช่วยให้ระบบอาหารของร่างกายลดสภาพความเป็นกรดโดยสาเหตุมาจากการย่อยอาหาร ประเภทเนื้อสัตว์ เนย และอื่นๆ เชื่อช่วยในการขับถ่ายให้เป็นไปอย่างปกติ ลดการเป็นโรคลำไส้ ปวดบวมและมะเร็งในลำไส้ใหญ่ อีกทั้งยังมีประโยชน์ในการลดปริมาณคอเลสเตอรอล ช่วยลดความอ้วน ป้องกันผนังหลอดเลือดอักเสบเหล่านี้ เป็นต้น จึงนับว่าพืชผักเป็นอาหารที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มนุษย์จำเป็นต้องบริโภค

จากความสำคัญด้านคุณค่าทางอาหารที่กล่าวมา ทำให้มนุษย์มีความจำเป็นที่จะต้องบริโภค พืชผัก และในการบริโภคพืชผักนั้นต้องบริโภคเป็นประจำเพื่อสนองความต้องการของร่างกาย มนุษย์ หลังสงครามโลกครั้งที่สองประชากรของโลกเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้ปริมาณความต้องการอาหารในโลกเพิ่มมากขึ้น ผักก็เป็นอาหารที่สำคัญอย่างหนึ่งที่มีความต้องการเพิ่มขึ้น ในระยะแรกเริ่มของการผลิตอาหารเพื่อเลี้ยงประชากรของโลก มีการเพิ่มพื้นที่การผลิตเพื่อให้ได้ ผลผลิตมากขึ้นให้เพียงพอับความต้องการ ในระยะต่อมาขณะที่พื้นที่การผลิตทั่วโลกเพิ่มขึ้นได้ถึง จุดสูงสุด ในขณะที่ความต้องการอาหารยังเพิ่มขึ้น ทำให้มนุษย์หันมาให้ความสำคัญด้านการเพิ่ม ผลิตโดยการเพิ่มปริมาณผลผลิตต่อไร่มากขึ้นแทนที่การเพิ่มผลผลิตแบบเดิม ทั้งนี้การผลิตอาหาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เช่นพืชผักก็ไม่สามารถที่จะผลิตตลอดได้ทั้งปีทั่วโลก มีเฉพาะบางเขตเท่านั้นที่ภูมิอากาศมีความเหมาะสมเช่นในเขตร้อนและเขตอบอุ่น หรือแม้แต่ภายในประเทศเดียวกันก็ยังไม่สามารถผลิตพืชผักชนิดเดียวกันได้ดีเหมือนกัน ทำให้มีระบบการซื้อขายแลกเปลี่ยนเกิดขึ้น ต่อมาจึงพัฒนาเป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความสำคัญของประเทศ

ประเทศไทย เป็นประเทศเกษตรกรรมมาตั้งแต่สมัยโบราณ แต่พืชผักเพิ่งจะเริ่มจะเข้ามามีบทบาทสำคัญทางด้านเศรษฐกิจมาเมื่อประมาณ 20 กว่าปีมานี้เอง และเริ่มจะมีการพัฒนาให้มีรูปแบบเป็นการค้า และการพัฒนาตลาดรองรับมากขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ในช่วงปี 2530-2534 พืชผักได้รับการเสนอเอาไว้ในแผนการพัฒนาระบบการผลิต การตลาดและการสร้างงาน โดยมีกลยุทธ์ของแผนอยู่ว่า “ผลิตเพื่อขาย” ทำให้มีประมาณการผลิตขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยมีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 15 ต่อปี มีการปลูกกระจายทั่วไปในทุกภาคของประเทศ โดยมีแหล่งผลิตที่สำคัญอยู่ในเขตภาคเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันตก ซึ่งตั้งแต่ช่วงเริ่มแผน ฯ เป็นต้นมามีพื้นที่เพาะปลูกพืชผักรวมทั้งสิ้น 2.2 ล้านไร่ สามารถทำการผลิตพืชผักได้ประมาณปีละ 3.5 ล้านตัน มีการใช้บริโภคภายในประเทศประมาณร้อยละ 65 และส่งออกประมาณร้อยละ 35 ทั้งที่เป็นชนิดผักสดแช่แข็ง ผักคองบบรรจุกระป๋อง ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 ในช่วงปี 2535-2539 มีการกำหนดให้ส่งเสริมการผลิตผักเพื่อบริโภคภายในประเทศ โดยส่งเสริมให้มีการเพิ่มผลผลิตให้เพียงพอต่อการบริโภคโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตภาคใต้ ซึ่งต้องซื้อจากท้องถิ่นที่ห่างไกล ส่งเสริมการผลิตพืชผักเพื่อการอุตสาหกรรมและการส่งออก ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์พืชผักภายในประเทศ และการส่งเสริมให้มีการปลูกผักปลอดสารพิษ การผลิตพืชผักจึงได้พัฒนาติดต่อกันมาเรื่อยๆ จนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ปี พ.ศ. 2540-2544 ซึ่งก็คือในยุคปัจจุบัน

ปัจจุบันการผลิตพืชผักเริ่มเข้ามามีลักษณะเป็นรูปแบบการค้ามากขึ้น คือมีได้มุ่งเพื่อประโยชน์ในการบริโภคเพียงอย่างเดียว แต่ยังมีผลิตเพื่อการจำหน่ายทั้งภายในและภายนอกประเทศ รูปแบบการผลิตดังกล่าวทำให้ระบบการตลาดเข้ามามีบทบาทและความสำคัญต่อเกษตรกร (ผู้ผลิต) พ่อค้าคนกลาง และผู้บริโภคมากขึ้น ในการพัฒนาภาคเกษตรส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาการผลิตมากกว่าการพัฒนาด้านการตลาด การแก้ปัญหาด้านการตลาดที่ผ่านมาจึงมักเป็นการแก้ปัญหาในระยะสั้นเป็นปีต่อปี ทั้ง ๆ ที่ปัญหาของภาคเกษตรมักเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นซ้ำๆ แบบเดิมก็ตาม เช่น ปัญหาความตกต่ำของราคาผลผลิต การขาดอำนาจต่อรองของเกษตรกรผู้ผลิต เป็นต้น การพัฒนาระบบเศรษฐกิจทางด้านเกษตรกรรม โดยเฉพาะพืชผักจำเป็นต้องมีการพัฒนาระบบการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จำหน่ายผลผลิตให้มีประสิทธิภาพและให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย นอกเหนือจากการพัฒนา ด้านการเพิ่มผลผลิตให้มีคุณภาพตามที่ตลาดต้องการ ในสภาพปัจจุบันเกษตรกรผู้ผลิตยังต้องอาศัย พ่อค้าคนกลางในเรื่องต่าง ๆ เช่น สินเชื่อเพื่อการเกษตร หรือแม้แต่การครองชีพ เกษตรกรจึงตกอยู่ในภาวะผูกพัน อำนาจต่อรองของเกษตรกรจึงต่ำลง ราคาที่ได้จึงไม่สัมพันธ์กับราคาตลาด ทำให้มีการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพต่ำมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาระบบการตลาด เพื่อใช้เป็น ข้อมูลในการแก้ปัญหาระยะยาวของการเกษตรภายในประเทศต่อไป

ปัญหาทางการเกษตรของผู้ผลิตพืชผักที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือราคาผลผลิต เนื่องจาก ราคาผลผลิตมีความสำคัญทางเศรษฐกิจและสังคม ในด้านรายได้ ซึ่งจะมีผลทำให้กระทบไปถึง ปัญหาสำคัญๆ ที่จะตามมา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาช่องทางในการที่จะแก้ปัญหาอันจะเกิดขึ้น เนื่องมาจากราคา หรือพยายามควบคุม และใช้ประโยชน์จากราคาที่จะเกิดขึ้น ให้เป็นประโยชน์ มากที่สุด และเนื่องจากว่าราคาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตนั้น เราไม่สามารถที่จะทราบได้อย่างแน่นอน จึงต้องศึกษาพฤติกรรมของการเคลื่อนไหวของราคาที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในอดีต เพื่อหาเหตุผลว่าทำไม ราคาจึงมีแนวโน้มการเคลื่อนไหวดังกล่าว หลังจากนั้นจึงจะสามารถคาดการณ์ถึงราคาที่จะเกิดขึ้น ในอนาคตได้อย่างมีเหตุผล ซึ่งจะสามารถปรับหรือวางแผนในการที่จะดำเนินกิจกรรมใดๆ ทาง ด้านการผลิตและการตลาดได้อย่างเหมาะสม

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านการพื้นที่เพาะปลูก และปริมาณผลผลิตพืชผักที่ผลิต ได้ภายในประเทศในช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36 - 2539/40
2. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลความเคลื่อนไหวของราคาพืชผักบางชนิดในตลาดระดับ ต่างๆ ในรอบปี ช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36 - 2539/40
3. เพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลด้านระบบและวิธีการตลาดของพืชผักบางชนิด
4. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาวางแผนการผลิตและการจำหน่ายให้สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาด

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงข้อมูลด้านการผลิต พื้นที่การผลิต และปริมาณการผลิตพืชผักบางชนิดในช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36–2539/40 เพื่อนำไปศึกษาด้านแนวโน้มการผลิตพืชผักภายในประเทศ
2. ทราบถึงข้อมูลด้านราคาผลผลิตพืชผักบางชนิด เพื่อนำไปศึกษาความเคลื่อนไหวของราคาผลผลิตพืชผักเหล่านั้น
3. ทราบถึงข้อมูลการตลาดรวมไปถึงวิธีการตลาดของพืชผักบางชนิด
4. สามารถนำข้อมูลที่ทำการศึกษาทั้งหมด ไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิเคราะห์หาความเกี่ยวข้องและความสัมพันธ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรผู้ผลิต พ่อค้าคนกลางและผู้บริโภคเพื่อให้เกิดความยุติธรรมมากที่สุด
5. เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาด้านการนำไปพิจารณาวางแผนการผลิตและการจำหน่ายให้ตรงกับความต้องการของตลาดต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาเชิงเอกสารครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษา คือ ศึกษางานวิจัยจากแหล่งรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภาวะการผลิตและการตลาดพืชผักภายในประเทศ ทำการศึกษารวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากแหล่งข้อมูลที่สำคัญและเชื่อถือได้ ประกอบด้วย การค้นข้อมูลเอกสารของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เอกสารของกระทรวงพาณิชย์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ วารสารชนาการพาณิชย์ วารสารทางการค้า หนังสือ งานวิจัยทางด้านเกษตรกรรมทั้งภาครัฐ และเอกชนที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับการผลิตและการตลาดพืชผักภายในประเทศ โดยยึดถือเอาข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เป็นหลัก

ในการศึกษาด้านการผลิตครั้งนี้ ได้แบ่งเขตการศึกษาในประเทศเป็น 6 ภาค คือ ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และภาคใต้ หลักเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งภาคนี้ถือตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ใช้อยู่เป็นเกณฑ์ ในด้านตัวอย่างพืชผักบางชนิดที่ใช้ในการศึกษา สุ่มเลือกจากความสำคัญทางเศรษฐกิจ ปริมาณการผลิตในแต่ละปีและความสามารถในการเป็นตัวอย่างกลุ่มพืชผักทั้งที่เป็นผลผลิตสด ผลผลิตแห้งและผลผลิตแปรรูปได้ชนิดพืชผักที่จะทำการศึกษา พืชผัก 5 ชนิด คือ หอมแดง กระเทียม กะหล่ำปลี มะเขือเทศสดส่งตลาดและข้าวโพดฝักอ่อน โดยรวบรวมข้อมูลทางด้านพื้นที่การผลิต ปริมาณการผลิต ราคาและวิธีการตลาดในแหล่งการผลิตที่สำคัญของประเทศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.5 วิธีการศึกษา

1.5.1 การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างพืชผักที่ทำการศึกษา ได้จากการศึกษาข้อมูลการผลิตพืชผักภายในประเทศ โดยคัดเลือกจากพืชผักที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจในด้านการส่งออกและเป็นตัวอย่างของผลผลิตแห้ง ได้แก่ หอมแดง กระเทียม ตัวอย่างพืชผักที่มีความสำคัญในการบริโภคภายในประเทศซึ่งเป็นผลผลิตสด ได้แก่ กะหล่ำปลี กลุ่มตัวอย่างพืชผักที่สามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ได้แก่ มะเขือเทศสดส่งตลาด และข้าวโพดฝักอ่อน

การศึกษารวมทั้งประเทศ และแยกเป็นรายภาค โดยแยกตามกรมส่งเสริมการเกษตร (จากหนังสือสถิติการเพาะปลูกพืชผักภายในประเทศ)

การสุ่มตัวอย่างระดับตลาดที่ทำการศึกษา ได้จากข้อมูลทั่วไปที่มีผู้ศึกษาไว้แล้วเห็นว่ามี ความสำคัญและเป็นตัวแทนของตลาดพืชผักภายในประเทศในระดับต่างๆ

1.5.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ทำการศึกษานี้เก็บจาก เอกสาร สิ่งพิมพ์ บทความทางวิชาการ หนังสือ ตำรา และจากการศึกษาวิจัยที่มีผู้ทำการศึกษามาแล้ว โดยยึดหลักข้อมูลของกรมส่งเสริมการเกษตรเป็นหลัก

1.5.3 วิธีการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ แบ่งการศึกษาออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ศึกษาเรื่องพื้นที่และปริมาณการผลิตพืชผัก ในช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40

เป็นการศึกษาถึงสภาพความเปลี่ยนแปลงโดยรวมของพื้นที่และปริมาณการผลิตพืชผักภายในประเทศ รวมไปถึงทำการศึกษาแยกเป็นรายภาคในพืชผักตัวอย่าง 5 ชนิด ได้แก่ หอมแดง กระเทียม มะเขือเทศส่งตลาด กะหล่ำปลี และข้าวโพดฝักอ่อน เพื่อศึกษารวมไปถึงสภาพการผลิตพืชผักโดยทั่วไปภายในประเทศ ได้แก่ ปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวพืชผักในภาคต่างๆ ของประเทศคิดเป็นค่าร้อยละ ผลผลิตเฉลี่ยต่อพื้นที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตอนที่ 2 ศึกษาเรื่องการตลาดพืชผักภายในประเทศ

เป็นการศึกษาถึงสภาพการตลาดทั่วไปภายในประเทศ แบ่งระดับของตลาดที่ทำการศึกษาดังกล่าวออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ ตลาดระดับท้องถิ่น ตลาดระดับขายส่ง และตลาดระดับขายปลีก โดยการศึกษาจะทำการศึกษาลักษณะวิธีการตลาดพืชผักในแต่ละระดับ และทำการศึกษาในตัวอย่างตลาดระดับต่างๆ ที่มีความสำคัญ รวมไปถึงวิธีการตลาดพืชผักลักษณะอื่นๆ ได้แก่ ตลาดผลผลิตสด ตลาดผลผลิตแห้ง และตลาดผลผลิตแปรรูป โดยเลือกทำการศึกษาในตลาดที่มีความสำคัญ

ตอนที่ 3 ศึกษาความเคลื่อนไหวราคาพืชผักในช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40

ศึกษาถึงสภาพทั่วไปของราคาสินค้าพืชผักที่เป็นอยู่ภายในประเทศในปัจจุบัน วิธีการคือทำการศึกษาความเคลื่อนไหวของราคาพืชผักในรอบ 5 ปี คือในช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36 - 2539/40 ในตัวอย่างพืชผักที่สำคัญที่ผ่านการคัดเลือกตัวอย่างมาแล้ว ได้แก่ หอมแดง กระเทียม มะเขือเทศสดส่งตลาด กะหล่ำปลี และข้าวโพดฝักอ่อน การศึกษานี้จะทำการศึกษาในถึงราคาของพืชผักตัวอย่างที่กล่าวมาในระดับราคา 3 ชนิด คือ ราคาที่เกษตรกรขายได้ ราคาขายส่งและราคาขายปลีก โดยทำการแยกศึกษาเป็นรายพืช

การศึกษาทำได้โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากแหล่งข้อมูลที่สำคัญเบื้องต้นนำมาทำการเรียบเรียง ศึกษา วิเคราะห์และสรุปผลในด้านสถานการณ์การผลิตและการตลาดพืชผักภายในประเทศของไทย ในระยะเวลา 5 ปี คือ ช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36 - 2539/40

1.5.4 ระยะเวลาดำเนินการศึกษา

การศึกษา ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40 รวมระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 5 ปี

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

2.1 ความสำคัญของพืชผัก

รายงานการสัมมนา เรื่องอนาคตผักไทย (2537 : 15) กล่าวว่ามนุษย์มีความจำเป็นที่จะต้องบริโภคผักเพื่อให้ได้ธาตุอาหารต่างๆ ครบถ้วนตามหลักโภชนาการอันจะมีผลให้ร่างกายแข็งแรง ป้องกันโรคร้ายต่างๆ ยังคงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ดังจะเห็นได้จากประเทศอินเดียที่มีการบริโภคอาหารเจมาเป็นเวลานานนับพันปี พบว่ามีผลทำให้ผู้บริโภคมีอายุยืนยาว สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง อาหารเจสามารถป้องกันการเกิดโรคต่างๆ ได้หลายชนิด เช่น โรคกระเพาะ โรคมะเร็ง ปวดเมื่อย ปวดศีรษะ โรคหัวใจ และโรคมะเร็ง

นอกจากจะมีความสำคัญทางด้านคุณค่าทางอาหารซึ่งเป็นคุณค่าที่มีความสำคัญต่อร่างกายมนุษย์แล้ว พืชผักยังมีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจที่มีความจำเป็นระดับประเทศอีกด้วย

2.1.1 ความสำคัญในด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจของพืชผัก

สมภพ ฐิตะวสันต์ (2530 : 9-14) กล่าวถึงความสำคัญในด้านมูลค่าทางเศรษฐกิจของพืชผักว่า ปัจจุบันประเทศไทยมีพืชผักชนิดต่างๆ ที่ปลูกกันอย่างมากมายเพื่อใช้ประโยชน์ด้านการบริโภคสด การอุตสาหกรรมและการผลิตเมล็ดพันธุ์ ซึ่งมีทั้งใช้บริโภคภายในประเทศและการส่งออก จึงทำให้พืชผักเริ่มมีแนวโน้มที่จะเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยในอนาคต ทั้งนี้โดยอาศัยข้อมูลต่างๆ ในการพิจารณา ได้แก่ พื้นที่ปลูกพืชผักและจากปริมาณและมูลค่าผักสดและผลิตภัณฑ์ที่ส่งออกมีในช่วงปี พ.ศ. 2524-2528 พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยลำดับ (อ้างอิง : กองแผนงานและโครงการพิเศษ (2527-2529), กองวิจัยเศรษฐกิจเกษตร (2526) และกรมศุลกากร (2525-2529).)

เมืองทอง ทวนทวีและสุธีรัตน์ ปัญญาโตนะ ทวนทวี (2532 : 29-34) กล่าวถึงความสำคัญของพืชผักว่า ปัจจุบันพืชผักมีบทบาทและความสำคัญทางเศรษฐกิจเพิ่มมากขึ้นจากที่เคยเป็นมาในอดีต และเป็นที่ยาคัดค้านกันว่าทวีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ ในอนาคต สิ่งที่ชี้ให้เห็นแนวโน้มดังกล่าวได้แก่ การขยายปริมาณการผลิตของพืชผักบางชนิด การเพิ่มขึ้นของปริมาณและมูลค่าการส่งออก และการนำเข้าผลิตภัณฑ์ผักบางชนิด ที่การผลิตภายในประเทศยังไม่สามารถตอบสนอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปริมาณความต้องการทั้งหมดได้ ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าเมล็ดพันธุ์ผักชนิดต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการเพาะปลูก และทำยี่สุุดได้แก่ปริมาณและมูลค่าการส่งออกเมล็ดพันธุ์ผักบางชนิด โดยเฉพาะเมล็ดพันธุ์มะเขือเทศ แดงโม

ปัจจุบัน สภาพพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญกับพืชผักมาก พืชผักถูกจัดไว้ในกลุ่มพืชความหวังใหม่ของเกษตรกร ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมและพัฒนาการส่งออกพืชผักและผลิตภัณฑ์ผักอย่างเต็มที่และต่อเนื่องอย่างมีระบบ

หลังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 ในการพัฒนาการส่งออก ประเทศไทยสามารถขยายปริมาณและมูลค่าให้เพิ่มขึ้น การที่พืชผักทวีความสำคัญและมีบทบาทเพิ่มขึ้นต่อเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบันและในอนาคตนั้น อาจสรุปเหตุผลหลักๆ ได้ดังนี้

- พืชผักมีราคาหรือมูลค่าสูงกว่าพืชไร่ทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากมาจากพืชผักเป็นพืชสวนชนิดหนึ่งที่ต้องการความประณีตรวมถึงเทคนิคความชำนาญในการผลิตเพื่อให้ได้คุณภาพดี ทำให้สามารถผลิตได้ในปริมาณจำกัด ในขณะที่ความต้องการในตลาดมีมาก ผลผลิตมีราคาดี ทำให้เกษตรกรได้รับผลตอบแทนต่อหน่วยพื้นที่สูงกว่าการปลูกข้าวและพืชไร่ทั่วไป

- การผลิตผักส่วนใหญ่ต้องการแรงงานและการลงทุนสูง ซึ่งก่อให้เกิดความต้องการการจ้างแรงงานมากขึ้น สถปัญหาการว่างงานลง และช่วยเพิ่มการลงทุน ทำให้อัตราการเจริญทางเศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มขึ้น ตัวอย่างเช่น การผลิตข้าวโพดฝักอ่อนเพื่อส่งออกสามารถปลูกได้ถึง 4 ครั้งต่อปี มีความต้องการแรงงานจำนวนมากในการเก็บเกี่ยวและปอกตัดแต่งฝักข้าวโพดอ่อนหลังเก็บเกี่ยว หรือการผลิตเมล็ดพันธุ์มะเขือเทศลูกผสม F1 ของบริษัทเมล็ดพันธุ์ผักต่างชาติในประเทศไทยต้องการอาศัยแรงงานจำนวนมากระหว่างการตอนดอกและผสมเกสรเนื่องจาก ประเทศไทยยังมีค่าจ้างแรงงานต่ำมาก จึงทำให้สามารถผลิตข้าวโพดฝักอ่อนกระป๋องออกไปแข่งขันกับประเทศผู้ผลิตอื่นๆ ได้ หรือสามารถดึงดูดบริษัทระดับนานาชาติมาใช้บริการผลิตเมล็ดพันธุ์ลูกผสมที่ประเทศไทย

- ปริมาณการบริโภคพืชผักมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามรายได้ที่เพิ่มขึ้น ในประเทศที่พัฒนาแล้ว ผู้บริโภคมีแนวโน้มในการรับประทานพืชผักเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดแต่สถิติจากประเทศได้หวนตั้งแต่ปี 1945-1980 มีประชากรเพิ่มขึ้น 192% ปริมาณพื้นที่ผลิตผักเพิ่มขึ้น 54% และการบริโภคผักต่อรายได้ที่เพิ่มขึ้น สูงขึ้นถึง 242% เป็นต้น อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วของประเทศไทยย่อมเป็นไปได้ที่ประชาชนจะมีรายได้เพิ่มขึ้น ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของประชากร ปริมาณความต้องการพืชผักภายในประเทศย่อมสูงขึ้นอย่างแน่นอน

- พืชผักสามารถแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ มากมาย ทั้งผลิตภัณฑ์พื้นฐานสำหรับอุตสาหกรรมแปรรูปอื่นๆ ต่อไป หรือผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปที่ผู้บริโภคใช้ได้เลย ก่อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร(Agro-Industry) ซึ่งถือเป็นก้าวคืบหน้า ที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศไปสู่การเป็นประเทศอุตสาหกรรม
- พืชผักมีความหลากหลายทั้งชนิดและพันธุ์ต่างๆ และมักมีฤดูกาลปลูกสั้น ทำให้สามารถใช้ประกอบเข้าไปในระบบการปลูกพืชหลักต่างๆ ได้ดี เช่น ระบบการปลูกพืชสลับ ระบบการปลูกพืชหมุนเวียน เป็นต้น ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มรายได้ โดยเฉพาะรูปเงินสดหมุนเวียน และเป็นการใช้ทรัพยากรที่ดินที่มีอยู่จำกัดให้เป็นประโยชน์สูงสุด

2.1.2 ลักษณะสำคัญของพืชผัก

กรมส่งเสริมการเกษตร (2531 : 3) กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของพืชผักว่า สีน้าพืชผักเป็นพืชที่มีอายุการเพาะปลูกสั้น การเพาะปลูกสามารถทำได้ตลอดปีโดยแต่ละปีอาจจะเก็บเกี่ยวได้ถึง 4-5 ครั้ง ปริมาณของผลผลิตจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับฤดูกาลและสภาพดินฟ้าอากาศ โดยเฉพาะในช่วงเดือนธันวาคม-กุมภาพันธ์ จะเป็นช่วงที่มีปริมาณผักสดออกมามากที่สุด ผักสดนั้นเหมือนกับสินค้านอกเกษตรอีกหลายชนิดที่นำเข้าได้ง่าย เกษตรกรต้องรีบจำหน่ายเพื่อลดการสูญเสีย นอกจากนี้อัตราการผลิตผักสดจะมีอยู่ทุกช่วงของการขนย้าย ดังนั้นในการขนย้ายจึงต้องอาศัยความระมัดระวังเป็นพิเศษ ตั้งแต่ขั้นตอนการบรรจุไปจนถึงภาชนะที่บรรจุ จากการสำรวจพบว่า สัดส่วนการผลิตผักสดจากไร่ถึงตลาดอยู่ระหว่างร้อยละ 4-17 และจากตลาดกลางถึงตลาดค้าปลีกอยู่ระหว่าง 4-12 จากปัจจัยเหล่านี้ทำให้ระบบการค้าผักมีลักษณะเฉพาะตัวหลายประการ และมีข้อจำกัดในการปฏิบัติงานมากมายตลอดเวลา ผู้ทำการค้าจึงต้องมีความชำนาญและมีความคุ้นเคยหรือมีประสบการณ์มากพอสมควรจึงจะประกอบอาชีพนี้ได้

มาหะสิทธิ์ เชาวกุล (2541 : 3-5) กล่าวถึงลักษณะบางประการของพืชผักที่เป็นปัจจัยกำหนดปัญหาทางการตลาด คือ การตลาดสินค้าน้ำพืชผัก มีปัญหาเกี่ยวกับการต่อรอง ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้า และปัญหาเกี่ยวกับราคา จากปัญหาการตลาด สรุปถึงปัจจัยหลักที่เป็นตัวกำหนดลักษณะดังกล่าว คือ ฤดูกาลผลิต พืชผักบางชนิดสามารถผลิตได้บางฤดูกาล แต่ความต้องการสินค้าเป็นไปในลักษณะค่อนข้างสม่ำเสมอตลอดปี จึงทำให้ราคาตกต่ำในบางฤดูเช่น ฤดูหนาว เนื่องจากอุปทานสินค้าออกมามาก ในขณะที่อุปสงค์ค่อนข้างคงที่ตลอดปี แต่เมื่อเวลาผ่านไปอุปสงค์ของสินค้าเริ่มลดลง ทำให้ราคาสูงขึ้นเรื่อยๆ แล้วตกลงเมื่อมีปริมาณสินค้ามาก และการนำเข้าของพืชผัก เป็นลักษณะประจำตัวที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินกิจกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทางการตลาดโดยเฉพาะกิจกรรมทางกายภาพ และกิจกรรมการอำนวยความสะดวกทางการตลาด ลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดค่าใช้จ่ายทางการตลาด เพิ่มมากกว่าที่ควรจะเป็น กล่าวคือ ในการดำเนินกิจกรรมทางการตลาด ย่อมต้องมีค่าใช้จ่ายทางการตลาดเกิดขึ้น เช่น ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษา ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง หรือในการแปรรูป ค่าใช้จ่ายทางการตลาดที่อาจจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากกิจกรรมเหล่านี้คือ การลดลงของคุณภาพของพืชผักหลังการเก็บรักษา หรือหลังการขนส่ง ซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มขึ้นในด้านต้นทุนการตลาดให้กับสินค้า ผลที่ตามมาเป็นไปได้ว่า ภาระต้นทุนถูกผลักดันไปให้กับเกษตรกรผู้ผลิตสินค้า ในรูปของราคารับซื้อ หรือถูกผลักดันมาให้กับผู้บริโภค ในรูปของราคาสินค้าเพิ่มขึ้นได้

สถานการณ์การผลิตพืชผักภายในประเทศ

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2537 : 18) ให้ข้อมูลเนื้อที่ถือครองทางการเกษตรว่า จากการวิเคราะห์ที่ผ่านมาแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าในช่วง 25 ปี (2506-2531) ของการพัฒนาประเทศ การเกษตรจะขยายเนื้อที่ถือครองทางการเกษตรเนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรและปริมาณความต้องการอาหารเพิ่มมากขึ้น ซึ่งทำให้มีการเพิ่มผลผลิตและมูลค่าโดยลำดับ ในอดีตนั้นการผลิตผลผลิตทางการเกษตรจะมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการบริโภคก่อน หากมีผลผลิตส่วนเกินก็จะนำมาขาย แต่ปัจจุบันการผลิตสินค้าเกษตรกรรมเน้นเพื่อการค้ามากขึ้น

สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2537) กล่าวถึงการใช้ประโยชน์ที่ดินว่า ทั้งประเทศมีเนื้อที่ถือครองทำการเกษตรรวมทั้งสิ้น 121,726,943 ไร่ ใช้ปลูกข้าวมากที่สุด คือร้อยละ 55.6 รองลงมาได้แก่เนื้อที่ใช้ปลูกพืชไร่ ร้อยละ 21.4 ที่ปลูกยางพาราและที่ปลูกพืชยืนต้นมีเนื้อที่ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 7.8 และ 7.5 ตามลำดับ สำหรับเนื้อที่ใช้ปลูกผักมีเพียงร้อยละ 1.0 สามารถแยกเป็นรายภาคได้คือ ภาคกลางปลูกมากที่สุดร้อยละ 1.8 รองลงมาคือภาคเหนือร้อยละ 1.5 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 0.5 และภาคใต้ร้อยละ 0.3 ที่เหลือเป็นทุ่งเลี้ยงสัตว์ ป่า ที่รกร้างว่างเปล่า และเนื้อที่อื่นๆ ร้อยละ 6.7

อภิสิทธิ์ อิศริยานุกูล (2531: 20) กล่าวถึงชนิดของพืชผักที่ปลูกในภาคต่างๆ ของประเทศไทย (ตารางที่ 2.1) คือ แหล่งผลิตพืชผักของประเทศไทยอยู่กระจัดกระจายในทุกภาค แต่ภาคที่มีความสำคัญในการผลิตเมื่อพิจารณาจากพื้นที่เพาะปลูกและชนิดพืชผักที่ปลูกได้แก่ ภาคตะวันตก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคกลาง จังหวัดสำคัญซึ่งเป็นแหล่งปลูกผักของแต่ละภาคคือ จังหวัดนครราชสีมา เลข หนองคาย อุดรธานี และอุบลราชธานี ในภาคตะวันออกเฉียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เหนือ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย นครสวรรค์ ตาก เพชรบูรณ์ ลำพูน ลำปาง ในภาคเหนือ
จังหวัดนนทบุรี และปทุมธานีในภาคกลาง จังหวัดราชบุรี กาญจนบุรี นครปฐม เพชรบุรี และ
ประจวบคีรีขันธ์ ในภาคตะวันตก

ตารางที่ 2.1 ชนิดพืชผักที่ปลูกในภาคต่างๆ ของประเทศ

แหล่งที่ปลูก	ชนิดของพืชผักที่ปลูก
ภาคเหนือ	พริกใหญ่ พริกเล็ก จิง กระเทียม หอมแดง มะเขือเทศ ถั่วลันเตา กะหล่ำปลี บวบ ผักกาดขาว ผักกาดขาวปลี ข้าวโพดฝักอ่อน หอมหัวใหญ่ บล๊อคโครี มะเขือยาว ถั่วแขก
ภาคตะวันออก เชียงเหนือ	พริกใหญ่ พริกเล็ก กระเทียม หอมแดง มะเขือเทศ ถั่วลันเตา กะหล่ำปลี แตงร้าน ถั่วฝักยาว แตงกวา บวบ ผักกาดขาว ผักกาดหอม ผักกาดขาวปลี ผักกาดเขียว กวางตุ้ง คะน้า พักทอง ข้าวโพดฝักอ่อน หอมแบ่ง แตงอ่อน บล๊อคโครี
ภาคกลาง	บวบ ผักกาดหอม ผักกาดเขียวกวางตุ้ง คะน้า ผักบั้งจีน กะหล่ำดอก บล๊อคโค รี ขึ้นฉ่าย ผักกระเฉด มะเขือยาว กุยช่าย หน่อไม้ฝรั่ง กระชาย
ภาคตะวันออก	แตงกวา ถั่วฝักยาว
ภาคตะวันตก	พริกใหญ่ พริกเล็ก จิง ผักกาดหัว ถั่วลันเตา กะหล่ำปลี ถั่วฝักยาว แตงกวา บวบ มะระ ผือก ข้าวโพดฝักอ่อน กะหล่ำดอก ขึ้นฉ่าย มะเขือยาว มะเขือ เปราะ ผักชี กุยช่าย แตงอ่อน ะหอม หน่อไม้ฝรั่ง กระชาย
ภาคใต้	จิง แตงร้าน ถั่วฝักยาว แตงกวา บวบ มะระ คะน้า ผักบั้งไทย พักทอง ผักเขียว

ที่มา : อภิสัทธี อีสริยานุกูล (2531:20)

ชนิดของพืชผักที่ปลูกมีจำนวนมากกว่า 50 ชนิด แต่ที่นับว่ามีความสำคัญมากในด้านการ
ผลิต โดยพิจารณาจากพื้นที่เพาะปลูกในปี 2528/29 คือ พริกเล็ก กระเทียม ถั่วฝักยาว แตงกวา
แตงร้าน พักทอง คะน้า กะหล่ำปลี ผักกาดเขียวปลี และผักกาดกวางตุ้ง สำหรับผักที่มีความ
สำคัญด้านการตลาดโดยพิจารณาจากจำนวนผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ ได้แก่ กระเทียม หอมแดง ผัก
กาดเขียวปลี มะเขือเทศ คะน้า และพริกเล็ก กล่าวโดยทั่วไป ผักเกือบทุกชนิดสามารถปลูกได้
ตลอดทั้งปี แต่บางชนิดสามารถปลูกได้ดีในช่วงสภาวะอากาศ เมื่อสภาวะอากาศดีก็จะมีมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บางช่วงสภาพดินฟ้าอากาศไม่เอื้ออำนวยก็จะมีปริมาณน้อย ฉะนั้นปริมาณผลผลิตพืชผักที่ออกสู่ตลาดจึงมีความมากน้อยแตกต่างกันไปตามฤดูกาลเพาะปลูกเป็นสำคัญ ชนิดของพืชผักที่ปลูกมากในช่วงต้นปีได้แก่ ถั่วฝักยาว กะหล่ำปลี หอมใหญ่ หอมเล็ก กระเทียม มะระ และถั่วแขก ผักที่มีมากในตอนปลายปี คือ มะเขือเทศ แตงกวา มะเขือ ผักบุ้ง กระน้ำ จิง และผักที่มีมากในช่วงกลางปี ได้แก่ เห็ด และหน่อไม้

กรมส่งเสริมการเกษตร (2524) กล่าวถึงแหล่งเพาะปลูกพืชผักที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจในช่วงปีที่ผ่านมา ดังนี้ คือ กระเทียม มีมากทางภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ ลำพูน พะเยา แม่ฮ่องสอน นครราชสีมา ชัยภูมิและศรีสะเกษ พริกใหญ่ มีมากทางภาคเหนือและภาคกลาง เช่น จังหวัดราชบุรี นครปฐม และเชียงใหม่ หอมแดง มีมากทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เช่น ลำพูน เชียงใหม่ ศรีสะเกษ กะหล่ำปลี มีมากทางภาคเหนือ เช่น จังหวัดเชียงราย เชียงใหม่ และแม่ฮ่องสอน ถั่วฝักยาว มีมากทางภาคกลางและภาคใต้ เช่น จังหวัดนครปฐม ราชบุรี สระบุรี ปทุมธานี สมุทรสาคร ตรัง นครศรีธรรมราช และสุราษฎร์ธานี ผักบุ้งจีน มีมากทุกภาคของประเทศ ข้างโพดฝักอ่อน มีมากในทุกภาคของประเทศ และหอมหัวใหญ่ มีมากทางภาคเหนือ เช่น จังหวัดเชียงใหม่

กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (2541) รายงานไว้ว่า แหล่งปลูกผักกะหล่ำปลีที่สำคัญของประเทศ อยู่ที่จังหวัดเชียงใหม่ น่าน เพชรบูรณ์ ลำพูน มหาสารคาม นครพนม หนองคาย เลย สระบุรี ชลบุรี จันทบุรี ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา ราชบุรี เพชรบุรี นครปฐม ประจวบคีรีขันธ์ สงขลา สุราษฎร์ธานี ทูมพรและยะลา

แหล่งปลูกกระเทียมที่สำคัญได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน ลำปาง พะเยา นครราชสีมา ศรีสะเกษ นครพนม บุรีรัมย์ สุรินทร์ ชัยภูมิ สระบุรี ลพบุรี และราชบุรี

แหล่งปลูกข้าวโพดฝักอ่อนที่สำคัญกระจายอยู่ทั่วไปในประเทศคือ กำแพงเพชร เชียงราย นครสวรรค์ เชียงใหม่ นครราชสีมา สกลนคร บุรีรัมย์ สิงห์บุรี สระบุรี ปราจีนบุรี จันทบุรี กาญจนบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี ราชบุรี สุราษฎร์ธานี ระนอง และสงขลา

พื้นที่ที่มีการปลูกมะเขือเทศที่สำคัญของประเทศได้แก่ กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ อุทัยธานี เชียงใหม่ อุบลราชธานี ชัยภูมิ ศรีสะเกษ สกลนคร อ่างทอง อยุทยา สิงห์บุรี สระบุรี จันทบุรี ระยอง ปราจีนบุรี ชลบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี นครปฐม สุพรรณบุรี นครศรีธรรมราช ทูมพร สุราษฎร์ธานี และกระบี่

แหล่งปลูกหอมแดงที่มีความสำคัญคือ สุโขทัย เชียงใหม่ อุดรดิตถ์ ศรีสะเกษ นครนายก กาญจนบุรีและสุพรรณบุรี

และแหล่งที่มีการปลูกหอมหัวใหญ่ที่สำคัญคือ เชียงใหม่ นครสวรรค์ ศรีสะเกษ กาญจนบุรี และสุพรรณบุรี

ศูนย์สารสนเทศการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (2539) กระทบและหอม (ทั้งหอมแดงและหอมหัวใหญ่) เป็นพืชที่สามารถปลูกได้ดีในทุกๆ ภาคของประเทศ แต่จะให้ผลผลิตดีเมื่อปลูกในที่มีอากาศค่อนข้างหนาวเย็น ดังนั้น แหล่งเพาะปลูกกระทึวมที่สำคัญจึงอยู่บริเวณภาคเหนือ ซึ่งมีพื้นที่เพาะปลูกถึงร้อยละ 80 ของพื้นที่การเพาะปลูกกระทึวมทั่วประเทศ จังหวัดที่ปลูกมากได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง และเชียงราย ผลผลิตที่ได้ร้อยละ 90 จากแหล่งภาคเหนือ นอกจากนี้ยังมีการปลูกกันบ้างในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดศรีสะเกษและบุรีรัมย์ หอมแดงมีแหล่งเพาะปลูกมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคิดเป็นร้อยละ 55 ของพื้นที่เพาะปลูกทั่วทั้งประเทศ พื้นที่การเพาะปลูกกระทึวมและหอมจะมีความแปรผันไปตามราคาผลผลิตที่ได้ในช่วงปีที่ผ่านมา เหมือนกับสินค้าเกษตรอื่นๆ ทั่วไป และนอกจากนี้ปริมาณผลผลิตยังขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศและเทคนิคการผลิต

แหล่งปลูกผักที่สำคัญของประเทศกระจายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือและภาคตะวันตก จากสถิติการเพาะปลูกปี 2523-26 ปรากฏว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีพื้นที่การเพาะปลูกกะหล่ำปลีมากที่สุดในประเทศ ร้อยละ 42.26 ของพื้นที่การเพาะปลูกทั่วทั้งประเทศ มะเขือเทศปลูกมากที่สุดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีพื้นที่ปลูกร้อยละ 52.78 ของพื้นที่ทั้งประเทศ พริกใหญ่มีพื้นที่เพาะปลูกในภาคเหนือ คิดเป็นร้อยละ 49.41 ของพื้นที่เพาะปลูกทั่วประเทศ

ความเคลื่อนไหวของราคาตามฤดูกาลสำหรับพืชผักชนิดต่างๆ

กะหล่ำปลีมีราคาตกต่ำตอนต้นปี ระหว่างเดือนมกราคมถึงกุมภาพันธ์ และจะค่อยๆ สูงขึ้นจนถึงปลายปี

คะน้า ในรอบปีหนึ่งๆ จะมีราคาตกต่ำอยู่ 2 ช่วง คือ ระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงกันยายน และตั้งแต่ช่วงระหว่างธันวาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ส่วนเดือนมีนาคมถึงมิถุนายน และเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายนเป็นระยะที่ผักคะน้ามีราคาสูง จากการศึกษาพบว่าราคาผักคะน้าที่เกษตรกรได้รับต่ำสุดในเดือนมกราคม ซึ่งต่ำกว่าราคาดเฉลี่ยตลอดปี

มะเขือเทศ ราคาที่เกษตรกรได้รับ ราคาขายส่ง และราคาขายปลีก มีลักษณะเคลื่อนไหวคล้ายคลึงกัน คือตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนเมษายนราคาจะต่ำกว่าระดับราคาดเฉลี่ยตลอดปี ราคา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่เกษตรกรได้รับและราคาขายส่งจะอยู่ระดับต่ำสุด ซึ่งต่ำกว่าราคาเฉลี่ยทั้งปี ส่วนราคาขายปลีกต่ำสุดเดือนเมษายน หลังเดือนเมษายนราคาจะสูงขึ้นเรื่อยๆ จนถึงเดือนกรกฎาคม เป็นเดือนที่ราคาจะสูงที่สุด หลังจากเดือนกรกฎาคมราคาจะค่อยๆ ลดลง จนถึงเดือนกันยายนแล้วจึงกลับสูงขึ้นไปอีกครั้งหนึ่งในตอนปลายปี

กระเทียม ราคาที่เกษตรกรได้รับจะสูงในครึ่งหลังของปี คือ ตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงเดือนพฤศจิกายน (ยกเว้นเดือนตุลาคม) ส่วนครึ่งแรกของปีคือกุมภาพันธ์ถึงเดือนพฤษภาคม ราคาจะต่ำกว่าราคาเฉลี่ยตลอดทั้งปี

หอมแดง ตั้งแต่ช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงมิถุนายน ราคาขายส่งหอมแดงอยู่ต่ำกว่าราคาเฉลี่ยตลอดปี หลังจากเดือนกรกฎาคม ราคาจะสูงกว่าราคาเฉลี่ย เดือนพฤศจิกายนมีราคาแพงที่สุด ส่วนเดือนมีนาคมราคาถูกที่สุด

โกมล สันนํ้าก้อง และคณะ (2539 : 27) ได้ทำการศึกษาและรายงานไว้ว่าการปลูกผักแต่ละชนิดจะสามารถปลูกได้ดีตามฤดูกาล และเหมาะสมกับภูมิอากาศ เช่น

1. ช่วงเดือนมกราคม ถึง มีนาคม จะสามารถปลูกผักได้ดีทุกชนิด โดยเฉพาะผักกินใบ
2. ช่วงเดือนเมษายน ถึง กันยายน จะสามารถปลูกพืชผักที่กินผลได้ดี ได้แก่ แตงกวา มะเขือทุกชนิด บวบ พริก พริกทอง น้ำเต้า พริกเขียว ตะไคร้ โหระพา ขิง ข่า กระเจี๊ยบเขียว และผักสลัดที่สามารถปลูกได้ดีตลอดทั้งปี
3. ช่วงเดือนตุลาคม ถึง ธันวาคม จะสามารถปลูกพืชผักกินใบได้ทุกชนิด

ปราโมทย์ รักษาราษฎร์ (2540 : 17-19) ได้ทำการศึกษาและพบว่า จากรายงานขององค์การอาหารโลก (FAO) ในปี 2537 พบว่าการผลิตผักทั้งโลกมีปริมาณทั้งสิ้น 485.55 ล้านตัน และประเทศไทยจัดเป็นผู้ผลิตที่สำคัญรายหนึ่งซึ่งมีพื้นที่การผลิตผักโดยเฉลี่ยปีละประมาณ 2-3 ล้านไร่ ผลผลิตรวมประมาณ 4 ล้านตัน มีการผลิตผักไม่น้อยกว่า 70 ชนิด แต่ผักที่เกษตรกรนิยมปลูกกันแพร่หลายมีประมาณ 30 - 40 ชนิด ซึ่งอาจแบ่งตามลักษณะการบริโภคพืชผัก

สำหรับแหล่งผลิตผักสดกระจายอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ ในแต่ละแหล่งผลิตผักชนิดต่างๆ กัน ตามความเหมาะสมของภูมิประเทศและภูมิอากาศในแต่ละภาค ซึ่งจากสถิติการปลูกพืชผักของกรมส่งเสริมการเกษตรในปี 2538/39 ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกผักเศรษฐกิจทั้งสิ้น 3,093,858 ไร่ ผลผลิตรวม 4.8 ล้านตัน อัตราเฉลี่ยของพื้นที่ปลูกและผลผลิตรวมของพืชผักในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา (2534/35-2538/39) มีอัตราการเจริญเติบโตเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 12.54 และ 11.56 ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลผลิตผักที่ผลิตได้ในแต่ละปีจะใช้บริโภคภายในประเทศส่วนใหญ่ คือประมาณ 2-3 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 90-95 ของผลผลิตทั้งหมด และจากการสำรวจประชากรของสำนักสถิติแห่งชาติพบว่า คนไทยมีการบริโภคพืชผักประมาณ 40-50 กิโลกรัมต่อคนต่อปี

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2536) รายงานไว้ว่า ภาวะเศรษฐกิจการเกษตรในปี 2536 สำหรับผลิตผลเกษตรชนิดที่มีความสำคัญ โดยทั่วไปปรากฏว่า เกษตรกรค่อนข้างจะประสบปัญหาด้านการผลิตที่ขาดแคลนน้ำ การเกิดภาวะแห้งแล้งและการระบาดของโรค ทำให้ผลผลิตสินค้าเกษตรบางชนิดอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ส่วนทางด้านราคาก็เช่นกัน ส่วนมากมีราคาตกต่ำกว่าปี 2535 ที่ผ่านมา

สำนักงานเศรษฐกิจการพาณิชย์ (2536) รายงานภาวะการผลิตและการค้าว่า การผลิตในภาคเกษตรค่อนข้างชะลอตัว เนื่องจากประสบปัญหาทางด้านการผลิตและการค้าหลายประการ ปัญหาด้านการผลิตที่สำคัญคือ การได้รับความเสียหายจากภาวะฝนแล้งและฝยทิ้งช่วงในระยะของการเพาะปลูก การระบาดของโรค ด้านการค้าสินค้าเกษตรมีการแข่งขันและกีดกันอย่างรุนแรงในตลาดโลกส่งผลให้ระดับราคาสินค้าเกษตรบางชนิดอ่อนตัวลง ทำให้มีผลกระทบต่อ การส่งออก การเจริญเติบโตเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 2.0 ต่ำกว่าเป้าหมายในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ที่ต้องการรักษาระดับการเติบโตไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3.4 สาขาพืชมีอัตราการขยายตัวเพิ่มจากปี 2535 เพียงร้อยละ 1.9 เท่านั้น เนื่องจากผลผลิตส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากภัยแล้ง ประกอบกับภาวะน้ำต้นทุนในเขื่อนมีปริมาณน้ำในอ่างเก็บน้ำมีปริมาณน้อย การจัดสรรน้ำทำ ได้ลดลง ด้านราคาสินค้าเกษตรโดยเฉลี่ยมีราคาต่ำกว่าปี 2535 ทุกระดับราคา ทั้งราคาที่เป็นเกษตรกรขายได้ ราคาขายส่งในกรุงเทพฯ และราคาส่งออก

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2536) สถานการณ์การผลิตสินค้าพืชผักที่เพิ่มขึ้นได้แก่ กระเทียม ส่วนสินค้าที่ลดลงได้แก่ หอมแดงและหอมหัวใหญ่ทำให้มีราคาสูงขึ้น ในขณะที่ขมิ้นกระเทียมก็มีราคาตกต่ำลงเนื่องจากมีปริมาณมาก

สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี (2537) รายงานว่าปริมาณการผลิตขยายตัวสูงขึ้นมากกว่าปีที่แล้ว เป็นผลมาจากการเติบโตค่อนข้างสูงของภาคเกษตรกรรมซึ่งเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 5.5 โดยเฉพาะในสาขาพืชที่มีอัตราการขยายตัวสูงจากปี 2536 มาก ทั้งนี้เพราะปีนี้มีสภาพฝนดีและราคาพืชผลอยู่ในระดับสูง ในภาคเกษตรกรรมมีมูลค่าการเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.9 เมื่อเทียบกับเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลดลงร้อยละ 3.8 ในปี 2536 ทั้งนี้เพราะการผลิตเกือบทุกสาขาขยายตัวเพิ่มขึ้น อันเนื่องมาจากสภาพดินฟ้าอากาศเอื้ออำนวยต่อการผลิต ราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้นตามภาวะตลาดโลกเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรขยายการผลิตสูงขึ้นจากปีที่แล้ว การผลิตผักและผลไม้เพิ่มสูงขึ้นจากปี 2536 ร้อยละ 8.3 แม้จะเกิดเหตุการณ์น้ำท่วมในช่วงเดือนสิงหาคมถึงกันยายนในบางพื้นที่ แต่พื้นที่ที่ไม่ได้รับผลกระทบกับปัญหาดังกล่าวกลับได้ผลดี มีผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น ราคาช่วงต้นปีอยู่ในระดับดีซึ่งเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่การผลิต

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2537) รายงานว่า ภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยปี 2537 ขยายตัวในอัตราร้อยละ 8.16 โดยภาคเกษตรขยายตัวร้อยละ 3.17 การผลิตในสาขาพืช มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 3.29 เนื่องจากปัจจัยหลายประการ กล่าวคือ การที่ระดับราคาสินค้าในช่วงแรกของปีของพืชหลายชนิดค่อนข้างดี จูงใจให้เกษตรกรขยายพื้นที่การผลิต แม้ว่าในช่วงเดือนสิงหาคมและต้นเดือนกันยายนเกิดพายุไซนร้อน โรเอลและลูค มีผลเสียหายต่อพื้นที่การเพาะปลูกทางการเกษตรเสียหายทางภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันออก พิจารณาในภาพรวมของภาวะการผลิตพืชผลทางการเกษตรน่าจะมีผลดี เนื่องจาก เนื้อที่ส่วนใหญ่จะได้รับผลประโยชน์จากปริมาณน้ำ น้ำในเขื่อนสูงขึ้น ทำให้สามารถวางแผนการผลิตพืชในปลายฝน และในฤดูแล้งหน้านี้ได้เป็นอย่างดี และการดำเนินโครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรของรัฐที่สนับสนุนให้เกษตรกรลดการปลูกพืชที่มีปัญหาด้านการตลาด และราคาเกษตรกรจึงหันไปปลูกพืชอื่นที่มีลู่วางดีกว่า ด้านรายได้ประชากรของประเทศมีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณ ร้อยละ 3.6 เนื่องจากผลผลิตทางการเกษตรมีการขยายตัวขึ้น เพราะสภาพดินฟ้าอากาศมีแนวโน้มดีขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา ขณะเดียวกันระดับราคาสินค้าเกษตรกรรมที่เกษตรกรขายได้ในปี 2537 มีแนวโน้มสูงขึ้นหลายชนิดจูงใจให้เกษตรกรขยายและปรับปรุงการผลิตของตนให้ดีขึ้น นอกจากนี้แนวโน้มทางการค้าของไทยโดยรวมในตลาดโลกค่อนข้างดี ระดับราคาสินค้าเพิ่มสูงขึ้น

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2537) รายงานสภาวะการผลิตกระเทียมว่า เนื้อที่การปลูกกระเทียมลดลงร้อยละ 1.68 รวมไปถึงผลผลิตกระเทียมที่ลดต่ำลงร้อยละ 4.45 สาเหตุที่ผลผลิตกระเทียมลดลงเนื่องจากปีที่ผ่านมากระเทียมมีราคาตกต่ำ ทางราชการต้องเข้าไปแทรกแซงราคาสินค้าทำให้กระเทียมเหลือจากฤดูกาลเก่ามาก ราคาขยับตัวสูงขึ้นเล็กน้อย หอมแดงมีพื้นที่การผลิตลดลง 1.40 และปริมาณผลผลิตลดลงร้อยละ 2.12 เนื่องจากราคาปีที่ผ่านมาตกต่ำ ลดลงจากเป้าหมายการผลิตร้อยละ 1.52 ราคาขยับตัวสูงขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2538) ภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศมีอัตราการขยายตัวสูงประมาณร้อยละ 8.5 เพราะมีปัจจัยกระตุ้นเศรษฐกิจ ได้แก่การส่งออกขยายตัวอยู่ในเกณฑ์สูง การขยายตัวในภาคเกษตรขยายตัวร้อยละ 1.92 ราคาสินค้าเกษตรสูงขึ้นกว่าปีที่แล้ว การขยายตัวทางด้านพืช ขยายตัวในอัตราร้อยละ 1.51 ตลอดตัวจากปี 2537 ร้อยละ 4.23 แม้ว่าพืชส่วนมากจะมีราคาเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ดี รุงใจให้เกษตรกรเพาะปลูก แต่ภาวะน้ำท่วมในช่วงปลายเดือนกรกฎาคม-ตุลาคม ทำให้พืชผลได้รับความเสียหายเป็นจำนวนมากทำให้มีอัตราเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเท่านั้น

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2539) ภาวะเศรษฐกิจจัดอยู่ในเกณฑ์ดี มีอัตราการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นจากปีที่แล้วร้อยละ 3.8 ถือได้ว่าเป็นการขยายตัวในระดับสูง เนื่องจากมีปัจจัยที่เอื้ออำนวยหลายประการได้แก่ ภาวะเศรษฐกิจของโลกประเทศพัฒนามีการฟื้นตัวจากภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทำให้มีการจับจ่ายมากขึ้น นำเข้าสินค้าเกษตรมากขึ้น ทำให้ประเทศไทยส่งออกสินค้าอาหารได้มากขึ้น ปริมาณการค้าสินค้าเกษตรกรรม และอาหารโลกขยายตัวสูง สินค้าที่ส่งออกมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัดได้แก่ ผัก มีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอัตราร้อยละ 4.9 การผลิตมีปริมาณผลผลิตสูงเนื่องจากสภาวะน้ำมีมากเพียงพอต่อการเพาะปลูก ประกอบกับราคาสินค้าพืชผลอยู่ในเกณฑ์ดี ถึงแม้จะมีภาวะน้ำท่วมบางพื้นที่แต่ก็ไม่ได้ทำความเสียหายกับพืชผลทางการเกษตรมากนัก ราคาจัดอยู่ในเกณฑ์ดีขึ้นจากปีที่แล้ว

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2540) รายงานว่า ในปี 2540 ผลผลิตภาคเกษตรมีอัตราการขยายตัวร้อยละ 1.76 สาเหตุสำคัญที่ทำให้ภาคเกษตรมีการขยายตัวต่ำกว่าปีที่ผ่านมา ซึ่งมีอัตราการขยายตัวสูงถึง ร้อยละ 3.8 เนื่องจาก อัตราการขยายตัวสาขาการผลิตพืชลดต่ำลงอันเนื่องจากภาวะฝนทิ้งช่วง ส่งความเสียหายแก่การผลิตประกอบกับการลดการผลิตพืชบางอย่างอันเนื่องมาจากราคาไม่สูงใจ พืชผักที่ลดลงอย่างมากได้แก่ กระเทียม ในสาขาพืช การผลิตมีการขยายตัว ร้อยละ 2.34 ซึ่งต่ำกว่าอัตราการขยายตัวในปีที่ผ่านมา ที่มีอัตราการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 6.23 ทั้งนี้เนื่องมาจากการผลิตพืชผลที่สำคัญได้รับความเสียหายจากภาวะฝนทิ้งช่วงในต้นฤดูการเพาะปลูก และการลดพื้นที่เพาะปลูกพืชเนื่องจากราคาไม่สูงใจ ระดับราคาสินค้าเกษตรที่สำคัญอยู่ในเกณฑ์สูง ปัจจัยที่เอื้ออำนวยได้แก่การปรับค่าเงินบาทลอยตัวที่ทำให้รายได้สูงขึ้น

2.2 การตลาดผลผลิตพืชผัก

ภาคเกษตรถือได้ว่าเป็นภาคเศรษฐกิจที่สำคัญภาคหนึ่งของระบบเศรษฐกิจของทุกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศที่กำลังพัฒนาทั่วไป การพัฒนาภาคเกษตรส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาการผลิตมากกว่าการพัฒนาด้านการตลาด ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาด้านการตลาดสินค้าเกษตรขึ้น จึงมักจะเป็นการแก้ปัญหาระยะสั้นปีต่อปี ทั้งนี้ที่ปัญหาของภาคการเกษตรมักจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแบบซ้ำๆ กันเกือบทุกปี เช่น ปัญหาเรื่องความตกต่ำของราคาในฤดูเก็บเกี่ยว ปัญหาการไม่มีอำนาจต่อรองที่เพียงพอของเกษตรกร เป็นต้น ทั้งนี้เพราะยังขาดการศึกษาและพัฒนาด้านการตลาดสินค้าเกษตรที่ดีพอนั่นเอง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทำการศึกษาด้านการตลาดสินค้าเกษตร เพื่อนำไปใช้ในระบบการแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นต่อไป

2.2.1 ความหมายของการตลาด

มาฆะสีรี ชาวกุล (2541 : 1) ได้ให้ความหมายของคำว่า “การตลาด” ไว้ว่า การตลาดนั้นสามารถให้ความหมายได้หลายอย่าง ซึ่งสามารถพิจารณาได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับว่าจะพิจารณาด้วยหลักการใด เช่น พิจารณาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นหลัก หรือพิจารณาจากกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่เป็นหลัก ดังนี้ “การตลาด คือการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ ที่เกี่ยวข้องกับการไหลเวียนของสินค้าและบริการจากจุดผลิตเริ่มต้น ไปจนถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้าย”

สมภพ ฐิตะวสันต์ (2530 : 253) กล่าวถึงการตลาดพืชผักไว้ว่า “การตลาดพืชผัก หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ต้องการเพื่อที่จะนำพืชผักจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคคนสุดท้าย และก่อให้เกิดอรรถประโยชน์แก่ผู้บริโภคทั้งด้านเวลา รูปร่าง สถานที่ และการแลกเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ที่ผู้บริโภคต้องการ ผู้ที่ทำหน้าที่ในดังกล่าวก็คือผู้ทำการซื้อขายหรือพ่อค้า ซึ่งกระทำหน้าที่ในการเก็บรักษา การแปรรูป การขนส่ง และการซื้อขาย มีขั้นตอนการทำกิจกรรมต่างกันตามประเภทและชนิดของพืชผัก ได้แก่ การตลาดผักสด การตลาดผักตากแห้ง และการตลาดผักแปรรูป”

มาฆะสีระ ชาวกุล (2541 : 1-3) กล่าวถึงกิจกรรมทางธุรกิจ ที่เกี่ยวข้องกับการตลาด มีดังนี้

1. กิจกรรมเกี่ยวกับการแลกเปลี่ยน ซึ่งประกอบไปด้วยการซื้อขาย นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับการส่งมอบสินค้า พร้อมกับการแลกเปลี่ยนความเป็นเจ้าของสินค้าในเวลาเดียวกัน ณ.

จุดที่เกิดการแลกเปลี่ยนนี้เป็นจุดที่ราคาเริ่มเข้ามามีบทบาทในขบวนการของตลาด และ ณ จุดนี้รวมไปถึงอำนาจการต่อรองของแต่ละฝ่าย

2. กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับกายภาพของสินค้า ซึ่งประกอบด้วย การเก็บรักษา การขนส่ง และการแปรรูป จะเกี่ยวกับคำถามทางการตลาด 3 คำถาม คือ เมื่อไร ที่ไหน และอะไร กล่าวคือ กิจกรรมการเก็บรักษา เป็นเรื่องของการทำให้มีสินค้าได้ในเวลาที่ต้องการ ซึ่งสินค้านี้กล่าวเป็นได้ทั้งสินค้าสำเร็จรูป และสินค้าวัตถุดิบ ส่วนกิจกรรม “การขนส่ง” เป็นเรื่องของการทำให้มีสินค้าในสถานที่ที่มีความต้องการสินค้า โดยกิจกรรมนี้นอกจากจะเกี่ยวข้องกับการคมนาคมที่สะดวกสบาย ซึ่งเป็นตัวกำหนดค่าขนส่งสินค้าแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับการเกี่ยวเนื่องอื่น ๆ เช่น การบรรจุหีบห่อ การขนส่งและลงจากยานพาหนะขนส่ง เป็นต้น สำหรับกิจกรรมสุดท้ายคือการแปรรูป นับว่าเป็นกิจกรรมที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับสินค้าเกษตรโดยทั่วไป ที่ต้องผ่านการแปรรูปขั้นพื้นฐาน ก่อนที่สินค้าเกษตรนั้นจะถูกส่งไปถึงมือผู้บริโภค ดังนั้น การแปรรูปจึงเป็นส่วนของการทำให้สินค้า อยู่ในรูปแบบที่ใกล้เคียงกับความต้องการของผู้บริโภคมากที่สุด กิจกรรมทั้ง 3 อย่างนี้มีค่าใช้จ่าย และค่าใช้จ่ายนี้เองที่เป็นตัวแปรสำคัญ ที่จะกำหนดประสิทธิภาพการตลาดของสินค้านั้น ๆ

3. กิจกรรมอำนวยความสะดวก ซึ่งประกอบด้วย การจัดชั้นมาตรฐานสินค้า การเงิน การรับประกันความเสี่ยง และการให้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เป็นกิจกรรมที่ทำให้การซื้อขายแลกเปลี่ยนสะดวกยิ่งขึ้น โดยการซื้อขายอาจจะกระทำผ่านตัวอย่างสินค้า หรือซื้อขายผ่านเอกสารแทนได้ นอกจากนี้ ถ้าการซื้อขายตั้งอยู่บนพื้นฐานของการจัดชั้นมาตรฐานสินค้า ที่มีประสิทธิภาพแล้ว จะทำให้การกำหนดราคาสินค้ามีประสิทธิภาพตามไปด้วย ในเรื่อง “การเงิน” ก็เช่นกัน กิจกรรมนี้จะทำให้การไหลของสินค้าจากมือผู้ผลิตไปถึงมือผู้บริโภคเป็นไปได้ด้วยความสะดวกขึ้น ทั้งนี้เพราะว่าสินค้าจากผู้ผลิตคนแรกจะไปถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้ายได้ทั้งหมดนั้น ต้องใช้เวลาพอสมควร และความแตกต่างของเวลาจากจุดเริ่มต้นไปถึงจุดสุดท้ายนั้น จะเกิดสิ่งที่เรียกว่า “ทุนจม” ไม่นอกกิจกรรมใดก็กิจกรรมหนึ่งของการตลาด ซึ่งถ้ามีองค์กรใดองค์กรหนึ่งเข้ามาช่วยเหลือด้านการเงิน สำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ก็จะทำให้ผู้ดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ ยังสามารถที่จะดำเนินกิจกรรมต่อไป ส่วนกิจกรรม “การรับประกันความเสี่ยง” ถือเป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้การตลาด สามารถดำเนินไปได้อย่างปลอดภัยมากขึ้น ซึ่งความเสี่ยงที่จะติดกับสินค้า สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ ความเสี่ยงทางกายภาพและความเสี่ยงด้านการตลาด โดยความเสี่ยงอย่างแรกจะเป็นความเสี่ยงที่เกิดกับตัวสินค้าที่เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของราคาในทิศทางตรงกันข้ามกับที่ผู้ค้าคาดหวังไว้ องค์กรที่จะมารับภาระกับตัวสินค้าทางกายภาพ เช่น การแตกหักขณะขนส่ง เป็นต้น ส่วนความเสี่ยงอย่างหลังเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าของสินค้าที่เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของเอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ราคาในทิศทางตรงกันข้ามกับที่ผู้ค้าคาดหวังไว้ องค์กรจะมารับภาระความเสี่ยงลักษณะแรก คือ บริษัทประกันภัยต่าง ๆ สำหรับผลักรับความเสี่ยงลักษณะหลังอาจจะกระทำการซื้อขายล่วงหน้า (forward exchange) หรือกระทำการซื้อขายในตลาดอนาคต (futures exchange) ได้ กิจกรรมสุดท้ายสำหรับการตลาดคือ การให้ข่าวสารข้อมูลทางการตลาดนั้น นอกจากจะเกี่ยวข้องกับ การรวบรวมข่าวสารข้อมูลทางการตลาดแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ การตีความข้อมูลอีกด้วย ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมทางการตลาดอื่นๆ เป็นไปด้วยความรวดเร็ว ถูกต้องมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

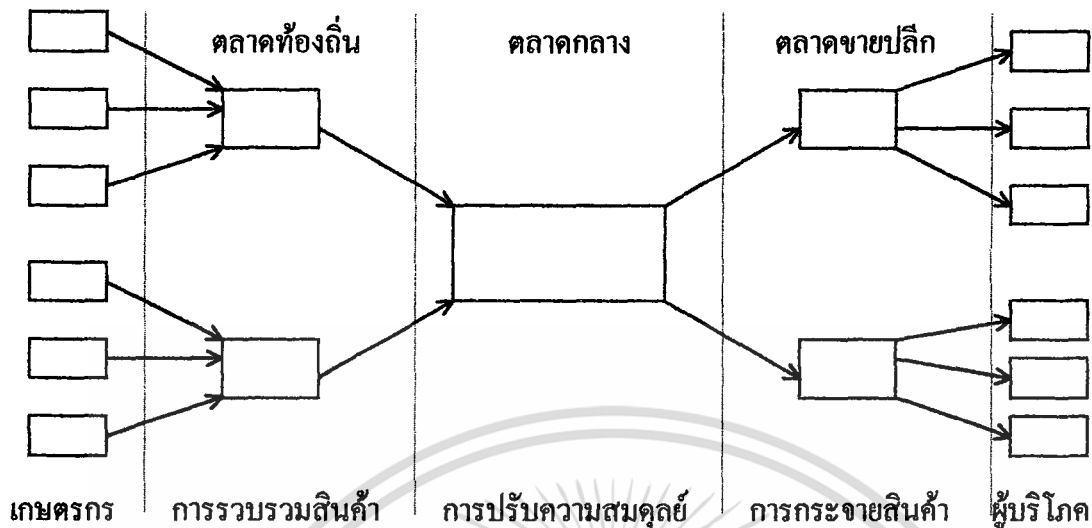
นราภรณ์ พรหมชนะ (2529 : 4-5) กล่าวถึง โครงร่างของระบบการตลาดผลผลิตพืชสวนไว้ว่า สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ส่วนด้วยกัน คือ

1. การรวบรวมผลผลิต (concentration) เป็นขบวนการรับซื้อผลิตผลจากเกษตรกร ผู้ที่ทำหน้าที่ในการผลิต ผู้ที่ทำหน้าที่ในการตลาดส่วนนี้ได้แก่ พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น หรือพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น พ่อค้าตัวแทนหรือนายหน้า พ่อค้าแร่ หรือพ่อค้าจร กลุ่มเกษตรกรและโรงงานแปรรูปทำการซื้อขายในแหล่งผลิตหรือท้องที่ที่อาจจะเรียกตลาดระดับนี้ว่าเป็นตลาดระดับท้องถิ่น

2. การปรับปรุงองค์และอุปทานของผลผลิตเพื่อให้เกิดสมดุลง (equalization or centralization) เป็นขั้นตอนที่ต่อจากการรวบรวมผลผลิต ผลิตผลพืชสวนเกือบทุกชนิดจะถูกส่งเข้ามาจำหน่ายให้กับพ่อค้าขายส่งในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีทั้งพ่อค้าขายส่งขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็กและพ่อค้าส่งออก เพื่อทำการจัดสรรผลิตผลไปในแหล่งที่มีความต้องการในต่างจังหวัดหรือจำหน่ายให้กับพ่อค้าขายปลีกในตลาดต่าง ๆ รอบกรุงเทพมหานคร ดังนั้นกรุงเทพมหานครจึงเป็นตลาดกลางของผลผลิตพืชสวนที่สำคัญที่สุดทั้งผัก ผลไม้และไม้ดอก นอกจากตลาดกลางในกรุงเทพมหานครแล้วยังมีตลาดกลางในระดับท้องถิ่นอีกหลายตลาดที่มีความสำคัญกับผลผลิตพืชสวนทั่วประเทศ

3. การกระจายผลผลิต (dispersion or decentralization) เป็นขั้นสุดท้ายที่ผลิตผลจะผ่านผู้ทำหน้าที่การตลาดไปยังผู้บริโภค ซึ่งได้แก่พ่อค้าขายส่งขนาดเล็กที่ทำการขายปลีกสินค้า และพ่อค้าขายปลีก การทำกิจกรรมในขั้นตอนนี้จัดอยู่ในการตลาดระดับขายปลีก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.1 ขั้นตอนในฉากรับกิจกรรมการตลาดจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคของระบบการตลาด
ผลิตผลพืชสวน

2.2.2 ระบบการตลาดสินค้าผักสดภายในประเทศ

ขั้นตอนการตลาดผักสดภายในประเทศ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2531 : 14-16) กล่าวถึงระบบของการตลาดพืชผักว่า มีขั้นตอนของการดำเนินกิจกรรมสำหรับการนำผลผลิตเข้าสู่ตลาดแบ่งเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

1. การเตรียมผักเพื่อส่งตลาด

เริ่มตั้งแต่การล้าง เพื่อป้องกันการติดเชื้อจุลินทรีย์ที่ทำลายคุณภาพของผัก การตัดแต่งผัก เพื่อให้ผลผลิตน่าดูยิ่งขึ้น ทั้งยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในการขนส่งด้วย การคัดขนาดและคุณภาพ ซึ่งควรกระทำภายหลังการเก็บเกี่ยว ขนาดและคุณภาพนั้นมักถือตามลักษณะ เช่น สี รูปร่าง ความสม่ำเสมอ ความสุกแก่ และจำนวนผักที่เน่าเสีย นอกจากนี้การคัดคุณภาพจะคัดแยกตามพันธุ์ ทั้งนี้เพื่อความใกล้เคียงกันในแต่ละกลุ่ม

2. การขนย้ายและการเก็บรักษา

สินค้าผักสดแต่ละชนิดควรได้รับการขนย้ายและการเก็บรักษาด้วยวิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อรักษาคุณภาพและความสดไว้จนถึงมือผู้บริโภค แต่ในความเป็นจริงทำได้ยากมาก เพราะต้องการต้นทุนสูง

3. แบบและวิธีการค้าผัก

ผักที่ปลูกเพื่อขายในท้องถิ่นมักไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องการตลาด ผู้ปลูกสามารถขนย้ายผักที่ปลูกไปขายที่ตลาดเองได้ แต่สำหรับผักที่ปลูกเป็นการค้าจะต้องประสบกับปัญหาในเรื่องการตลาดที่ซับซ้อนมากขึ้น โดยแบบวิธีการค้าผัก สามารถแบ่งได้เป็น 4 วิธีคือ

3.1 การค้าโดยตรงแก่ผู้บริโภค เกษตรกรผู้ปลูกหรือสมาชิกภายในครอบครัวอาจไปค้าผักเองในตลาดท้องถิ่น โดยเช่าที่หรือแผงราคาถูก หรืออาจใช้ที่ที่เทศบาลจัดไว้โดยไม่เสียค่าเช่า ผู้ปลูกจะสามารถทราบถึงปริมาณที่ขายในแต่ละวัน สามารถวางแผนการผลิตได้ตามชนิดและปริมาณที่ตลาดต้องการ

3.2 การค้าผ่านพ่อค้าคนกลาง เกษตรกรที่ปลูกผักเป็นการค้าใหญ่ และไม่สามารถนำสินค้าไปขายด้วยตัวเองได้ มักต้องผ่านพ่อค้าท้องถิ่นผู้รวบรวมผักหรือพ่อค้าขายส่งในท้องถิ่น ลักษณะการตลาดแยกออกเป็น 2 แบบ ตามความเจริญของท้องถิ่นนั้น เช่น ความสะดวกในการคมนาคม เป็นต้น

3.2.1 ผู้ปลูกจะเป็นผู้เก็บเกี่ยว ชั่งน้ำหนัก ตลอดจนบรรจุเพื่อขายแก่พ่อค้าคนกลางที่จะมารับซื้อที่สวนผัก วิธีนี้เกษตรกรมักจะได้ราคาต่ำ พ่อค้าจะเป็นคนจ่ายค่าขนส่ง การขนย้าย และการเก็บรักษา พร้อมทั้งรับผิดชอบต่อความเสียหายที่จะเกิดขึ้นด้วย

3.2.2 ผู้ปลูกนำผลผลิตไปขายยังตลาดแก่พ่อค้าทั่วไปหรือพ่อค้าคนกลาง แต่บางครั้ง เกษตรกรและพ่อค้าคนกลางอาจจะตกลงกันได้ด้วยวิธีฝากขาย และเมื่อขายสินค้าได้แล้ว จึงหักค่านายหน้าจากราคาผักที่ขายได้

3.3 การค้าผักผ่านกลุ่มสหกรณ์หรือกลุ่มเกษตรกร

ระบบสหกรณ์ สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในเรื่องการตลาดผักให้ลดลงได้ โดยทั่วไปสหกรณ์จะเป็นผู้รวบรวมผัก คัดขนาดและคุณภาพ ขนย้าย และใช้ตราเครื่องหมายสหกรณ์รับประกันคุณภาพของสินค้านั้น ทั้งนี้สหกรณ์รับภาระในการจัดหาภาชนะบรรจุเพื่อการขนย้ายและการขายอีกด้วย หรือบางแห่งสหกรณ์จะเป็นเพียงผู้ควบคุมขั้นตอนเหล่านั้น โดยที่สมาชิกสหกรณ์จะเสียค่าบริการการตลาดต่ำที่สุด ซึ่งน้อยกว่าที่จะต้องจ่ายให้แก่พ่อค้าคนกลาง

3.4 การค้าแบบสัญญาล่วงหน้า

เป็นสัญญาที่ตกลงกันระหว่างผู้ปลูก และผู้ซื้อในเรื่องปริมาณและคุณภาพของสินค้าที่ผลิตได้ รวมทั้งเรื่องการบรรจุและการขนส่งด้วย ผักที่นิยมใช้ระบบการค้าแบบสัญญาล่วงหน้านี้ได้แก่หอมหัวใหญ่ หอมแดง ผักกาดเขียวปลีส่งโรงงาน ผักกาดคองเค็ม มะเขือเทศส่งโรงงานแปรรูป รวมทั้งมะเขือเทศบริโภคสดที่ปลูกนอกฤดูกาล หน่อไม้ฝรั่ง ฯลฯ

2.2.3 สถาบันการตลาด

กรมส่งเสริมการเกษตร (2540) กล่าวว่า พ่อค้าที่ทำหน้าที่การตลาดฝัก มี 7 ประเภท ซึ่งได้แก่ พ่อค้ารวบรวมผลผลิต (Assemblers) พ่อค้าตัวแทน (Agent Middlemen) พ่อค้าขายส่งขนาดใหญ่ (Wholesalers) พ่อค้าขายส่งขนาดเล็ก (Jobbers) พ่อค้าโรงงานแปรรูป (Processors) พ่อค้าส่งออก (Exporters) และพ่อค้าขายปลีก (Retailers) พ่อค้าเหล่านี้ล้วนมีส่วนเกี่ยวข้องกับตลาดกลางขายส่งฝักสด และพ่อค้าแต่ละประเภทจะทำหน้าที่ต่างกัน ดังนี้คือ

พ่อค้ารวบรวมผลผลิต หมายถึง พ่อค้าซึ่งทำหน้าที่รวบรวมฝักสดจากเกษตรกร หรือจากตลาดท้องถิ่น แล้วนำผลผลิตเหล่านั้นมาจำหน่ายให้กับพ่อค้าในตลาดกลางขายส่ง ทั้งในกรุงเทพมหานคร พ่อค้ารวบรวมผลผลิตอาจเป็นพ่อค้าขายส่งท้องถิ่น พ่อค้าจากรต่างจังหวัด และพ่อค้าปลีกท้องถิ่นก็ได้

พ่อค้าตัวแทน หมายถึง พ่อค้าที่อยู่ในแหล่งผลิต ทำหน้าที่แทนพ่อค้าขายส่ง กรุงเทพมหานคร เป็นผู้รวบรวมและรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร แล้วส่งไปให้พ่อค้าขายส่งในตลาดกลาง พ่อค้าตัวแทนเป็นบุคคลซึ่งพ่อค้าขายส่งแต่งตั้งขึ้น แล้วส่งไปประจำในท้องถิ่นหรืออาจจะเป็นพ่อค้าในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับพ่อค้าขายส่งมานาน ตัวแทนเหล่านี้จะเป็นผู้ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกให้กับเกษตรกรในเรื่องปัจจัยการผลิต เงินลงทุนในการเพาะปลูก รวมทั้งสินเชื่อต่าง ๆ และเป็นผู้คอยตามทวงถามหนี้สินให้กับพ่อค้าขายส่งในตลาดกลางด้วย

พ่อค้าขายส่งขนาดใหญ่ หมายถึง พ่อค้าขายส่งซึ่งเป็นผู้ซื้อรายใหญ่ที่สุดในตลาดกลางขายส่ง ปริมาณการซื้อและการขายฝักมีจำนวนมาก ลูกค้าส่วนใหญ่ได้แก่ พ่อค้าขายส่งขนาดเล็กในตลาด พ่อค้าขายส่งต่างจังหวัด โรงงานแปรรูป พ่อค้าส่งออก และพ่อค้าขายปลีก โดยปกติพ่อค้าขายส่งขนาดใหญ่จะซื้อฝักสดจากเกษตรกรและจากพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น

พ่อค้าขายส่งขนาดเล็ก หมายถึง พ่อค้าขายส่งในตลาดซึ่งซื้อสินค้าในปริมาณที่น้อยกว่าพ่อค้าขายส่งขนาดใหญ่ การซื้อฝักสดจะซื้อจากพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น และพ่อค้าขายส่งรายใหญ่ ๆ ส่วนลูกค้าได้แก่ พ่อค้าปลีกและผู้บริโภค พ่อค้าขายส่งประเภทนี้อาจเรียกว่า ยี่ปิว (Secondary Wholesalers)

พ่อค้าโรงงานแปรรูป หมายถึง พ่อค้าที่รับซื้อฝักสดแล้วนำไปเข้าโรงงาน เพื่อแปรรูปเป็นฝักคองหรือฝักกระป๋อง โดยทั่วไปพ่อค้าโรงงานแปรรูปมักรับซื้อฝักสดจากเกษตรกรโดยตรง หรือจากพ่อค้าขายส่งรายใหญ่ เมื่อทำการแปรรูปแล้วจึงนำไปจำหน่ายแก่ผู้บริโภคต่อไป

พ่อค้าส่งออก หมายถึง พ่อค้าที่ส่งฝักสดไปจำหน่ายยังต่างประเทศ พ่อค้าส่งออกจะรวบรวมรับซื้อฝักสดจากพ่อค้าขายส่งและเกษตรกร พ่อค้าส่งออกต้องการฝักที่มีคุณภาพสูง พ่อค้าส่งออกฝักสดมีจำนวนไม่มาก ราย และส่วนใหญ่อยู่ในกรุงเทพมหานคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พ่อค้าขายปลีก หมายถึง พ่อค้าที่ซื้อผักสดจากพ่อค้าขายส่งรายใหญ่และพ่อค้าขายส่งรายเล็ก จำนวนผักที่ซื้อครั้งละเพียงพอสำหรับการจำหน่ายในวัน ๆ นั้น พ่อค้าขายปลีกจะจำหน่ายผักให้แก่ผู้บริโภคเท่านั้น พ่อค้าขายปลีกมีอยู่หลายประเภท ได้แก่ พ่อค้าที่จำหน่ายในตลาดสด แผงลอย หาบเร่ ร้านค้าทั่วไป และร้านซูเปอร์มาร์เก็ต

พ่อค้าทั้งเจ็ดประเภทดังกล่าวข้างต้น เป็นพ่อค้าเอกชนทั้งสิ้น ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องกับตลาดขายส่งผักสดในตลาด ตั้งแต่ระดับฟาร์มจนถึงระดับปลายทาง

ระบบการตลาดผลผลิตพืชสวนอาจมีขั้นตอนการทำกิจกรรมต่างกันตามประเภทของตลาด ซึ่งระบบนั้นจะเป็นแบบใดมีสิ่งที่จะพิจารณาได้คือ องค์ประกอบของโครงสร้างตลาดที่จะกล่าวถึงดังต่อไปนี้

2.2.4 โครงสร้างของตลาด

โครงสร้างการตลาดเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ขององค์กรต่าง ๆ ในตลาดกลางขายส่งผักสด กล่าวคือ ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย ผู้ซื้อกับผู้ซื้อ และผู้ขายกับผู้ซื้อ ตลอดจนลักษณะความแตกต่างของสินค้าและความยากง่ายในการเข้าออก จากตลาด ลักษณะโครงสร้างของตลาดกลางขายส่งผักสดในกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

1. จำนวนผู้ซื้อและผู้ขาย

ผู้ซื้อผักสดจากตลาดขายส่งในกรุงเทพมหานคร มีอยู่จำนวนมากทั้งผู้ซื้อที่อยู่ในกรุงเทพฯ - มหานครและต่างจังหวัด ผู้ซื้อเหล่านี้ได้แก่พ่อค้าขายปลีก ผู้บริโภค พ่อค้าส่งออก และโรงงานแปรรูป ไม่มีผู้ซื้อรายใดหรือกลุ่มใดที่มีอำนาจในการกำหนดราคาผักสดในตลาดขายส่งได้ แต่ราคาจะถูกกำหนดจากปริมาณอุปสงค์รวมทั้งหมด เมื่อตลาดผู้ซื้อเป็นตลาดแข่งขัน ผู้ซื้อจะมีสิทธิในการเลือกซื้อผักจากพ่อค้ารายใดก็ได้ ในทางปฏิบัติจะมีผู้ซื้ออยู่ 2 ประเภท คือ ผู้ซื้อประจำ และผู้ซื้อไม่ประจำ

2. ความแตกต่างของผัก

ในแต่ละวันเมื่อเกษตรกรตัดผักจากสวนในปริมาณที่พ่อค้าต้องการ ในแต่ละรายจะไม่ค่อยพบความแตกต่างของผัก สำหรับการจัดชั้นมาตรฐานและคุณภาพของผักที่ระดับฟาร์มทำกันน้อยมาก ส่วนใหญ่เป็นเพียงการคัดผักที่เน่าเสียหรือด้อยคุณภาพออกเท่านั้น โดยทั่วไปเกษตรกรจำหน่ายผลผลิตในลักษณะคละราคา จึงไม่มีความแตกต่างกันมากนักสำหรับผักชนิดเดียวกันและตัดจำหน่ายในวันเดียวกัน เมื่อผักสดเข้าสู่ตลาดกลางขายส่ง พ่อค้าขายส่งต้องรีบจำหน่ายให้หมดเพื่อลดภาระความเสี่ยงจากการเน่าเสีย ดังนั้นพ่อค้าขายส่งส่วนมากไม่มีเวลาในการจัดชั้นมาตรฐาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฐาน โดยเฉพาะพ่อค้าขายส่งรายใหญ่ซึ่งซื้อขายผักในปริมาณครั้งละมาก ๆ ส่วนพ่อค้าขายส่งรายเล็กอาจจะคัดเลือกส่วนที่เน่าเสียทิ้งบ้างก่อนการจำหน่าย นอกจากเรื่องเวลาไม่เอื้ออำนวยในการจัดชั้นมาตรฐานแล้ว ตลาดยังแออัดคับแคบ ไม่มีสถานที่เพียงพอให้พ่อค้าทำการจัดแบ่งชั้นมาตรฐานของผักด้วย สำหรับผักกินหัวและกินผลซึ่งแบ่งชั้นได้ง่ายและรวดเร็ว พ่อค้าขายส่งบางรายจะจัดแบ่งชั้นโดยพิจารณาถึง ขนาด สี ความสด พันธุ์ และแหล่งผลิตเป็นหลักเกณฑ์ ผักที่มีการจัดชั้นราคาของผักจะแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามการแบ่งชั้นของผักยังไม่มีความมาตรฐานที่แน่นอน และทำในระดับพ่อค้าขายปลีก ทั้งนี้เพราะปริมาณผักสดที่ทำการค้ำนั้นมีจำนวนน้อย และช่วงเวลากการค้ำค่อนข้างยาวนาน พ่อค้าขายปลีกจึงพอมีเวลาในการคัดเลือกผักได้

3. อุปสรรคในการเข้าไปดำเนินธุรกิจในตลาด

การค้าผักในตลาดกลางขายส่งเป็นธุรกิจที่ต้องอาศัยประสบการณ์และความชำนาญอย่างสูง เนื่องจากอายุของผักสั้นราว 30-60 วัน การคาดคะเนปริมาณผักเข้าสู่ตลาดในแต่ละวันทำได้ยาก ปัจจุบันผู้ที่มีความรู้และความสามารถคาดการณ์ได้ใกล้เคียงได้แก่ พ่อค้าขายส่งรายใหญ่ ๆ ในตลาดกลาง ซึ่งรวบรวมข้อมูลโดยอาศัยตัวแทนในห้องถิ่นและจากลูกสวน โดยใช้โทรศัพท์ติดต่อเรื่องการกระจายผักจากตลาดก็ต้องทำด้วยความรวดเร็ว เนื่องจากปัญหาการนำเสียได้ง่ายของผักสด ดังนั้นพ่อค้าขายส่งจึงมักมีลูกค้าประจำและจะพยายามรักษาลูกค้าประจำของตนไว้ ทั้งผู้ส่งผักให้และลูกค้าที่ซื้อผักจากตลาด ในเรื่องของราคาและความแน่นอนในการป้อนผักให้แต่ละวันดังนั้นพ่อค้ารายใหม่ที่จะเข้าไปแทรกแซงการค้าผักในตลาดกลางขายส่งจึงพบอุปสรรคเหล่านี้ ประกอบกับอาณาบริเวณของตลาดกลางค้าผักมีจำกัด การค้าผักมีความแออัดมาก ไม่สามารถขยายได้ โอกาสในการเข้าแทรกแซงของพ่อค้ารายใหม่จึงน้อยลง ความผู้พันธุ์ต่าง ๆ จำเป็นต้องใช้เวลาและมีการสร้างสิ่งสูงใจขึ้น ซึ่งสิ่งสูงใจเหล่านี้ได้แก่

3.1 การให้สินเชื่อกแก่ลูกสวน และการจำหน่ายด้วยสินเชื่อ

3.2 พ่อค้าขายส่งสามารถรับซื้อผลผลิตได้ทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็ผักชนิดใด จำนวนมากน้อยเพียงใด

3.3 พ่อค้าส่งต้องมีธุรกิจขนาดใหญ่ จำหน่ายผักมากชนิด ลูกค้าต้องการผักชนิดใดเวลาใดก็สามารถจัดหาให้ได้เสมอ

3.4 ราคาซื้อยุติธรรม ไม่เอาเปรียบเรื่องน้ำหนักทั้งต่อเกษตรกรและผู้ซื้อ

3.5 มีสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการอื่น ๆ ดี เช่น บริการขนถ่ายสินค้า และการบรรจุหีบห่อเพื่อนำส่ง เป็นต้น

เมื่อได้ทราบถึงโครงสร้างของระบบการตลาดสินค้าพืชผักไปแล้วสิ่งที่ควรทราบเป็นอันดับต่อไป คือ ระบบการตลาดภายในประเทศที่จะนำผักจากแหล่งเพาะปลูกไปสู่มือผู้บริโภคขั้นสุดท้าย

2.2.5 ระดับตลาดสินค้าพืชผักภายในประเทศ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2531 : 14-27) กล่าวถึงระบบการตลาดผักและวิธีการตลาดผักที่จะนำผักจากมือเกษตรกรผู้ปลูกผักไปยังผู้บริโภคว่า สามารถ แบ่งได้เป็น 4 ระดับใหญ่ ๆ เช่นเดียวกับกับเมืองทอง ทนวนทวี และสุลิตร์ตัน ปัญญาโตนะ ทนวนทวี (2532 : 200-202) ดังนี้

1. ตลาดระดับท้องถิ่น
2. ตลาดระดับขายส่ง
3. ตลาดระดับขายปลีก
4. ตลาดส่งออก

1. ตลาดระดับท้องถิ่น สามารถแยกการค้าในระดับท้องถิ่นออกได้เป็น 3 ประเภท ตามลักษณะความเจริญของระบบคมนาคมในท้องถิ่น และความสามารถของเกษตรกร ดังนี้

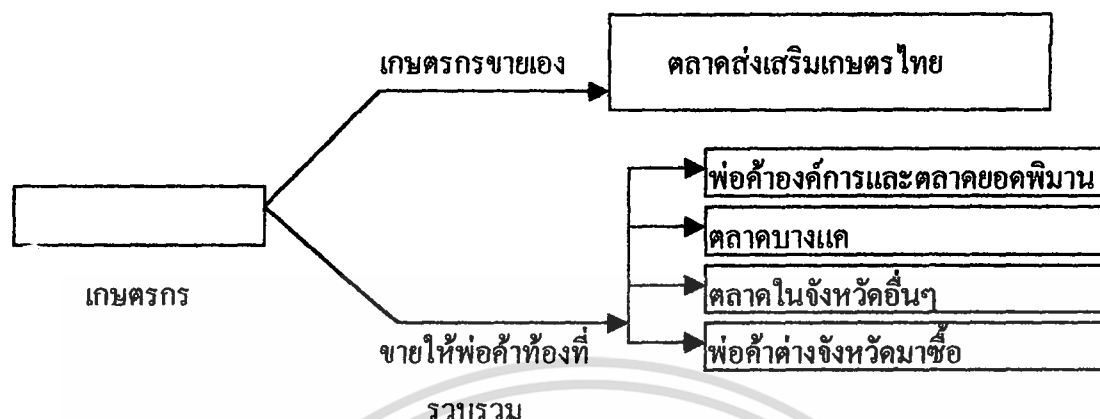
1.1 การค้าผักในแหล่งที่มีการคมนาคมสะดวกรวดเร็ว และเกษตรกรมีความสามารถทางการค้า (กรณี อ.ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี) ลักษณะการซื้อขาย แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1) เกษตรกรนำผักไปขายเอง ประมาณ 30% ของชาวสวนผักอำเภอดำเนินสะดวก ขายผักเอง และจะเพิ่มปริมาณซื้อขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากการคมนาคมขนส่งสะดวก โดยเฉพาะเกษตรกรรายใหญ่ที่มีทุน กำลังคนและถนัดในทางการค้า ประกอบกับตลาดกลางแห่งใหม่คือ ตลาดส่งเสริมเกษตรกรไทย เปิดโอกาสให้เกษตรกรมีแผงวางสินค้าและขายส่งสินค้าด้วยตนเองได้ ทั้งยังมีผู้ประกอบการขนส่งแนวใหม่ คือ มีผู้ให้บริการเฉพาะการขนส่งแยกเป็น 2 ตอน คือ การขนส่งทางเรือออกจากสวนและพ่อค้ารายย่อยหลาย ๆ รายส่งเข้าปากคลองตลาด โดยคิดค่าบริการรายแข่ง ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้ค้าผัก และเปิดโอกาสให้เกษตรกรค้าเอง

2) เกษตรกรขายผ่านพ่อค้าผู้รับซื้อและรวบรวมผัก มักเป็นเกษตรกรชาวสวนผักขนาดเล็กที่มีพ่อค้ามารับซื้อถึงสวน ขณะเดียวกันชาวสวนผักขนาดใหญ่ที่มีความสามารถทางการค้า จะเข้ามาทำหน้าที่ทางการตลาดแทนที่พ่อค้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ด้วยการรับซื้อผักทั้งชนิดที่ชำหรือไม่ชำกับของตนไปขาย

วิธีการค้าผักระดับท้องถิ่นที่ใช้ระบบการตลาดแบบนี้ สามารถแสดงเป็นแผนภาพการกระจายผักได้คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.2 การกระจายผัก

วิธีการซื้อขายแบบลูกสวน ยังมีอยู่โดยเฉพาะรายที่ปลูกหอมแห้ง พริกแห้ง และผักที่ต้องใช้ปุ๋ยและยาป้องกันกำจัดศัตรูพืชมาก เกษตรกรจะเป็นลูกสวนของพ่อค้าท้องถิ่นที่เป็นพ่อค้าผู้ยืมและยา โดยเกษตรกรจะนำไปใช้ก่อน เมื่อเก็บเกี่ยวแล้ว ต้องขายผลผลิตให้พ่อค้า และคิดหักเงินกัน พ่อค้าไม่คิดดอกเบี้ยโดยตรง แต่จะให้ราคาต่ำกว่าราคาทั่วไปเล็กน้อย

1.2 การค้าผักในแหล่งที่มีการคมนาคมสะดวก แต่เกษตรกรขาดความสามารถทางการค้า (กรณี อ.เมือง จ.ปทุมธานี)

เกษตรกรจะขายผ่านพ่อค้ารับซื้อและรวบรวมผักในช่วงเก็บเกี่ยวน้อย เช่น ฤดูแล้ง ผักออกสู่ตลาดน้อย พ่อค้าเรือเล็กที่อยู่บริเวณแหล่งปลูกผัก จะมารับซื้อไปจากสวนตามจำนวนต้องการ เพื่อนำไปขายต่อ การตกลงราคาเกษตรกรจะเป็นผู้เรียกราคา โดยอาศัยฟังจากเพื่อนบ้าน พ่อค้ารายอื่นและราคาตลาดในกรุงเทพมหานคร แล้วตั้งราคาตามที่เห็นสมควร อาจชำระเงินทันทีหรือภายหลัง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความคุ้นเคยกัน

ในช่วงเก็บเกี่ยวมาก เกษตรกรจะขายส่วนที่เหลือ (จากที่ขายให้พ่อค้าท้องถิ่น) ให้กับพ่อค้าที่เป็นตัวแทนรับซื้อผักส่งให้กับพ่อค้าปากคลองตลาด เพื่อขายให้กับพ่อค้าปากคลองตลาดโดยตรง

1.3 การค้าผักในท้องที่ห่างไกลจากศูนย์กลางการตลาด (กรณี อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา, อ.ท่าม่วง จ.กาญจนบุรี) เกษตรกรขายผ่านพ่อค้าคนกลางทั้งหมด

กรณี อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

พ่อค้าปากคลองตลาดจะมีตัวแทนรวบรวมผัก (อาจเป็นพ่อค้าขายส่งในท้องถิ่น) ในอำเภอ ซึ่งจะติดต่อกันทางโทรศัพท์ หรือพ่อค้าปากคลองตลาดอาจเดินทางไปติดต่อด้วยตนเอง ในกรณี

ผักขาดแคลน เพื่อแข่งราคาและจำนวนที่ต้องการ ส่วนผักอีกส่วนหนึ่งจะถูกขายไปยังตลาดจังหวัดอื่นๆ

การตกลงรับซื้อขึ้นอยู่กับชนิดผัก เช่น กะหล่ำปลี เกษตรกรจะไปขายเองที่ตลาดปากช่อง ตกลงราคา และกำหนดวันตัด พ่อค้ามักจะส่งรถเข้าไปรับถึงไร่ แล้วบรรทุกผลผลิตเข้าสู่กรุงเทพมหานครเลย เป็นต้น

ส่วนมากเกษตรกรจะผูกพันหนี้กับพ่อค้าคนกลางในลักษณะที่เป็นลูกหนี้กู้ยืมเงินมาลงทุนก่อนแล้วค่อยหักบัญชีกันภายหลังเมื่อตอนขายผัก ส่วนพ่อค้าจะตกลงราคากันแล้ว จะชำระเงินทันที เนื่องจากชาวสวนผักส่วนใหญ่มีหนี้สินและการคมนาคมขนส่งต้องอาศัยทุนสูง พี่ช้ผักจากแหล่งนี้จะเข้ากรุงเทพมหานครโดยผ่านพ่อค้าท้องถิ่นที่ทำหน้าที่คนกลางรวบรวมผัก

กรณี อ.ท่าม่วง, อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี

พ่อค้าคนกลางในท้องถิ่นจะรวบรวมส่วนต่าง ๆ มารวมกันที่ท่าผักเพื่อรอขนส่งสู่ตลาดขายส่งกรุงเทพมหานคร และจังหวัดใกล้เคียงรอบ ๆ กรุงเทพมหานคร โดยที่ถือเอาตลาดขายส่งในท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นจุดศูนย์กลางรวบรวมผัก

นอกจากจะแบ่งวิธีการค้าผักของตลาดระดับท้องถิ่นตามความเจริญของท้องถิ่นแล้ว ยังสามารถแบ่งได้อีก 3 กรณี คือ

1.1 พิจารณาตามความผูกพันระหว่างพ่อค้าและเกษตรกรวิธีการค้าแบ่งเป็น 2 แบบคือ

- 1) การค้าอิสระ ไม่มีข้อผูกพันซึ่งกันและกัน กรณีที่เกษตรกรไม่มีปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิต และการตลาด การซื้อขายมักชำระเงินสด หรือตามที่ตกลงกันไว้ก่อน
- 2) การค้าแบบลูกสวน พ่อค้าจะพยายามผูกพันหนี้สินกับเกษตรกรโดยการให้ยืมและจัดหาปัจจัยการผลิตต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะควบคุมปริมาณผักในธุรกิจการค้าของตน เป็นกรณีที่เกษตรกรมีปัญหาระดับต้นทุนการผลิต รวมทั้งการตลาด พ่อค้าจะนำผลผลิตผักไปขายก่อน แล้วหักหนี้และจ่ายเงินให้กับเกษตรกรภายหลัง โดยไม่ได้ตกลงราคากันล่วงหน้า

1.2 พิจารณาการตกลงซื้อขาย วิธีการค้าแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

- 1) ขายแบบเหมาสวน หรือเหมาร่อง ส่วนใหญ่เป็นผักที่เก็บเกี่ยวเพียงครั้งเดียวในแต่ละฤดูปลูก เช่น ผักกินใบต่าง ๆ โดยมากตกลงราคาตามขนาดพื้นที่ปลูกหรือขนาดร่องสวน วิธีนี้ทำให้เกษตรกรสามารถจำหน่ายผลผลิตได้จำนวนมาก ๆ ในแต่ละคราว และสะดวกสำหรับพ่อค้าในเรื่องการบรรจุและการขนส่งด้วย เดิมเป็นวิธีที่นิยมมากเนื่องจากเกษตรกรไม่มีความรู้ทางการตลาด คิดว่าเป็นการสะดวกดี

2) ขายตามจำนวนที่ตกลงกัน ปัจจุบันนิยมวิธีนี้มากขึ้นเพราะให้ผลดีแก่เกษตรกรในแง่การต่อรองราคามากขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะวิธีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3 พิจารณาตามการตกลงราคาและชำระเงิน วิธีการค้าแบ่งเป็น 2 แบบ คือ

1) ไม่ได้ตกลงราคากันก่อน และชำระเงินภายหลังพ่อค้าขายสินค้าแล้ว กรณีนี้เกษตรกรยังไม่มีความสามารถทางการค้า อาศัยพ่อค้าในเรื่องการบริการด้านการตลาดมาก และมักมีข้อผูกพันกับพ่อค้าเรื่องหนี้สินหรือผลผลิตชนิดนั้นสิ้นตลาด พ่อค้าจะรับผลผลิตไปขายก่อน และจะชำระเงินเมื่อขายได้แล้ว เกษตรกรเสียเปรียบเพราะพ่อค้าจะอาศัยราคาขายที่กรุงเทพมหานคร และหักค่าบริการของพ่อค้า เกษตรกรไม่มีทางทราบได้ว่า ราคาที่ถูกรับนั้นเป็นราคาที่พ่อค้าขายได้จริงหรือไม่ เท่าที่ทำได้คือฟังจากเพื่อนบ้านหรือพ่อค้าคนกลางคนอื่นโดยไม่มีโอกาสต่อรอง

2) ตกลงราคากันก่อนและชำระเงินตามที่ตกลง กรณีเกษตรกรไม่ต้องอาศัยพ่อค้าในด้านการตลาดมาก และไม่มีข้อผูกพันกับพ่อค้าในเรื่องหนี้สิน เนื่องจากเกษตรกรมีความสามารถทางการค้า หรือผลผลิตนั้นขาดตลาด การชำระเงินมักชำระตามราคาที่ตกลงกันไว้ก่อน หรืออาจจ่ายสดงวดเดียวเมื่อรับผักไปจากสวนหรือขายเป็นงวด ๆ ตามที่ตกลงกัน หรืออาจจะจ่ายมัดจำก่อนล่วงหน้าส่วนหนึ่งก่อนตัดผัก

โดยสรุป การซื้อผักในตลาดระดับท้องถิ่น ขึ้นกับปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ ชนิดของผัก บริเวณแหล่งผลิต ข่าวสารด้านราคา ความสามารถด้านการค้าของเกษตรกร ความผูกพันระหว่างเกษตรกรกับพ่อค้าคนกลางในด้านต่าง ๆ รวมทั้งภาระหนี้สินระหว่างเกษตรกรกับพ่อค้า เป็นต้น

2. ตลาดขายส่ง

ตลาดขายส่งในกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันแยกเป็น 2 กลุ่ม ใหญ่ ๆ คือ ตลาดบริเวณปากคลองตลาดและตลาดใหม่ที่เกิดขึ้นรอบ ๆ เขตกรุงเทพมหานคร ตามแหล่งชุมชนต่าง ๆ

1.2 ตลาดปากคลองตลาด

1.2.1 ตลาดองค์การตลาด เริ่มเมื่อปี พ.ศ. 2496 มีพื้นที่ประมาณ 5 ไร่ ปัจจุบันมีพ่อค้ากว่า 200 ราย ประกอบด้วย พ่อค้ายี่ปี่ว (35 ราย) ที่มีลูกสวน จนถึงพ่อค้ายกแข่งให้กับพ่อค้าขายปลีก พ่อค้าส่วนใหญ่ในตลาดเป็นพ่อค้าดำเนินการมากกว่า 10 ปี แต่ละรายจะมีสินค้าพืชผักที่สำคัญ ๆ เป็นที่รู้จักดีระหว่างผู้ซื้อขายผัก 2-3 ชนิด เช่นบางรายขายผักกินผล เช่นฟักทอง และแผลง เป็นต้น ในด้านการรับซื้อพืชผักนั้น พ่อค้าจะพยายามหาผักมาให้เพียงพอ กับความต้องการในปริมาณการค้าของตนในแต่ละวัน ในช่วงที่มีผักน้อย พ่อค้าขายส่งจะใช้วิธีการผูกพันกับชาวสวนให้ส่งสินค้าให้ตน เพื่อจะได้มีผักขายให้กับลูกค้าประจำ การตั้งราคา พ่อค้าส่วนใหญ่จะใช้วิธีสังเกตปริมาณผักที่เข้าสู่ตลาดในแต่ละวัน และราคาในวันที่ผ่านมาเป็นเกณฑ์ ราคาผักจะขึ้นลงเร็วมาก ไม่แน่นอน

2.1.2 ตลาดขอดพิมาน ตลาดเอกชน อยู่ติดกับตลาดองค์การตลาด โดยมีชอขท่ากลางเขตแบ่ง เริ่มปี พ.ศ. 2505 มีเนื้อที่ 9 ไร่ ปัจจุบันมีพ่อค้ากว่า 300 ราย ทั้งขี๊ปัว และชาขี๊ว ขี๊ปัวมีขนาดธุรกิจเล็กกว่าตลาดองค์การตลาด ตลาดแบ่งออกเป็น 3 ตอน โดยส่วนแรกเป็นร้านค้าและแผงขายปลีก ขายของชำ และดอกไม้สด ส่วนกลางขายส่งผลไม้ ส่วนด้านในสุดตีริมแม่น้ำเป็นตลาดขายส่งพืชผัก มีลักษณะพิเศษคือเกษตรกรสามารถนำสินค้าพืชผักของตนมาขายเองในตลาดน้ำได้เลย วิธีการตกลงซื้อขายกับเกษตรกรมีทั้งในรูปออกไปดูผักและกำหนดวันตัดส่งมอบหรือเกษตรกรเข้ามาติดต่อที่แผงเองโดยซื้อขายกันตามจำนวนที่ตกลงกันได้ วิธีเหมาสวนมีน้อยมาก

2.1.3 ตลาดส่งเสริมเกษตรกรไทย ตลาดเอกชน ตั้งตรงข้ามตลาดองค์การตลาด และตลาดขอดพิมาน เริ่ม พ.ศ. 2516 มีพื้นที่ 2 ไร่ ประกอบด้วยพ่อค้าผักสดประมาณ 80 ราย ส่วนมากเป็นเกษตรกร หรือเป็นมาแต่เดิม หรือมีถิ่นฐานอยู่รอบบริเวณแหล่งปลูกผักนานเมืองกับจังหวัดรอบ ๆ กรุงเทพมหานคร เช่น ปทุมธานี นนทบุรี นครปฐม สมุทรสาคร และราชบุรี แตกต่างกับ 2 ตลาดแรกคือ ให้บริการสถานที่แก่พ่อค้าท้องถิ่นกับเกษตรกรนำสินค้ามาวางขายได้ การขนส่งสินค้ามายังตลาดใช้ทางรถ เข้าของผักอาจรวมกับรถขนผัก หรือโดยสารเข้ามาต่างหาก แล้วแต่ที่หนึ่งจะอำนวย ขนผักเข้ามาโดยบรรจุเป็นข่ง แต่ละข่งมีป้ายชื่อติดไว้ การซื้อขายในตลาดนี้เจ้าของผักมีโอกาสต่อรองกับผู้ซื้อผักโดยตรง ตัวคนกลางถูกตัดออกไป ผู้ซื้ออาจเป็นผู้บริโภครายใหญ่หรือพ่อค้าที่มารับไปขายปลีก การขายทำในรูปยกข่ง การตั้งราคาจะใช้ราคาในวันก่อนหรือช่วงก่อนหน้านั้นเป็นเกณฑ์ และคาดคะเนจากความต้องการของผู้ซื้อด้วย เนื่องจากตลาดนี้ตัดคนกลางออกไปจึงเหมาะกับการค้าไม้ใหญ่โตนัก มีสินค้าผ่านในแต่ละรายพอที่จะระบายได้หมดในวันเดียว อย่างไรก็ตามราคาพืชผักส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับราคาขายส่งที่ตลาดปากคลองตลาดเป็นสำคัญ และราคาขายส่งที่ปากคลองตลาดขึ้นอยู่กับปริมาณที่ผักเข้าสู่ตลาด ความต้องการในแต่ละวัน ต้นทุนในการปลูกและภาวะการค้า เป็นสำคัญ

ตลาดปากคลองตลาด เป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุด ประเภทสินค้าเกษตรที่เข้าสู่ตลาดแยกเป็น ผักสด 70%, ผลไม้ 15%, ของแห้ง 10% และอื่นๆ (ของเค็ม, ของคอง) 5% การเข้ามามีทั้งทางรถยนต์ 80% และทางเรือ 20%

2.2 ตลาดรอบๆ ขานเมืองกรุงเทพมหานคร และตลาดสี่มุมเมือง

ตลาดที่อยู่รอบขานเมืองกรุงเทพมหานครได้แก่ ตลาดขายส่งที่บางแค วงเวียนใหญ่ รัชสิต นนทบุรี ปากเกร็ด สะพานใหม่ เป็นต้น สำหรับตลาดสี่มุมเมืองที่รัฐพยายามส่งเสริมให้จัดตั้งขึ้นบริเวณเส้นทางเข้า-ออกกรุงเทพมหานคร 3 จุด ได้แก่

- ทิศตะวันออก ตั้งอยู่บริเวณถนนบางนา-ตราด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ทิศใต้ ตั้งอยู่บริเวณตลาดบางขุนเทียน

- ทิศเหนือ ตั้งอยู่บริเวณชุมชนรังสิต ริมถนนพหลโยธิน เขตปทุมธานี

นอกจากนี้ ในส่วนภูมิภาคยังมีตลาดในลักษณะขายตลาดกลางซื้อขายผักและผลไม้ที่สำคัญๆ ที่ทำหน้าที่รวบรวมผักเพื่อส่งเข้ากรุงเทพมหานคร และตลาดในจังหวัดอื่น ๆ รวมทั้งการส่งออกด้วย มีทั้งหมด 13 แห่งทั่วประเทศ ดังนี้

ภาคเหนือ (2 แห่ง)

- บริษัทค้า تهیهพัฒนาจำกัด (ตลาดเมืองใหม่) ถนนชูปเปอร์ไฮเวย์ เชียงใหม่-ลำปาง
เชียงใหม่ จ.เชียงใหม่

- ร้านสันติสุข ถนนสระบุรี-หล่มสัก ต.หนองไขว่ อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (2 แห่ง)

- บริษัทอารยะชนต์ จำกัด ถนนมิตรภาพ ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครราชสีมา

- บริษัทสุรนครเมืองใหม่ จำกัด ตั้งอยู่บริเวณ กม.15 ถ.มิตรภาพ-หนองคาย อ.เมือง
จ.นครราชสีมา

ภาคกลาง (2 แห่ง)

- บริษัทคอนเมืองพัฒนาจำกัด ต.ตุ๊กต อ.ลำลูกกา จ.ปทุมธานี

- บริษัทบางใหญ่เรียลเอสเตท จำกัด ตั้งอยู่ที่ ถ.ตลิ่งชัน-สุพรรณบุรี ต.เสาธงหิน
อ.บางใหญ่ จ.นนทบุรี

ภาคตะวันออก (1 แห่ง)

- บริษัทแหลมฉางซีตี้เซนเตอร์ จำกัด ตั้งอยู่ที่ ถนนสุขุมวิท ต.ทุ่งสุขลา อ.ศรีราชา

จ.ชลบุรี

ภาคตะวันตก (1 แห่ง)

- บริษัทการ์เด็นซิตีโฮลดิ้ง จำกัด ต.คอกกระบือ อ.เมือง จ.สมุทรสาคร

ภาคใต้ (3 แห่ง)

- ตลาดรวมพืชผลหัวอัญญา ถ.กระโรม ต.โพธิ์เสด็จ อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช

- ตลาดกลางการเกษตรหัวอัญญา ถ.กระโรม ต.โพธิ์เสด็จ อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช

- ห้างหุ้นส่วนจำกัดโคกกลอยการเกษตร ถนนเพชรเกษม ต.โคกกลอย อ.ตะกั่วทุ่ง

จ.พังงา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การกำหนดราคาสินค้าผัก มักถือราคาขายส่งที่ปากคลองตลาดเป็นสำคัญ โดยพ่อค้าจะพิจารณาจาก

1. ปริมาณอุปทาน หรือความต้องการขายสินค้าผักแต่ละชนิดในรอบสัปดาห์ที่ผ่านมา
2. ข่าวสารข้อมูลจากพ่อค้าท้องถิ่น และชาวสวนผักที่เป็นลูกสวนในแต่ละท้องถิ่น
3. ราคาในวันที่ผ่านมา
4. ประสิทธิภาพ และการคาดคะเน

ในการนี้ พ่อค้าจะตั้งราคาขึ้นมาตามฐานขึ้นต้นมาราคาหนึ่งก่อน ถ้าปริมาณอุปสงค์หรือความต้องการซื้อผักมากในวันนั้น ราคาจะขยับสูงขึ้น ความแตกต่างของราคาที่พ่อค้าแต่ละรายตั้งขึ้นมาในตลาดกลาง แตกต่างกันน้อยมาก เพราะพ่อค้าแต่ละรายจะคอยฟังราคาของพ่อค้าอื่น ๆ

3. ตลาดขายปลีก

พ่อค้าขายปลีกนิยมซื้อสินค้าจากพ่อค้าปากคลองตลาดระดับชาป๊ว ซึ่งซื้อแข่งจากยี่ปั้วหรือเกษตรกรที่นำมาขายเอง (บริเวณตลาดส่งเสริมเกษตรไทย) อีกทอดหนึ่ง หรือบางกรณีพ่อค้าปลีกจะซื้อรวม ๆ หลายชนิด นำไปขายแก่ผู้ขายปลีกรายสุดท้ายตามตลาดที่ห่างไกลศูนย์กลาง

ส่วนผู้บริโภครายใหญ่ เช่น ภัตตาคาร โรงเรียน โรงพยาบาล หรือกรมทหาร ส่วนหนึ่งจะติดต่อซื้อในปริมาณมาก ๆ กับชาป๊ว หรือยี่ปั้วในตลาดกลางปากคลองตลาดและอีกส่วนหนึ่งจะติดต่อซื้อจากพ่อค้ารายใหญ่ในตลาดอื่น ๆ

ส่วนผู้บริโภคทั่วไปและผู้บริโภคย่อยจะซื้อผักจากพ่อค้าปลีกตามตลาดสดทั่วไป ซึ่งพ่อค้าปลีกจะซื้อจากพ่อค้าบริเวณปากคลองตลาดหรือเกษตรกร โดยตรง นอกจากตลาดสดทั่วไปแล้วยังมีอีก 2 ตลาด ซึ่งเป็นของทางราชการ

1) ตลาดกรมการค้าภายใน ของกระทรวงพาณิชย์ เป็นตลาดซึ่งจัดตั้งขึ้นตามนโยบายสินค้าราคายุติธรรมของกระทรวงพาณิชย์ ซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรได้นำสินค้าเข้ามาขาย ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าได้โดยตรงจากผู้ผลิตเป็นการตัดคนกลางออกไป ลูกค้าของตลาดนี้มักเป็นผู้บริโภครายใหญ่ เช่น ภัตตาคาร ปัญหาการค้าของพ่อค้าในตลาดนี้คือ ต้องแข่งขันกับตลาดอื่น ๆ ในบริเวณปากคลองตลาด ทำให้มีลูกค้าไม่มากเท่าที่ควร เสียเปรียบเรื่องทำเลที่ตั้ง และการคมนาคม ทางเข้าออกไม่สะดวกอย่างไรก็ตามกระทรวงพาณิชย์วางนโยบายไว้ว่าจะจัดหาที่ทำตลาดราคายุติธรรมให้ครบ 10 แห่ง และนอกจากนี้ยังมีนโยบายส่งเสริมตลาดเอกชน บริเวณที่มีความเป็นไปได้มี 3 แห่ง คือ ตลาดบริเวณสถานีขนส่งสายใต้, ตลาดไทยณรงค์ (ดอนเมือง) และตลาดวรัตน์ (ยานาวา)

2) ตลาดองค์การตลาดเพื่อเกษตรกรของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ที่พหลโยธิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แยกตามลักษณะการดำเนินงานได้เป็น 3 แบบ คือ ตลาดเกษตรกร, ตลาดสดหรือตลาดทั่วไป และตลาดขายส่ง

- ตลาดเกษตรกรมีลักษณะเป็นคิกแถวชั้นเดียว มีร้านค้าผักอยู่ด้านหนึ่ง และร้านค้าผลไม้อยู่อีกด้านหนึ่ง ตลาดนี้มีวัตถุประสงค์ในการจัดหาที่วางสินค้าให้แก่เกษตรกร ซึ่งจะนำสินค้าเข้ามาขาย ส่วนใหญ่จะรวมกันเข้าขายในรูปของกลุ่มเกษตรกรต่าง ๆ จากหลายท้องที่ โดยคิดค่าเช่า

- ตลาดสดหรือตลาดทั่วไป

4. ตลาดส่งออก

ประเทศที่เป็นลูกค้าสำคัญ ๆ แบ่งได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ๆ คือประเทศใกล้เคียง เช่น มาเลเซีย สิงคโปร์ ฮองกง และญี่ปุ่น ประเทศในกลุ่มตะวันออกกลาง เช่น คูเวต ซาอุดีอาระเบีย บาห์เรน และสาธารณรัฐอาหรับ และกลุ่มประเทศยุโรป เช่น เยอรมันตะวันตก ฝรั่งเศส เป็นต้น

ผู้ส่งออกจะดำเนินธุรกิจในรูปแบบบริษัทส่งออก จะติดต่อส่งผักกับพ่อค้าขายส่งรายใหญ่ระดับขี้นิวปากคลองตลาด ซึ่งมักมีสวนผักเอง หรือมีลูกสวนเพื่อจะส่งสินค้าได้ตามลักษณะที่ต้องการ และส่วนใหญ่ขี้นิวจะคัดขนาดและคุณภาพรวมทั้งบรรจุจะตามความต้องการของผู้ส่งออก

การส่งออกในปัจจุบัน มักพบปัญหาและอุปสรรคสำคัญ เช่น การบรรจุหีบห่อไม่ได้มาตรฐาน คุณภาพต่ำ เทียบมีน้อย และเนื้อที่บรรจุทุกจำกัด ค่าใช้จ่ายสูง ปัญหาเรื่องโรคแมลง และปริมาณผักที่ผลิตได้มีความไม่แน่นอน เป็นต้น

นรภรณ์ พรหมชนะ (2529 : 6-7) กล่าวถึงระบบการตลาดผลผลิตพืชสวนประเภทพืชผักว่า สามารถจำแนกได้เป็น 3 ระบบ ดังนี้

1. ระบบการตลาดผลผลิตสด ได้แก่ผักสดทุกชนิด เมื่อผลิตผลเก็บเกี่ยวแล้ว จะถูกรวบรวมโดยพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น และพ่อค้าตัวแทน เพื่อจะส่งให้แก่พ่อค้าขายส่ง รายใหญ่ในกรุงเทพมหานคร และพ่อค้าต่างจังหวัด เพื่อทำการจัดสรรผลผลิตให้แก่พ่อค้าอื่นๆ

2. ระบบการตลาดผลผลิตแห้ง เช่น หอมแห้ง กระเทียมแห้ง และพริกแห้ง เป็นต้น เมื่อเกษตรกรเก็บเกี่ยวผลิตผลแล้วจะนำมาตากแห้ง เกษตรกรบางรายอาจขายในรูปผลผลิตสด อย่างไรก็ตามหลักจากตากแห้งแล้วเกษตรกรจะจำหน่ายให้กับพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น พ่อค้าคนกลางในจังหวัดเพื่อรวบรวมส่งให้กับพ่อค้าขายส่งกรุงเทพมหานคร เพื่อจำหน่ายให้กับพ่อค้าขายปลีก กรุงเทพมหานคร โรงงานผลิตกระเทียมผง พริกป่น และพ่อค้าส่งออก

3. ระบบตลาดผลผลิตแปรรูป เช่น ผักกระป๋อง มีข้อน่าสังเกตว่าแม้ว่าโรงงานแปรรูปจะอยู่ใกล้แหล่งผลิตก็ตาม แต่ผลผลิตทั้งหมดมิได้ส่งโดยตรงจากเกษตรกรเข้าโรงงานโดยตรง เช่น ผักกาดเขียว มะเขือเทศ ข้าวโพดฝักอ่อน แต่วิถีการตลาดไม่ซับซ้อนมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 ราคาสินค้าผลผลิตพืชผัก

2.3.1 ความหมายของราคาสินค้าเกษตร

อภิสิทธิ์ อิศรียานุกุล(2520 : 5)ได้ให้ความหมายของคำว่า “ราคา” ตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์แนวความคิดของ “ราคา” (Price) “มูลค่า” (Value) และ “อรรถประโยชน์” (Utility) มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ อรรถประโยชน์ หมายถึงความพึงพอใจที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าหรือบริการอย่างหนึ่ง ส่วนมูลค่าอาจแยกออกเป็น (1) มูลค่าในการใช้ (Value in use) ซึ่งหมายถึงอรรถประโยชน์ทั้งหมดที่ได้รับจากสินค้าหรือบริการ และ (2) มูลค่าในการแลกเปลี่ยน (Value in exchange) หมายถึงปริมาณสินค้าหรือบริการชนิดหนึ่งที่ใช้ในการแลกเปลี่ยนกับสินค้าหรือบริการอีกชนิดหนึ่ง ถ้าสินค้าอีกชนิดหนึ่งนั้นเป็นเงิน มูลค่าของสินค้าที่กำลังพิจารณาอยู่นี้ก็คือราคาสินค้า ถ้าสินค้าอีกชนิดหนึ่งนั้นเป็นข้าวสาร มูลค่าของสินค้านั้นก็คือจำนวน (เกวียน) ข้าวสารที่จะนำไปแลกเปลี่ยนกัน ในทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ส่วนมาก มูลค่ามักนำไปใช้ในความหมายของมูลค่าในการแลกเปลี่ยน ดังนั้น ทฤษฎีมูลค่า (Value theory) จึงสามารถเรียกเป็นทฤษฎีราคา (Price Theory) ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎีการวิเคราะห์ตัวกำหนดอัตราดุลยภาพในการแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้าชนิดต่าง ๆ โดยตรงหรือระหว่างสินค้ากับเงิน เนื่องจากระบบเศรษฐกิจปัจจุบันนี้ไม่ใช่ระบบแลกเปลี่ยนสิ่งของกับสิ่งของ (barter system) แต่ใช้เงินเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนและวัดมูลค่าสินค้าและบริการออกมาในรูปของจำนวนเงินหรือราคา ฉะนั้นราคาก็คือมูลค่าของสินค้าหรือบริการที่แสดงออกมาเป็นจำนวนเงิน เช่น บาท สตางค์หรือดอลลาร์ หรืออีกนัยหนึ่งว่า ราคา คือจำนวนเงินที่สามารถใช้แลกเปลี่ยนกับสินค้าหรือบริการอย่างหนึ่งอย่างใด

คำว่า ราคาสินค้าเกษตรก็หมายถึง มูลค่าของสินค้าที่แสดงออกมาในรูปหน่วยของเงินตรา (บาทหรือสตางค์) สินค้าเกษตรในที่นี้ประกอบด้วยสินค้าจำพวกพืชอาหาร พืชน้ำมัน พืชเส้นใย ผลิตภัณฑ์จากปศุสัตว์ สัตว์ปีก ปลาและสัตว์น้ำ เป็นต้น สินค้าเกษตรเหล่านี้มีลักษณะพิเศษซึ่งแตกต่างจากสินค้าอุตสาหกรรมทั่วไปทั้งทางด้านการผลิต การบริโภค และการตลาด

ไพฑูรย์ ศัรมาตย์ (2528 : 1-2) เป็นผู้หนึ่งที่ให้ความหมายของราคาว่า “ราคา” คือมูลค่าที่แสดงออกเป็นหน่วยของเงินตรา ราคา คือ มูลค่าแห่งการแลกเปลี่ยนของสินค้าชนิดหนึ่งๆ ที่แสดงออกมาเป็นเงินตรา จึงเห็นได้ว่า การกล่าวถึงราคา จึงเป็นการกล่าวถึงมูลค่าของสินค้าในรูปของเงิน ซึ่งเมื่อพิจารณาต่อไป จะเห็นได้ว่าโดยทั่วไปแล้ว มูลค่าของสินค้าในรูปของเงินที่เรียกว่าราคานี้ มักจะคิดเปรียบเทียบกับหนึ่งหน่วยปริมาณของสินค้านั้น เช่นกล่าวว่า ราคาข้าวเปลือกเจ้าเท่ากับ 30 บาทต่อถัง ราคาหัวมันสำปะหลังสดกิโลกรัมละ 1 บาท เป็นต้น เราจึงไม่นิยมที่จะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กล่าวว่า ราคาข้าวเปลือกเข้าเท่ากับ 60 บาทต่อถัง หรือราคาหัวมันสดเท่ากับ 5 กิโลกรัม 5 บาท มูลค่าของสินค้าที่ไม่แสดงออกมาเป็นเงินตรา นั้น เราไม่เรียกว่า ราคา เช่นถ้าวัวหนึ่งตัวแลกวิทยุได้หนึ่งเครื่อง เราไม่พูดว่าราคาวัวเป็นวิทยุหนึ่งเครื่อง แต่กล่าวได้ว่าวัว 1 ตัวมีมูลค่าแห่งการแลกเปลี่ยนเท่ากับวิทยุหนึ่งเครื่อง มูลค่าแห่งการแลกเปลี่ยนของวัวและวิทยุในที่นี้จึงหมายถึงปริมาณวัวหนึ่งตัว และประมาณวิทยุหนึ่งเครื่อง ดังนั้นจึงอาจจะใช้ความหมายของมูลค่าแห่งการแลกเปลี่ยนของสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่งได้ว่า เป็นปริมาณของสินค้าหรือบริการชนิดนั้นที่สามารถใช้แลกเปลี่ยนกับสินค้าหรือบริการอีกชนิดหนึ่ง จำนวนหนึ่งได้

สุกานดา สังข์ลำไย (2523:2) ให้ความหมายของราคาผลผลิตเกษตรไว้ว่า ราคาของผลผลิตเกษตรชนิดใดชนิดหนึ่งนั้น ก็คือ มูลค่าแห่งการแลกเปลี่ยนของผลิตผลนั้นที่วัดได้เป็นหน่วยเงินตรา เช่น ข้าว 1 เกวียน ราคา 2,500 บาท เนื้อหมูราคา กิโลกรัมละ 36 บาท ไก่มีชีวิตตัวละ 20 บาท ราคาสินค้าเกษตรดังกล่าวอย่างเป็นบาทต่อเกวียน บาทต่อกิโลกรัม และบาทต่อตัวตามลำดับ

จากตัวอย่างที่ยกมานี้หมายความว่าข้าว 1 เกวียน เนื้อหมู 1 กิโลกรัมและไก่เป็น 1 ตัว มีมูลค่าแลกเปลี่ยนเป็นเงินไทย จำนวน 2,500 บาท 36 บาท และ 20 บาท ตามลำดับ และไม่ว่าจะเป็นผลผลิตเกษตรชนิดใดก็ตาม ราคาจะเป็นมูลค่าแลกเปลี่ยนของหน่วยเงินตรากับหน่วยชั่งตวง วัด หรือจำนวน (ตัว, ผล) ของผลิตผลนั้น ๆ

2.3.2 หน้าที่ของราคา

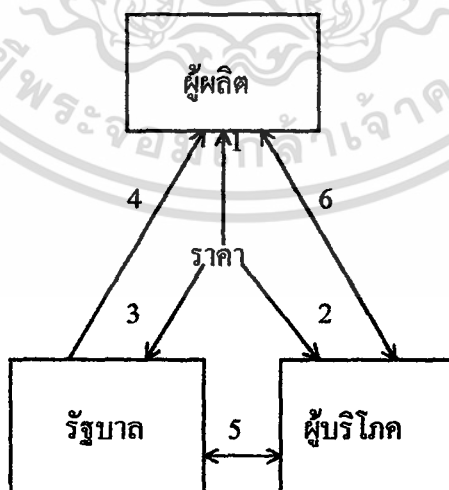
อภิสิทธิ์ อิศริยานุกูล (2520 : 5-6) กล่าวว่า โดยทั่วไป ราคามีหน้าที่สำคัญคือ

- 1) ราคาเป็นตัวกำหนดระดับอุปสงค์สินค้าในสังคม
- 2) ราคาเป็นตัวช่วยกำหนดแผนการผลิต
 - 2.1) ราคาช่วยผู้ตัดสินใจเลือกชนิดสินค้าที่จะผลิต
 - 2.2) ราคาช่วยกำหนดแผนการใช้และการแจกจ่ายทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิต
 - 2.3) ราคาช่วยกำหนดวิธีการตลาดสินค้าที่ผลิตและการเสนอซื้อวัตถุดิบ
- 3) ราคาเป็นเครื่องมือสำคัญที่รัฐบาลใช้ในการวางแผนและดำเนินนโยบาย อาทิเช่น

การประกันราคาสินค้าหรือการกำหนดระดับราคาสินค้า การค้าระหว่างประเทศและการควบคุมเงินตราเข้าออกจากประเทศ

2.3.3 บทบาทของราคา

อริสทอเติล อีสทริยานุกูล (2520 : 6) บทบาทที่สำคัญอย่างหนึ่งของราคา ได้แก่ ช่วยแก้ปัญหาการแบ่งปันทรัพยากรซึ่งเกี่ยวข้องกับบุคคลสามฝ่าย คือ ผู้ผลิต ผู้บริโภค และรัฐบาล กล่าวคือ ราคาช่วยผู้ผลิตตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนการผลิตทั้งในระยะสั้นและระยะยาว ช่วยผู้บริโภคตัดสินใจ การเสนอซื้อ และช่วยรัฐบาลตัดสินใจการวางแผนและกำหนดนโยบายของรัฐ ดังแสดงในภาพที่ 2.3 หมายเลข 1 แสดงให้เห็นว่าราคามีบทบาทสำคัญต่อผู้ผลิต ผู้ผลิตใช้ราคาเป็นเครื่องมือช่วยในการตัดสินใจว่าควรผลิตสินค้าอะไร ผลิตอย่างไร ควรใช้ปัจจัยการผลิตชนิดใด ควรจำหน่ายสินค้าที่ไหน เมื่อใด และอย่างไร ลูกศรหมายเลข 2 เป็นการแสดงถึงบทบาทของราคาที่มีต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค ผู้บริโภคจะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าอย่างหนึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับราคาสินค้าอีกอย่างหนึ่งซึ่งอยู่คงที่ เช่นการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของราคาเนื้อหมูกับราคาเนื้อไก่ ส่วนบทบาทของราคาที่มีต่อรัฐบาลแสดงในลูกศรหมายเลข 3 ได้แก่ การช่วยเหลือรัฐบาลวางแผนและนโยบาย เช่น นโยบายการเกษตร กำหนดให้เกษตรกรเพิ่มหรือลดเนื้อที่เพาะปลูกและการยกระดับรายได้ของเกษตรกรให้สูงขึ้น เป็นต้น แผนและนโยบายของรัฐนี้สามารถกระทบได้ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคแสดงในลูกศรหมายเลข 4 และ 5 นอกจากนี้ ราคายังเป็นแนวทาง (Guide) ในการนำการผลิต และการบริโภคให้พบกัน ทำให้การผลิตและการบริโภคได้ทำการปรับตัวซึ่งกันและกันแสดงที่ลูกศรหมายเลข 6 อย่างไรก็ตามในบางกรณี การผลิตและการบริโภคอาจไม่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงราคามากนัก แต่จะตอบสนองเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เช่น กรณีที่เกษตรกรลงทุนประเภทปัจจัยคงที่จำนวนมาก และผู้บริโภคมีฐานะร่ำรวย

ภาพที่ 2.3 บทบาทของราคาและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิต ผู้บริโภค และรัฐบาล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.4 บทบาทของราคาผลผลิตเกษตร

สุกานดา สังข์ลำไย (2523 : 2-5) กล่าวว่า ราคาผลผลิตเกษตรเป็นสิ่งหนึ่งที่ช่วยให้เกษตรกรตัดสินใจได้เกี่ยวกับการผลิต และการวางแผนการผลิตทั้งระยะสั้นและระยะยาว ว่าควรทำการผลิตอะไร ผลิตอย่างไร ใช้จ่ายในการผลิตชนิดไหน อย่างไร จึงจะได้รับผลผลิตสูงสุด หลังจากทำการผลิตแล้วก็ตัดสินใจอีกว่า ควรนำไปจำหน่ายตลาดไหน เมื่อไร จึงจะได้กำไรสูงสุด

ในทำนองเดียวกันผู้บริหารประเทศก็ใช้ราคาผลผลิตเกษตรในการตัดสินใจวางนโยบายด้านการเกษตรต่าง ๆ เช่น วางนโยบายการผลิต การควบคุมผลผลิตทั้งหมด การจำหน่ายต่างประเทศ เป็นต้น

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ดังนั้นราคาผลผลิตเกษตรจึงมีบทบาทสำคัญมากทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และด้านการเมือง กล่าวคือ

ด้านเศรษฐกิจ ราคาผลผลิตมีบทบาทสำคัญ 3 ประการคือ

1. เป็นการจัดสรรทรัพยากร มีความหมายว่า

1.1 การเปลี่ยนแปลงในราคาเปรียบเทียบของผลผลิตเกษตรหลาย ๆ ชนิดอาจเป็นเหตุให้มีการจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตใหม่ เช่น ถ้าราคาถั่วเหลืองสูงขึ้นเมื่อเทียบกับราคาข้าวโพด เกษตรกรก็จะจัดสรรทรัพยากร ที่ดิน แรงงาน และทุน ไปใช้ปลูกถั่วเหลืองมากขึ้น และลดการปลูกข้าวโพดลง ทั้งนี้เพราะทรัพยากรในการผลิตมีอยู่จำนวนจำกัด

1.2 การเปลี่ยนแปลงในราคาผลผลิตเกษตรที่สูงขึ้น จะเป็นแนวทางให้รัฐบาลเห็นความสำคัญ ของการที่จะลงทุนในสิ่งที่เป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เช่น สร้างถนนเพื่อลำเลียงผลผลิตเกษตรจากแหล่งผลิตออกสู่ตลาด สร้างระบบการชลประทานที่ดี ส่งเสริมการค้าวิชัยเพื่อให้ได้พันธุ์และผลผลิตที่ดียิ่งขึ้น เป็นต้น

2. การจัดสรรรายได้ ในเมื่อราคาเป็นตัวกำหนดรายได้ของเกษตรกรและของรัฐ ดังนั้นถ้าราคาผลผลิตเกษตรไม่มีเสถียรภาพแล้ว ย่อมเป็นผลให้รายได้ของเกษตรกรและของรัฐไม่มีเสถียรภาพไปด้วย เพราะการเปลี่ยนแปลงราคาจะทำให้

2.1 มีการโอนรายได้ระหว่างภาคเกษตรกับภาคอุตสาหกรรม ในระบบเศรษฐกิจของประเทศ

2.2 ถ้าราคาผลผลิตเกษตรสูงขึ้นจะเป็นผลให้มีการแจกแจงรายได้ใหม่ระหว่างผู้มีรายได้สูงกับผู้มีรายได้ต่ำ โดยมีการโอนจากผู้มีรายได้สูงในเมืองไปสู่ชนบท

2.3 มีผลกระทบกระเทือนต่อรายได้ของผู้ผลิต เป็นสัดส่วนต่อประมาณการจำหน่ายผลผลิต กล่าวคือ เมื่อราคาสูงขึ้นรายได้ของเกษตรกรก็สูงขึ้นด้วย และจะยิ่งสูงมากขึ้นถ้าประมาณการจำหน่ายสูง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 ถ้าผลผลิตเกษตรประเภทอาหารสูงขึ้น จะมีผลกระทบต่อรายได้ที่แท้จริงของผู้บริโภค ข้อความนี้กล่าวตามผลงานของ Ernst Engel ที่ว่ากลุ่มผู้มีรายได้สูงใช้เงินต่อคนเพื่อซื้ออาหารมากกว่าผู้มีรายได้ต่ำ แต่กลุ่มผู้มีรายได้สูงจะใช้รายได้ซื้ออาหารเป็นเปอร์เซ็นต์ที่น้อยกว่า

3. เป็นตัวที่มีอิทธิพลต่อการสะสมทุน กล่าวคือ

3.1 เมื่อราคาผลิตผลเกษตรสูงขึ้น จะเป็นสิ่งจูงใจให้มีการลงทุนในภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น

3.2 เมื่อราคาผลิตผลเกษตรประเภทอาหารสูงขึ้น จะมีผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรม เพราะลูกจ้างของโรงงานจะเรียกร้องค่าจ้างมากขึ้น เนื่องจากรายได้ไม่พอซื้ออาหารมาบริโภค เป็นผลให้เจ้าของผู้ผลิตสินค้าอุตสาหกรรมมีกำไรและรายได้น้อยลง การเพิ่มเงินในกิจการอุตสาหกรรมจึงลดลง

3.3 เมื่อราคาผลิตผลเกษตรสูงขึ้น จะมีผลการลงทุนในภาคอุตสาหกรรม กล่าวคือภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่แล้วต้องใช้วัตถุดิบจากผลิตผลเกษตร ถ้าต้นทุนในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมสูงขึ้นแล้ว จะทำให้มีการลงทุนน้อยลง

ด้านสังคมและการเมือง

แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศที่กำลังพัฒนาก็ตาม แต่ภาคเกษตรก็ยังมีความสำคัญมากกว่าภาคอุตสาหกรรม เพราะประชากรเกือบ 80% ที่ประกอบอาชีพทางการเกษตร ดังนั้นถ้าหากว่าราคาผลิตผลเกษตรสูงขึ้น ก็หมายความว่าคนในสังคมส่วนใหญ่ของประเทศจะมีรายได้สูงขึ้นรวมทั้งรายได้ของรัฐด้วย จึงเป็นผลให้มาตรฐานการครองชีพของประชากรสูงขึ้นและประเทศพัฒนาได้ดี เมื่อประชากรส่วนใหญ่อยู่ดีกินดี สังคมก็สงบเรียบร้อย เสถียรภาพทางการเมืองของประเทศก็มั่นคงด้วย และในทางตรงกันข้าม ถ้าหากว่าราคาผลิตผลเกษตรตกต่ำ ทำให้ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศมีรายได้น้อย ประสบกับความยากจน เกิดอาชญากรรมมาก สังคมจะเริ่มยุ่งเหยิงสับสน ประชากรถูกบีบคั้นด้วยภาวะการว่างงาน เศรษฐกิจ อาจถูกชักนำไปในทางที่ผิดหรือหลงผิดได้ง่าย เสถียรภาพทางการเมืองและสังคมจะเริ่มสั่นคลอน

นอกจากนี้ ราคาผลิตผลเกษตรยังมีความสำคัญในการวางแผนของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นการวางแผนเพื่อเพิ่ม หรือลดปริมาณการผลิตสินค้าเกษตรแต่ละชนิด รวมทั้งการปรับปรุงรายได้ของเกษตรกรและอื่น ๆ รัฐจำเป็นต้องศึกษาและพิจารณาจากราคาผลิตผลเกษตรทั้งสิ้น

ไพฑูริย์ กัษมาตย์ (2528 : 7) กล่าวในเรื่องของบทบาทของราคาผลิตผลเกษตรต่อระบบเศรษฐกิจของไทยว่า เมื่อพิจารณาระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน สามารถกล่าวได้ว่า เป็นระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ที่มีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับเศรษฐกิจระหว่าง

ประเทศ การเคลื่อนไหวของราคาสินค้าเกษตรโดยทั่วไปแล้ว จะปล่อยให้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาในตลาดโลก โดยบางครั้งรัฐบาลได้เข้าไปแทรกแซงตลาดบ้างในสินค้าชนิดที่สำคัญ ๆ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดเสถียรภาพการตลาดภายในประเทศ อันจะเป็นประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ผลิต และผู้บริโภค ได้เหมาะสมยิ่งขึ้น เป็นต้นว่าไม่ให้ราคาตกต่ำจนเกินไป จนทำให้เกษตรกรเดือดร้อนหรือราคาสูงจนผู้บริโภคเดือดร้อน หรือพยายามที่จะป้องกันไม่ให้เกิดการขาดแคลนสินค้า เป็นต้น เนื่องจากลักษณะดังกล่าวทำให้ภาวะตลาดและราคาผลผลิตต่าง ๆ ในประเทศจึงผูกพันและแปรปรวนไปตามภาวะการตลาดของโลก และเนื่องจากว่าภาวะตลาดระหว่างประเทศมักมีความแปรปรวนที่รวดเร็วและรุนแรง เพราะเกิดจากความแปรปรวนของภาวะตลาดในหลาย ๆ ประเทศรวมกัน ภาวะตลาดและราคาสินค้าเกษตรของไทยจึงต้องประสบปัญหาความเสี่ยงภัยด้านราคาค่อนข้างสูงอยู่เสมอมา นอกเหนือจากการเสี่ยงภัยจากธรรมชาติที่มักจะเกิดขึ้นเป็นประจำในแต่ละฤดูการผลิต

อภิญา บัญญัติทิศไทย (2531) ได้ทำการศึกษาเรื่องการวิเคราะห์ผลตอบแทนของอุปทานกาแฟในประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า ราคากาแฟที่เกษตรกรได้รับในปีที่ผ่านมาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อจำนวนพื้นที่การเพาะปลูกในปัจจุบัน คือ เมื่อราคาที่ได้รับในปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้น โดยกำหนดให้ปัจจัยผันแปรอื่นๆ คงที่ และเมื่อจำนวนพื้นที่เพาะปลูกกาแฟในปีที่ผ่านมาเพิ่มขึ้น จะทำให้พื้นที่การเพาะปลูกในปัจจุบันเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

2.3.5 ลักษณะบางประการของพืชผักที่ส่งผลกระทบต่อราคา

อภิสิทธิ์ อิศริยานุกูล (2520 : 7-9) ได้กล่าวถึง ลักษณะพิเศษของสินค้าเกษตร ไร่ว่าสินค้าเกษตรมีลักษณะที่แตกต่างจากสินค้าอุตสาหกรรมทั่วไปทั้งทางด้านการผลิต การบริโภคและการตลาด ดังนี้

1. การผลิต การผลิตสินค้าเกษตรเป็นการผลิตที่เกี่ยวกับทางชีวภาพ ต้องอาศัยที่ดินมาก การผลิตต้องเป็นไปตามฤดูกาล ต้องดูแลรักษาอย่างระมัดระวัง และฟาร์มจำนวนมาก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้อุปทานมีลักษณะดังนี้

1.1 การผลิตต้องใช้ที่ดินมาก ทำให้อุปทานสินค้าเกษตรในระยะสั้นมีความยืดหยุ่นน้อย

1.2 การผลิตตั้งแต่เริ่มเพาะปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวต้องใช้เวลาานาน จึงมีผลทำให้อุปทานสินค้าเกษตรในระยะสั้นมีความยืดหยุ่นน้อย

1.3 จำนวนฟาร์มมีมาก ทำให้อุปทานสินค้าเกษตรบางส่วนจัดอยู่ในตลาดประเภท แข่งขันอย่างสมบูรณ์

1.4 สินค้าจำพวกสัตว์หรือสัตว์ปีก ซึ่งอาศัยที่ดินและปัจจัยธรรมชาติน้อยกว่าพืช โดยทั่วไปความยืดหยุ่นของอุปทานจึงมากกว่า

2. การบริโภค สินค้าเกษตรส่วนมากเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ ฉะนั้น จึงมีลักษณะ พิเศษดังนี้

2.1 ถึงแม้สินค้าเกษตรเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีพ แต่ปริมาณความต้องการของแต่ละบุคคล หรือแต่ละครอบครัวมีน้อยเมื่อเทียบกับปริมาณสินค้าทั้งหมดในตลาด ผู้ซื้อสินค้า ส่วนใหญ่จึงถูกจัดอยู่ในประเภทตลาดแข่งขันอย่างสมบูรณ์

2.2 เนื่องจากสินค้าเกษตรส่วนมากเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวัน อุปสงค์ของผู้ บริโภคจึงมีความยืดหยุ่นน้อย

2.3 โดยทั่วไปปริมาณความต้องการสินค้าเกษตรมักถูกกระทบกระเทือนจากจำนวน ประชากรและรายได้อย่างมาก

3. การตลาด สินค้าเกษตรมีขนาดใหญ่ น้ำหนักมาก และเน่าเสียง่าย ต้องใช้กิจกรรมทาง การตลาดมากและค่าใช้จ่ายการตลาดสูง สินค้าจึงมีลักษณะพิเศษ ดังนี้

3.1 ราคาแหล่งผลิตหรือราคาของผู้ผลิต ได้รับต่ำกว่าราคาของผู้บริโภคอย่างมาก ทั้งนี้ เพราะส่วนเหลือมการตลาดสูง

3.2 โดยทั่วไป ความยืดหยุ่นของอุปสงค์และอุปทานที่แหล่งผลิตจะน้อยกว่าที่แหล่ง ผู้บริโภค

กล่าวโดยสรุปแล้ว สินค้าเกษตรมีลักษณะพิเศษ ดังนี้

1. ตลาดผู้ซื้อและผู้ขายเป็นประเภทตลาดแข่งขันอย่างสมบูรณ์ หรือใกล้เคียงแข่งขัน สมบูรณ์ โดยทั่วไปเมื่อพิจารณาเกี่ยวกับการกำหนดราคาสินค้าเกษตร มักหมายถึงตลาดประเภทนี้

2. อุปสงค์และอุปทานสินค้าเกษตรมีความยืดหยุ่นน้อย ราคามีการเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้ง และช่วงการเปลี่ยนแปลงมีมาก

3. ลักษณะทางชีวภาพทำให้ราคาไม่มีเสถียรภาพ สินค้าที่ผลิตได้จะแตกต่างกันตามฤดู กาล และปริมาณสินค้าที่ผลิตก็ต่างกันทุกปี

4. อุปสงค์และอุปทานสินค้าที่แหล่งผลิตมีความยืดหยุ่นน้อย เมื่อเปรียบเทียบอัตราการ เปลี่ยนแปลงของราคากับตลาดระดับอื่น ๆ ราคาที่แหล่งผลิตจะเปลี่ยนแปลงมาก ทำให้รายได้ เกษตรกรไม่เสถียรภาพ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ระหว่างช่วงการผลิตและการเก็บเกี่ยวต้องใช้ระยะเวลา (time intervals) ทำให้เกิดความสัมพันธ์แห่งความล่าช้า (lagged relationships) ขึ้น

6. การผลิตกระจัดกระจายไปตามสภาพภูมิประเทศ (geographical dispersion) ทำให้ยากแก่การกำหนดราคา

เบื้องต้นได้ทราบถึงจุดอ่อนด้านการผลิตของผลผลิตเกษตรมีบ้างแล้ว เป็นต้นว่า สินค้าเกษตรเป็นสินค้าที่เน่าเสียได้ง่าย เป็นสินค้าที่มีน้ำหนักมาก กินเนื้อที่ มีความยุ่งยาก สิ้นเปลืองในการขนส่งและการเก็บรักษา ปริมาณการผลิตไม่แน่นอน ต้องอาศัยสภาพดินฟ้าอากาศที่อยู่เหนือการควบคุม เป็นต้น นอกจากนี้ ไพทอร์ย์ ทรัมาตย์ (2528 : 5-6) กล่าวถึงจุดอ่อนด้านราคาผลผลิตเกษตรว่า

1. ราคาไม่แน่นอน เคลื่อนไหวขึ้นลงอยู่เสมอ การเคลื่อนไหวราคาผลผลิตเกษตรดังกล่าวนี้ กล่าวได้ว่าเป็นปัญหาพื้นฐานที่สำคัญของระบบตลาดสินค้าเกษตร เป็นปัญหาที่สำคัญทั้งระดับผู้ผลิตและผู้บริโภค กล่าวคือ ถ้าความไม่แน่นอนของราคาเป็นไปในอัตราสูง ย่อมก่อให้เกิดปัญหาในด้านการตัดสินใจทำการผลิต หรือบริโภค และในที่สุดก็ย่อมก่อให้เกิดปัญหาด้านการตลาด อันได้แก่ การเก็บรักษา การขนส่ง และการแปรรูป เป็นต้น นอกจากนี้แล้วความไม่แน่นอนในด้านราคาดังกล่าวนี้ อาจจะนำไปสู่การมีเสถียรภาพในด้านรายได้ และระดับความเป็นอยู่ของผู้ผลิตอีกด้วย ทั้งนี้เพราะราคาเป็นปัจจัยหนึ่งที่ก่อให้เกิดรายได้

2. ภายได้โครงสร้างการตลาดที่เป็นอยู่นี้ ราคาผลผลิตที่เกษตรกรได้รับจะแตกต่างกันไปตามความใกล้หรือไกลจากตลาดศูนย์กลาง ในลักษณะที่ตรงกันข้ามกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม อันทำให้เกิดความเสียเปรียบกันขึ้นกับผู้ผลิตสินค้าเกษตร เช่น ในประเทศไทยเกษตรกรซึ่งเป็นผู้ผลิตรายเล็กต้องยอมรับราคาผลผลิตของตนที่ถูกกำหนดมาจากกรุงเทพฯ โดยหักค่าขนส่งตามระยะทางที่เกษตรกรอยู่ห่างไกลออกไป เกษตรกรที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ มากก็ยิ่งได้รับราคาที่ต่ำลงมาก ซึ่งตรงกันข้ามกับกรณีผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่กำหนดราคากันที่กรุงเทพฯ แล้วบวกค่าขนส่งเพิ่มขึ้น ตามระยะทางที่ไกลออกไป จึงเห็นได้ว่าเกษตรกรผู้ผลิตสินค้าเกษตรที่ห่างไกล ต้องขายผลผลิตในราคาต่ำ ขณะเดียวกันก็ต้องซื้อสินค้าอุตสาหกรรมด้วยราคาที่แพงขึ้น

3. ความช่วยเหลือด้านราคาผลผลิตเกษตร ด้วยมาตรการหรือนโยบายบางประการของรัฐ มักจะประสบผลสำเร็จได้ยาก เพราะปัจจัยย่อย ๆ มากมายทั้งทางด้านอุปสงค์และอุปทานที่ไม่ก่อให้เกิดราคา ซึ่งรัฐบาลไม่สามารถควบคุมได้ทั้งหมด เช่น รัฐบาลไม่สามารถกำหนดจำนวนผลผลิตได้ เพราะผู้ผลิตมีอยู่มากมายและกระจัดกระจาย รัฐบาลไม่สามารถควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ภายนอกประเทศอันจะส่งผลกระทบต่อราคาได้ เป็นต้น

ไพฑูรย์ ศุภมาตย์ (2528:1) กล่าวถึงลักษณะความเคลื่อนไหวของราคาสินค้าเกษตร ว่า ธรรมชาติของราคาผลผลิตเกษตรอย่างหนึ่งในก็คือ จะมีการเคลื่อนไหวขึ้นลงอยู่เสมอในช่วงของ ช่วงเดือนต่าง ๆ หรือฤดูกาลหนึ่ง ๆ ในรอบปีการผลิต ซึ่งความเคลื่อนไหวของราคาเช่นนี้เรียกว่า “ความเคลื่อนไหวของราคาตามฤดูกาล” และเกิดขึ้นสืบเนื่องมาจากสาเหตุสำคัญ 2 ประการ คือ

1. เมื่อถึงฤดูกาลเก็บเกี่ยว เกษตรกรส่วนใหญ่จะนำผลผลิตออกจำหน่ายสู่ตลาดมาก พร้อมๆ กัน ส่งผลให้ปริมาณผลผลิตนั้นอยู่ในสภาพเกินความต้องการของตลาด และราคาตกต่ำ ในช่วงฤดูกาลดังกล่าว และเมื่อหมดช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยว ผลผลิตมีเหลือในมือเกษตรกรน้อยหรือ ไม่มีเลย เกษตรกรก็จะนำเอาผลผลิตออกจำหน่ายสู่ตลาดลดลง หรือ ไม่มีเลย ไม่เพียงพอกับความ ต้องการของผู้บริโภค ราคาจึงจะสูงขึ้นในช่วงนี้

2. ธรรมชาติของผลผลิตเกษตรแต่ละชนิดที่สามารถปลูกได้ดีเฉพาะช่วงฤดูกาลใดฤดูกาล หนึ่ง เช่น พืชบางชนิด ปลูกได้ดีในช่วงฤดูหนาว จึงปรากฏว่าช่วงดังกล่าวจะมีพืชชนิดนั้นออกสู่ ตลาดมาก จนอยู่ในสภาพเกินความต้องการของผู้ซื้อและราคาตกต่ำ ตรงกันข้ามกับฤดูแล้ง ธรรมชาติไม่เอื้ออำนวยให้พืชผักเจริญเติบโตได้ดี ก็จะส่งผลให้พืชผักออกสู่ตลาดน้อย ไม่เพียงพอกับ ความต้องการ ราคาจึงสูงขึ้น

สุกานดา สังข์ลำไย (2523 : 31) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงของราคาผลผลิตสินค้าเกษตร กรรม ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงราคาตามฤดูกาล (Seasonal movement) ความเคลื่อนไหวชนิดนี้ แสดงเป็นรายเดือน ทั้งนี้ก็เพราะการผลิตสินค้าเกษตรกรรมมักเป็นไปตามฤดูกาล เมื่อถึงฤดูเก็บเกี่ยวผลผลิต จึงมักมีสินค้าเข้าสู่ตลาดมาก ในระยะนี้ ราคาผลผลิตก็จะลดลง เมื่อพ้นระยะเก็บเกี่ยวไปแล้วราคาก็จะค่อย ๆ ขยับสูงขึ้นเรื่อย ๆ เพราะผลผลิตน้อยลง สำหรับราคาสินค้าเกษตรที่ เน่าเสียง่าย เช่น พืชผัก ราคาที่เปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลจะขึ้นลงอย่างรุนแรงมากกว่าผลผลิตที่ไม่ เน่าเสียง่าย ที่สามารถกักตุนสินค้าไว้ขายหลังฤดูกาลเก็บเกี่ยวได้

อภิสิทธิ์ อิศริยานุกูล (2520 : 126) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงของราคาตามฤดูกาล เป็น การเปลี่ยนแปลงของราคาในรอบหนึ่งปี สาเหตุเนื่องจากอุณหภูมิในแต่ละฤดูจะแตกต่างกันทำให้ อุปสงค์และอุปทานเกิดการเปลี่ยนแปลง อาทิเช่น ผลผลิตเกษตรมักจะถูกตามฤดู เพราะผลผลิต อย่างหนึ่งเหมาะสำหรับเพาะปลูกในฤดูหนึ่ง นอกจากนี้อุปสงค์หรือความต้องการผลผลิตยังแตก ต่างไปตามฤดูกาลด้วย เช่น ในช่วงเวลาปีใหม่ เทศกาลคริสต์มาสหรือตรุษจีน ประมาณอุปสงค์ ของเนื้อสัตว์ ผักสด และผลไม้ จะสูงกว่าในช่วงเวลาอื่นๆ มีปัจจัยที่ทำให้ราคาเปลี่ยนแปลงไป ตามฤดูกาล ได้แก่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. อุปทานของผลผลิตเกษตร ถ้าสินค้าออกเป็นฤดูกาลจะทำให้ราคาเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาล อย่างเห็นได้ชัด
2. อุปสงค์แต่ละฤดูต่างกัน
3. ผลผลิตเกษตรเน่าเสียง่ายผลผลิตไดเน่าเสียง่าย ราคาจะเปลี่ยนแปลงไปตามฤดูกาลมาก เพราะผู้ผลิตหรือพ่อค้าคนกลางไม่สามารถเก็บรักษาผลผลิตไว้เพื่อลดความแปรปรวนของราคาลง สำหรับความแตกต่างของการเคลื่อนไหวของราคาผลผลิตเกษตรและอุตสาหกรรม พืชไร่ พืชสวน (2528 : 8) กล่าวไว้ว่า ความแตกต่างระหว่างการเคลื่อนไหวของราคาผลผลิตทางการเกษตร กับการเคลื่อนไหวของราคาสินค้าทางอุตสาหกรรมที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ราคาผลผลิตทางการเกษตรจะมีความแปรปรวนมากกว่าสินค้าทางอุตสาหกรรม โดยจะเห็นว่า ราคาผลผลิตทางการเกษตร มีความเคลื่อนไหวขึ้นลงบ่อยครั้งในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ๆ ในขณะที่ราคาสินค้าอุตสาหกรรมไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงบ่อยนัก

2.3.6 ความแตกต่างของราคาสินค้าตามภูมิภาค

อภิสิทธิ์ อิศริยานุกูล (2520 : 152-157) อธิบายเรื่องความแตกต่างของราคาของสินค้าชนิดเดียวกันมีความแตกต่างกันเมื่ออยู่ในท้องที่หรือตลาดที่ต่างกันนี้ว่า การกำหนดค่าใช้จ่ายในการโยกย้ายสินค้า ในตลาดแข่งขัน ราคาของสินค้าจะมีความแตกต่างกันในแต่ละสถานที่หรือตลาดต่าง ๆ ส่วนมากจะเกิดขึ้นจากค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นจากการโยกย้ายสินค้า (transfer costs) ระหว่างตลาดนั้นๆ ค่าใช้จ่ายในการโยกย้ายสินค้าประกอบด้วย ค่าขนส่งสินค้าขึ้นลง (loading หรือ handling) และค่าขนส่ง (transportation charges) สินค้าเกษตรส่วนมาก ค่าใช้จ่ายในการโยกย้ายสินค้าจะสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าที่เน่าเสียง่าย ดังนั้น ราคาสินค้าเกษตรที่ฟาร์มอาจจะแตกต่างจากตลาดโดยขึ้นอยู่กับว่าแหล่งผลิตนั้นอยู่ใกล้หรือไกลตลาดแค่ไหน ความแตกต่างของราคาระหว่างภูมิภาคจะไม่มากกว่าค่าใช้จ่ายในการโยกย้ายสินค้า เพราะถ้าสินค้าที่แตกต่างกันนี้มากกว่าค่าใช้จ่ายในการโยกย้ายสินค้าแล้ว ผู้ซื้อจะซื้อสินค้าจากตลาดที่มีราคาต่ำไปจำหน่ายในตลาดที่มีราคาสูงกว่า ดังนั้น ราคาในตลาดที่มีราคาต่ำจะสูงขึ้น และราคาในตลาดที่มีราคาสูงกว่าจะลดลง การเคลื่อนย้ายสินค้าระหว่างตลาดนี้จะดำเนินไปจนกระทั่ง ไม่มีผลกำไรจากการโยกย้ายหรือราคาที่ต่างกันในตลาดทั้งสองเท่ากับค่าใช้จ่ายในการโยกย้ายสินค้า เท่านั้น ค่าโยกย้ายเป็นตัวแปรที่สำคัญที่สุดตัวหนึ่งในการกำหนดความแตกต่างของราคาระหว่างสถานที่ที่ค่าโยกย้ายระหว่างสองตลาดไม่ใช่กำหนดมาจากอัตราค่าขนส่งเฉลี่ย โดยปกติต้องประกอบด้วย ค่าใช้จ่ายคงที่ซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับระยะทางขนส่ง และค่าใช้จ่ายผันแปร ซึ่งขึ้นอยู่กับระยะทางที่ส่งสินค้าไป ค่าขนส่งต่อกิโลเมตรอาจลดลงเมื่อระยะทางเพิ่มขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3 ผลการศึกษา

จากการศึกษาโดยการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่สำคัญและเชื่อถือได้ ผู้ศึกษาเสนอผลการศึกษาในรูปของตารางข้อมูลประกอบคำบรรยาย โดยเสนอผลการศึกษาเป็น 3 ตอน ดังนี้

3.1 (ตอนที่ 1) ศึกษาเรื่องพื้นที่และปริมาณการเพาะปลูกพืชผัก ในช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40

จากการศึกษาพบว่า (ตารางที่ 3.1 และภาพที่ 3.1) ประเทศไทยมีพื้นที่ถือครอง 118,762,944 ไร่ แบ่งเป็นรายภาค คือ ภาคกลาง 10,862,521 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 46.6 ภาคเหนือ 14,551,860 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 58.1 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 37,292,983 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 69.5 และภาคใต้ 16,271,276 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.70 มีพื้นที่การเพาะปลูกพืชผักรวมกับไม้ดอกไม้ประดับเฉลี่ยทั่วประเทศ ร้อยละ 1.00 ของพื้นที่ทั้งหมดคือ 1,121,161 ไร่ มีพื้นที่การเพาะปลูกมากที่สุดในภาคกลาง ร้อยละ 1.8 พื้นที่ 402,337 ไร่ รองลงมาคือภาคเหนือ ร้อยละ 1.5 พื้นที่ 351,918 ไร่ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 0.5 พื้นที่ 318,413 ไร่ และภาคใต้ ร้อยละ 0.3 คิดเป็นพื้นที่ 48,493 ไร่ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ : 2536)

การเพาะปลูกพืชผักภายในประเทศในช่วง 5 ปีที่ทำการศึกษา พบว่า (ตารางที่ 4.2 และแผนภูมิที่ 4.2) ในช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36 - 2537/38 มีพื้นที่และปริมาณการเพาะปลูกเพิ่มขึ้นคือ จากปี 2535/36 มีพื้นที่การเพาะปลูก 1,902,868 ไร่ ผลผลิต 2,918,487 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็น พื้นที่ 2,208,700 ไร่ ผลผลิต 3,881,653 ล้านบาทในปีการเพาะปลูก 2536/37 และเพิ่มเป็นพื้นที่ 3,220,829 ไร่ ผลผลิต 4,798,978 ล้านบาทในปีการเพาะปลูก 2537/38 แต่ในช่วง 2 ปีหลัง มีพื้นที่และปริมาณการเพาะปลูกลดลงจากเดิม คือ ในปีการเพาะปลูก 2538/39 ลดลงเหลือพื้นที่ 2,744,462 ไร่ ผลผลิต 2,530,154 ล้านบาท แล้วมาเพิ่มขึ้นจากเล็กน้อย ในปีการเพาะปลูก 2539/40 คือ พื้นที่ 3,026,057 ไร่ แต่ผลผลิตมีปริมาณลดลงเหลือ 2,277,902 ล้านบาท (ฝ่ายข้อมูลส่งเสริมการเกษตร กองแผนงาน กรมส่งเสริมการเกษตร ปีการเพาะปลูก : 2541)

ตารางที่ 3.1 สถิติจำนวนผู้ถือครองและเนื้อที่ถือครอง จำแนกตามการใช้ประโยชน์จากที่ดินและภาค ปี 2536

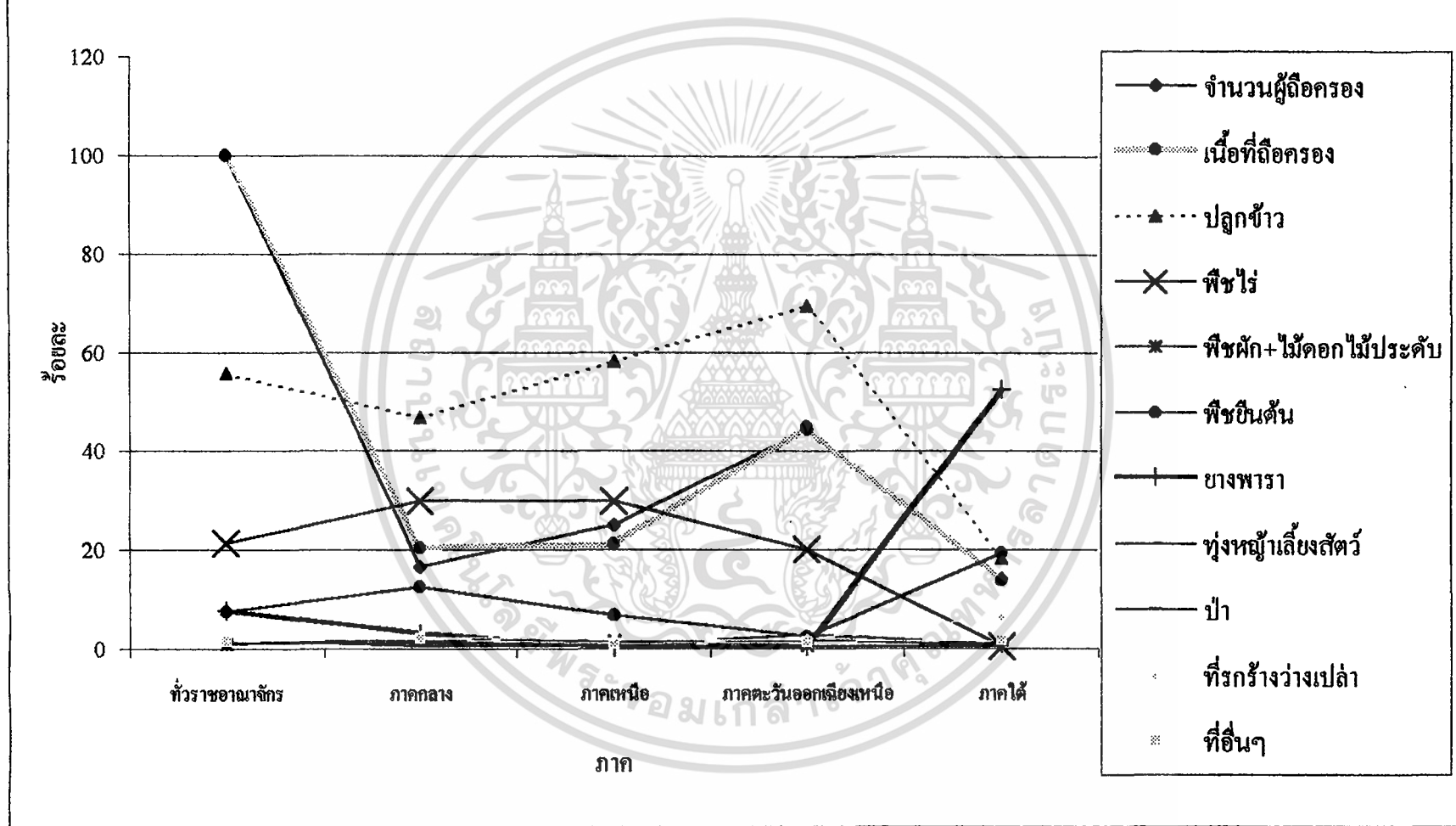
รายการ	ทั่วราชอาณาจักร		ภาคกลาง		ภาคเหนือ		ตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคใต้	
	เนื้อที่	ร้อยละ	เนื้อที่	ร้อยละ	เนื้อที่	ร้อยละ	เนื้อที่	ร้อยละ	เนื้อที่	ร้อยละ
จำนวนผู้ถือครอง	5647490	100	934024	16.54	1408363	24.94	2505936	44.37	799167	14.15
เนื้อที่ถือครอง	118762944	100	24127818	20.31	25042362	21.09	53321488	44.9	16271276	13.7
การใช้ประโยชน์ที่ดิน										
ปลูกข้าว	65786834	55.6	10862521	46.6	14551860	58.1	37292983	69.5	3115470	18.2
พืชไร่	25319012	21.4	7120369	29.7	7483324	29.8	10655442	20	59877	0.4
พืชผัก+ไม้ดอกไม้ประดับ	1121161	1	402337	1.8	351918	1.5	318413	0.5	48493	0.3
พืชยืนต้น	9673733	7.5	30077422	12.5	1828525	6.8	1160527	2.3	3607259	19.3
ยางพารา	9460678	7.8	1002668	3.1	13684	0.1	177731	0.3	8266595	52.5
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	1469709	1.1	281515	1.2	209874	0.6	851734	1.6	126586	0.5
ป่า	1760205	1.6	348345	0.6	92101	0.5	1234802	2.7	84957	0.7
ที่รกร้างว่างเปล่า	2320144	2.6	494518	2.4	242638	1.7	940204	1.9	642784	6.4
ที่อื่นๆ	1851468	1.4	574123	2.1	268438	0.9	689652	1.2	319255	1.7
รวม	118762944	100	24127818	100	25042362	100	43321488	100	16271276	100

ที่มา : สำมะโนการเกษตร พ.ศ. 2536 สำนักงานสถิติแห่งชาติ

หมายเหตุ : ผู้ถือครอง 1 ราย อารายงานใช้ประโยชน์ที่ดินมากกว่า 1 ลักษณะ

: ข้อมูลการแบ่งภาคของสำนักงานสถิติแห่งชาติและกรมส่งเสริมการเกษตรแตกต่างกัน

ภาพที่ 3.1 แสดงแผนภูมิร้อยละของจำนวนผู้ถือครอง จำแนกตามประ โยชน์จากที่ดินและภาค ปีที่ 2536

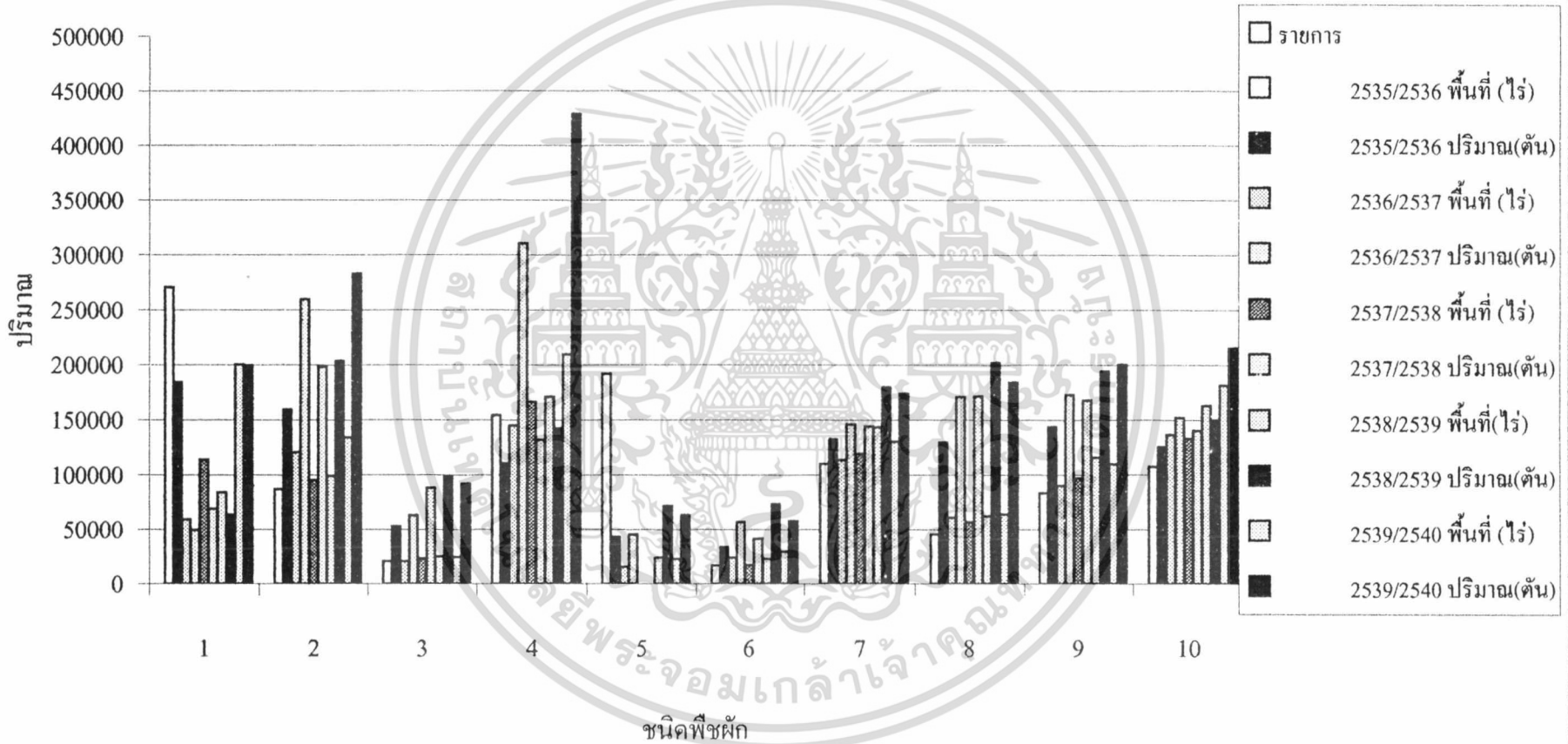
ตารางที่ 3.2 สถิติการเพาะปลูกพืชผักบางชนิด ปี 2535/36 - 2539/40 (รวมทั้งประเทศ)

รายการ	2535/2536		2536/2537		2537/2538		2538/2539		2539/2540	
	พื้นที่ (ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่ (ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่ (ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่ (ไร่)	ปริมาณ(ตัน)
พริกขี้หนูสวน	270609	184133	59476	49498	114170	68977	83878	63557	200216	199526
หอมแดง	87031	159530	120625	259774	95530	198160	99245	203783	134230	283146
หอมหัวใหญ่	20730	52770	20972	62969	23289	88214	25122	99003	24405	91891
กระเทียม	154391	110433	145038	310674	166541	132062	171212	142263	209734	429441
มันฝรั่ง	191836	43160	15659	45284	-	-	23978	71705	22697	63248
มะเขือเทศสดส่งตลาด	17004	33952	24120	56915	17344	41450	22811	73187	29774	57735
ถั่วฝักยาว	110068	132581	114092	146207	119506	144669	143600	179983	130312	174209
กะหล่ำปลี	45664	129870	61151	171332	56890	171555	62460	202061	64116	184195
ผักคะน้า	83648	143559	90172	172937	97147	167618	116072	194353	110101	200634
ข้าวโพดฝักอ่อน	107600	125978	136735	152041	133274	140773	163246	149860	181974	215122
รวมทั้งประเทศ	1902868	2918487	2208700	3881653	3220829	4798978	2744462	2530154	3026057	277902

ที่มา : ฝ่ายข้อมูลส่งเสริมการเกษตร กองแผนงาน กรมส่งเสริมการเกษตร (2541)

หมายเหตุ - หมายถึงข้อมูลที่ไม่ได้จัดเก็บเป็นสถิติ

ภาพที่ 3.2 แสดงแผนภูมิสถิติการเพาะปลูกพืชผักบางชนิดภายในประเทศ ปี 2535/2536 - 2539/2540 (รวมทั้งประเทศ)

การศึกษาผลผลิตเฉลี่ยต่อพื้นที่เก็บเกี่ยวของพืชผักตัวอย่าง 5 ชนิด คือ หอมแดง กระเทียม มะเขือเทศสดส่งตลาด กะหล่ำปลี และข้าวโพดฝักอ่อน ในช่วงปีช่วงข้อมูล 5 ปี คือ ตั้งแต่ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40 ผลการศึกษา (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร : 2537 - 2541) มีดังนี้

จากสถิติการเพาะปลูกพืชผักรวมรายปีของพืชผักตัวอย่าง 5 ชนิด ผลการศึกษาพบว่า (ตารางที่ 3.4 และภาพที่ 3.4) หอมแดง ผลผลิตเฉลี่ยของหอมแดงค่อนข้างคงที่ มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก อยู่ในช่วงระหว่าง 1,833 – 2154 กิโลกรัม/ไร่ ในช่วงปีที่ทำการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงคือ 1,833, 2,185, 2,116, 2,053 และ 2,154 กิโลกรัม/ไร่ ตามลำดับ ผลผลิตเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ปีการเพาะปลูก 2539/40 คือ 2,154 กิโลกรัมต่อไร่ และต่ำสุดอยู่ที่ปีการเพาะปลูก 2535/36 มีผลผลิตเฉลี่ยที่ 1,833 กิโลกรัม/ไร่

กระเทียม มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เปลี่ยนแปลงอย่างมาก ต่ำสุดอยู่ที่ 715 กิโลกรัม/ไร่ สูงสุดที่ 2,178 กิโลกรัม/ไร่ ความเคลื่อนไหวผลผลิตเฉลี่ยต่ำในปีการเพาะปลูก 2525/36 (715 กิโลกรัม/ไร่) ปีการเพาะปลูก 2537/38 (803 กิโลกรัม/ไร่) และปีการเพาะปลูก 2538/39 (844 กิโลกรัม/ไร่) และปีการเพาะปลูก 2536/37, 2539/40 ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์สูง (2,178 และ 2,051 กิโลกรัม/ไร่ ตามลำดับ)

มะเขือเทศสดส่งตลาด มีปริมาณผลผลิตเฉลี่ยสูงขึ้นในปีการเพาะปลูก 2535/36-2538/39 เรียงตามลำดับคือ 2,072, 2,456, 2,478 และ 3,300 กิโลกรัม/ไร่ ในปีการเพาะปลูก 2539/40 ผลผลิตเฉลี่ยลดลงเหลือเพียง 2,047 กิโลกรัม/ไร่ นับว่าเป็นปีที่มีผลผลิตต่ำสุด (ปีที่มีผลผลิตเฉลี่ยสูงสุดคือปีการเพาะปลูก 2538/39 มีผลผลิตเฉลี่ย 3,300 กิโลกรัม/ไร่)

กะหล่ำปลี จากข้อมูลจะเห็นว่า ผลผลิตกะหล่ำปลีต่อไร่มีปริมาณสูงเมื่อเทียบกับพืชผักชนิดอื่นๆ ที่ทำการศึกษา แนวโน้มของผลผลิตเฉลี่ยค่อนข้างสูงขึ้นในช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36 – 2538/39 คือ 2,860, 2,849, 3,045 และ 3,294 กิโลกรัม/ไร่ ตามลำดับ ส่วนในปีการเพาะปลูก 2539/40 ผลผลิตเฉลี่ยลดลงเหลือ 2,967 กิโลกรัม/ไร่ คล้ายกับการเพิ่มขึ้นและการลดลงของมะเขือเทศสดส่งตลาดเป็นอย่างมาก ผลผลิตเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ปีการเพาะปลูก 2538/39 คือ 3,294 กิโลกรัม/ไร่ และผลผลิตเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ปีการเพาะปลูก 2536/37 คือ 2,849 กิโลกรัม/ไร่

ข้าวโพดฝักอ่อน มีแนวโน้มผลผลิตเฉลี่ยค่อนข้างคงที่ อยู่ในระดับที่ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก คือ ช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40 ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1,099 – 1,230 กิโลกรัม/ไร่ มีการเปลี่ยนแปลงคือ 1,196, 1,138, 1,099, 1,113 และ 1,230 กิโลกรัม/ไร่ ตามลำดับ ผลผลิตเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ปีการเพาะปลูกที่ 2539/40 คือ 1,230 กิโลกรัม/ไร่ และผลผลิตเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ปีการเพาะปลูก 2537/39 คือ 1,099 กิโลกรัม/ไร่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.2.1 สถิติการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวหอมแดงแยกเป็นรายภาค ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40

ภาค	2535/36		2536/37		2537/38		2538/39		2539/40	
	พื้นที่ (ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)
ภาคเหนือ	101040	216685	96932	225297	81597	171467	97265	204202	133858	280874
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	42871	92285	38603	89556	36416	81895	35514	76825	35037	92951
ภาคกลาง	475	777	1313	2397	86	93	285	352	13	32
ภาคตะวันออก	117	247	25	23	2	1	1	1	339	1297
ภาคตะวันตก	2637	4368	47697	32144	2511	6337	3245	6357	4740	9418
ภาคใต้	2	0	4	8	9494	4068	20159	10990	-	-

ที่มา : ฝ่ายข้อมูลส่งเสริมการเกษตร กองแผนงาน กรมส่งเสริมการเกษตร (2541)

หมายเหตุ - ข้อมูลที่ไม่ได้ทำการจัดเก็บเป็นสถิติ

* ไม่มีข้อมูล

พืชผักชนิดที่สองที่ทำการศึกษาคือ กระเทียม จากการศึกษพบว่า (ตารางที่ 3.2.2 และภาพที่ 3.2.2) ภาคที่มีพื้นที่การเพาะปลูกกระเทียมมากที่สุดคือ ภาคเหนือ รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ลักษณะการเพาะปลูกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามลำดับ ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่การเพาะปลูกและปริมาณผลผลิตที่ได้ คือ ภาคเหนือ จากปีการเพาะปลูก 2536/37 มีพื้นที่ 141,191 ไร่ ผลผลิต 321,625 ตัน ปีต่อมามีพื้นที่มีพื้นที่และปริมาณคงที่ มีพื้นที่การผลิต 124,037 ไร่ ปริมาณผลผลิต 270,591 ตัน ในปีการเพาะปลูก 2538/39 และในปีการเพาะปลูก 2539/40 มีพื้นที่ 216,647 ไร่ ปริมาณ 516,927 ตัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พื้นที่การเพาะปลูกและปริมาณผลผลิต มีลักษณะเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับจากปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40 คือ มีพื้นที่การเพาะปลูก 13,256, 14,354, 14,682, 15,739 และ 516,927 ไร่ตามลำดับ ปริมาณผลผลิต 18,342, 19,251, 19,277, 25,967 และ 25,893 ตัน ตามลำดับ ภาคใต้ในช่วงสี่ปีแรกของการศึกษาพบว่าไม่มีการเพาะปลูกกระเทียมในพื้นที่ภาค ในปีการเพาะปลูก 2539/40 เริ่มมีการเพาะปลูกเล็กน้อย

จากการศึกษาพื้นที่การเพาะปลูกและผลผลิตมะเขือเทศสดส่งตลาดแยกเป็นรายภาคพบว่า (ตารางที่ 3.2.3 และภาพที่ 3.2.3) ภาคที่มีพื้นที่การเพาะปลูกมะเขือเทศมากที่สุดมีพื้นที่และปริมาณการผลิตใกล้เคียงกันคือภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รองลงมาคือภาคตะวันตก และภาคกลาง ภาคที่มีพื้นที่การผลิตเพียงเล็กน้อยคือภาคตะวันออกและภาคใต้ ลักษณะแนวโน้มการผลิตมีความแตกต่างกัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือพื้นที่และปริมาณการผลิตสูงในปีแรกคือพื้นที่ 8,359 ไร่ ปริมาณ 18,210 ตัน และสี่ปีถัดมามีพื้นที่การผลิตและปริมาณผลผลิตลดลงในปริมาณที่ใกล้เคียงกัน ได้แก่ พื้นที่ 6,626, 7,614, 7,719 และ 6,390 ไร่ตามลำดับ ส่วนปริมาณการผลิตได้แก่ 19,526, 25,044, 21,807 และ 11,095 ตัน ตามลำดับ ภาคเหนือในช่วงสองปีแรกของการศึกษาพบว่า มีพื้นที่การผลิตและปริมาณผลผลิตคือ พื้นที่ 8,359 ไร่ ปริมาณ 13,401 ตันและพื้นที่ 5,740 ไร่ ปริมาณ 5,895 ตัน ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเทียบกับปีการเพาะปลูก 3537/38 คือ พื้นที่ 9,903 ไร่ ผลผลิต 29,155 ตัน แล้วลดต่ำลงในปีการเพาะปลูก 2538/39 คือ พื้นที่ 5,991 ไร่ ปริมาณ 28,790 ตัน ปีสุดท้ายพื้นที่และปริมาณเพิ่มขึ้น คือ 9,871 ไร่ ปริมาณเพิ่มขึ้นเป็น 48,249 ตัน ภาคตะวันตกมีลักษณะแนวโน้มการผลิตเพิ่มขึ้นตามลำดับยกเว้นปีการเพาะปลูก 2538/39 ที่มีปริมาณการผลิตและการเพาะปลูกลดลง ส่วนภาคกลางมีการผลิตอยู่ในเกณฑ์สูงเมื่อเทียบผลการศึกษาในช่วงห้าปีคือปีการเพาะปลูก 2536/37 และปีการเพาะปลูก 2539/40 นอกจากนั้นการผลิตยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.2.2 สถิติการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวพืชไร่แยกเป็นรายภาค ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40

ภาค	2535/36		2536/37		2537/38		2538/39		2539/40	
	พื้นที่ (ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)
ภาคเหนือ	-	-	141191	321625	141191	321625	124037	270591	216647	516927
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	13256	18342	14354	19251	14682	19277	15739	25967	15564	25893
ภาคกลาง	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
ภาคตะวันออก	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
ภาคตะวันตก	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
ภาคใต้	0	0	0	0	0	0	0	0	4	2

ที่มา : ฝ่ายข้อมูลส่งเสริมการเกษตร กองแผนงาน กรมส่งเสริมการเกษตร (2541)

หมายเหตุ - ข้อมูลที่ไม่ได้ทำการจัดเก็บเป็นสถิติ

* ไม่มีข้อมูล

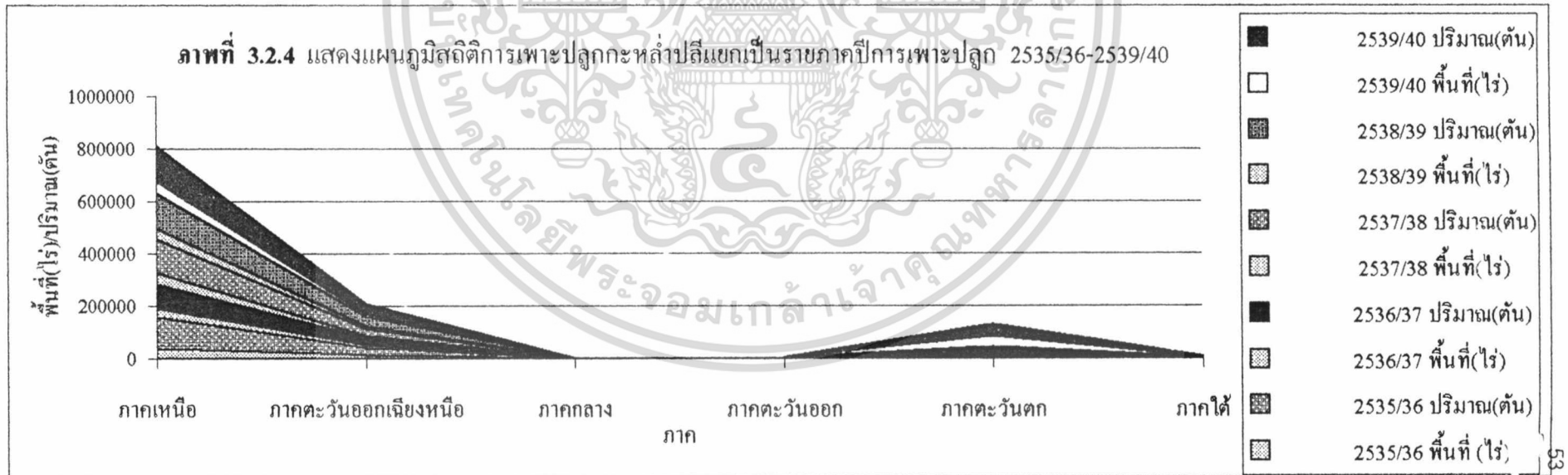
ตารางที่ 3.2.4 สถิติการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวกะหล่ำปลีแยกเป็นรายภาค ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40

ภาค	2535/36		2536/37		2537/38		2538/39		2539/40	
	พื้นที่ (ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)
ภาคเหนือ	38785	117050	34762	90632	44350	129396	40579	135610	45990	134100
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	12230	27630	11259	25724	8616	26100	12017	34294	11030	37844
ภาคกลาง	10	1	0	0	10	32	10	5	23	39
ภาคตะวันออก	230	428	105	153	125	262	292	645	148	320
ภาคตะวันตก	2581	8042	2831	7170	3251	8347	3685	9807	38568	46136
ภาคใต้	469	645	492	582	582	703	265	421	689	645

ที่มา : ฝ่ายข้อมูลส่งเสริมการเกษตร กองแผนงาน กรมส่งเสริมการเกษตร (2541)

หมายเหตุ - ข้อมูลที่ไม่ได้ทำการจัดเก็บเป็นสถิติ

* ไม่มีข้อมูล

พืชที่ทำการศึกษานัดต่อมาคือ กะหล่ำปลี จากการศึกษาพบว่า (ตารางที่ 3.2.4 และภาพที่ 3.2.4) ภาคที่มีการเพาะปลูกกะหล่ำปลีมากที่สุดคือภาคเหนือ รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันตก ภาคใต้ และภาคตะวันออก ส่วนพื้นที่ภาคกลางมีการเพาะปลูกเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ลักษณะแนวโน้มการเพาะปลูกมีความแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค เริ่มจากภาคเหนือ ลักษณะการผลิตมีความเปลี่ยนแปลงแบบสลับคือในปีแรกที่ทำการศึกษามีพื้นที่และปริมาณการผลิตสูง ปีถัดมาจะลดต่ำลง สลับกันไป คือปีการเพาะปลูก 2535/36 ซึ่งเป็นปีที่ทำการศึกษาก่อนปีแรก พื้นที่การผลิต 38,785 ไร่ ผลผลิต 117,050 ตัน ปีถัดมาคือปีการเพาะปลูก 2536/37 พื้นที่การผลิตลดลงเหลือ 34,762 ไร่ ปริมาณลดลงเหลือ 90,632 ตัน สูงขึ้นเล็กน้อยในปีการเพาะปลูก 2537/38 พื้นที่ 44,350 ไร่ ปริมาณ 129,396 ตัน ลดลงในปีถัดมาคือพื้นที่ 40,579 ไร่ ผลผลิต 135,610 ตัน และปีสุดท้ายที่ทำการศึกษาปริมาณและพื้นที่สูงขึ้นจากเดิมเล็กน้อยคือ พื้นที่ 45,990 ไร่ ปริมาณผลผลิต 134,100 ตัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีลักษณะพื้นที่และปริมาณสูงในปีแรกคือ 12,230 ไร่ ผลผลิต 27,630 ตัน และลดลงในช่วงปีการเพาะปลูกถัดมาสองปีตามลำดับคือ พื้นที่ 11,259 ไร่ ผลผลิต 25,724 ตัน, พื้นที่ 8,616 ไร่ ผลผลิต 26,100 ตัน สูงขึ้นเล็กน้อยในปีการเพาะปลูก 2538/39 คือ พื้นที่ 34,294 ไร่ ปริมาณ 34,294 ตัน ปีการเพาะปลูก 2539/40 พื้นที่และปริมาณเพิ่มขึ้นเล็กน้อยคือ มีพื้นที่การผลิต 11,030 ไร่ ปริมาณผลผลิต 37,844 ตัน ภาคตะวันตกมีพื้นที่การผลิตเป็นอันดับสามของประเทศ ลักษณะพื้นที่การเพาะปลูกและผลผลิตมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับคือ พื้นที่การผลิต 2,581, 2,831, 3,251, 9,807 และ 38,568 ไร่ตามลำดับ ผลผลิตก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกันคือ ปริมาณผลผลิต 8,042, 7,170, 8,347, 9,807 และ 45,136 ตัน ตามลำดับ ภาคใต้และภาคตะวันออก พื้นที่และปริมาณการผลิตมีความแปรปรวนลักษณะความเคลื่อนไหวไม่แน่นอน ส่วนภาคกลางมีพื้นที่และปริมาณผลผลิตเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

และพืชผักที่ทำการศึกษาก่อนปีสุดท้ายคือ ข้าวโพดฝักอ่อน จากการศึกษาพื้นที่การผลิตและปริมาณการผลิต พบว่า (ตารางที่ 3.2.5 และภาพที่ 3.4.5) ภาคที่มีพื้นที่และปริมาณการผลิตมากที่สุดอยู่ในภาคตะวันตก รองลงมาคือภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอันดับต่อมา ลักษณะแนวโน้มการผลิตข้าวโพดฝักอ่อนภายในประเทศมีความแตกต่างกันคือ ภาคตะวันตกที่มีพื้นที่และปริมาณการผลิตมากที่สุดในประเทศแนวโน้มการผลิตในอยู่ในช่วง แปรผกผันถึงหนึ่งแสนไร่ ผลผลิตก็อยู่ในช่วงเดียวกันคือ แปรผกผันถึงหนึ่งแสนกว่าตัน พื้นที่และปริมาณการเพาะปลูกในช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40 เรียงตามลำดับคือ 97,822 ไร่ (139,945 ตัน), 89,041 ไร่ (90,334 ตัน), 90,339 ไร่ (111,726 ตัน), 80,741 ไร่ (86,743 ตัน) และ 105,331 ไร่ (90,020 ตัน) ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

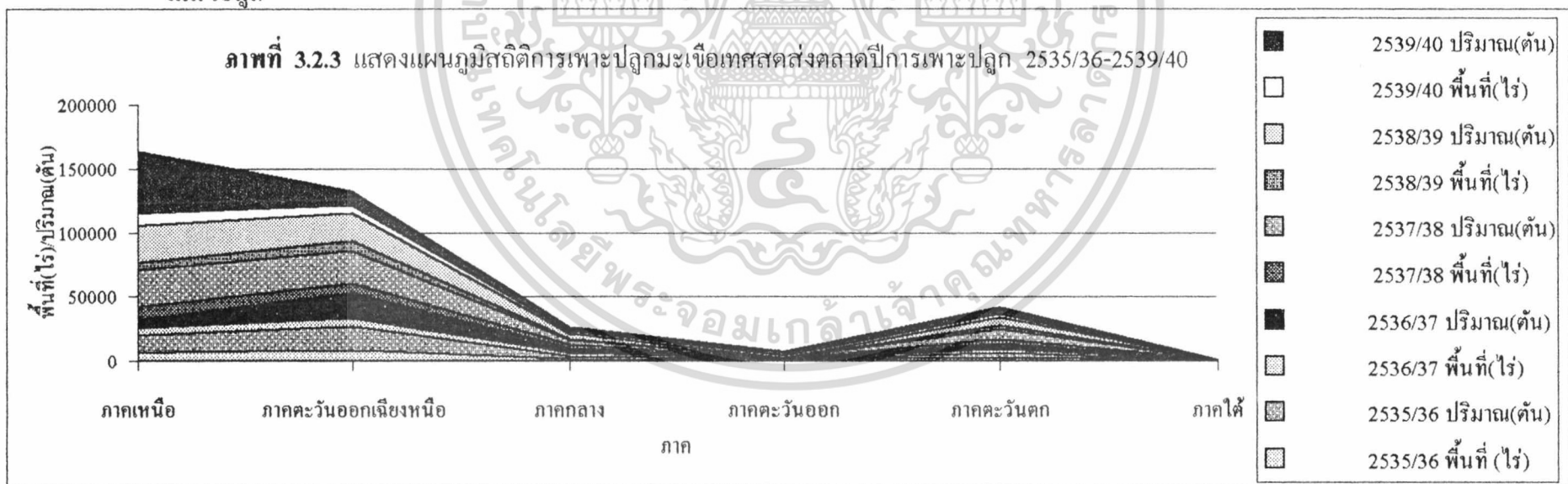
ตารางที่ 3.2.3 แสดงแผนภูมิสถิติการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวมะเขือเทศสดส่งตลาดแยกเป็นรายภาค ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40

ภาค	2535/36		2536/37		2537/38		2538/39		2539/40	
	พื้นที่ (ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)
ภาคเหนือ	6546	13401	5740	5895	9903	29155	5991	28790	9871	48249
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	8359	18210	6626	19526	7614	25044	7719	21807	6390	11095
ภาคกลาง	1300	1936	2946	3979	2257	3537	1320	3727	2468	2589
ภาคตะวันออก	402	401	274	331	178	279	193	390	1931	2959
ภาคตะวันตก	3041	3265	3170	4129	3608	7671	2851	5853	3091	4688
ภาคใต้	126	115	161	63	21	68	116	24	53	1

ที่มา : ฝ่ายข้อมูลส่งเสริมการเกษตร กองแผนงาน กรมส่งเสริมการเกษตร (2541)

หมายเหตุ - ข้อมูลที่ไม่ได้ทำการจัดเก็บเป็นสถิติ

* ไม่มีข้อมูล

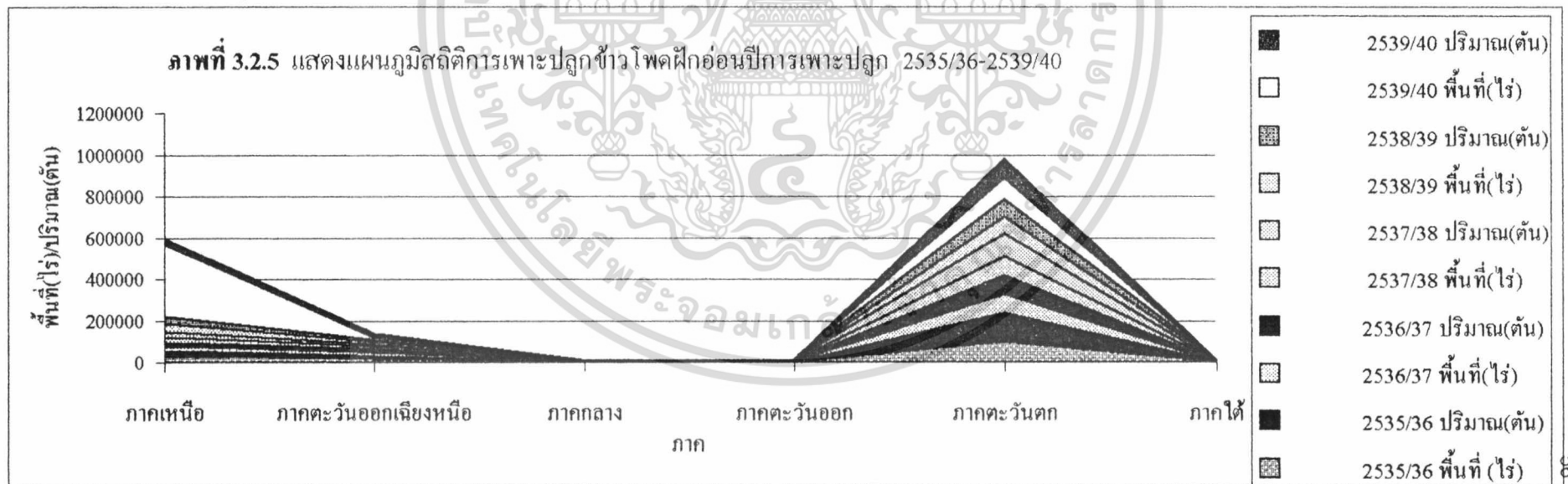
ตารางที่ 3.2.5 สถิติการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวข้าวโพดฝักอ่อนแยกเป็นรายภาค ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40

ภาค	2535/36		2536/37		2537/38		2538/39		2539/40	
	พื้นที่ (ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)	พื้นที่(ไร่)	ปริมาณ(ตัน)
ภาคเหนือ	30831	26114	20948	14902	29075	25034	39118	32581	350701	24247
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	15483	15773	16183	17506	11976	11134	10525	9885	11292	16641
ภาคกลาง	1494	1749	1040	306	646	806	480	838	1213	870
ภาคตะวันออก	873	724	980	6868	639	1040	853	820	1099	460
ภาคตะวันตก	97822	139945	89041	90334	90339	111726	80741	86743	105331	90020
ภาคใต้	-	-	1929	1062	1062	1404	1296	1160	441	477

ที่มา : ฝ่ายข้อมูลส่งเสริมการเกษตร กองแผนงาน กรมส่งเสริมการเกษตร (2541)

หมายเหตุ - ข้อมูลที่ไม่ได้ทำการจัดเก็บเป็นสถิติ

* ไม่มีข้อมูล

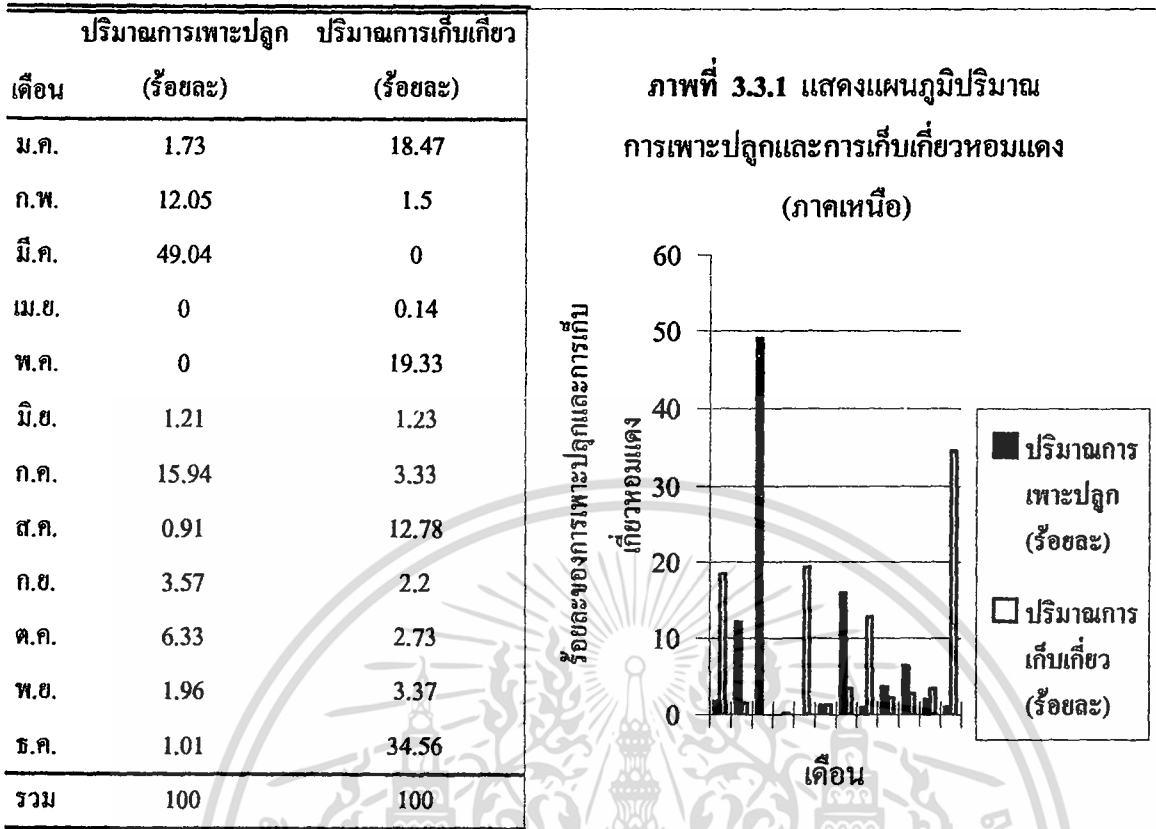
ภาคเหนือมีลักษณะแนวโน้มไม่คงที่คือ ในช่วงปีแรกที่ทำการศึกษามีปริมาณการผลิตและพื้นที่การผลิตสูง (พื้นที่ 30,831 ไร่, 26,114 ตัน) ปีถัดมาลดต่ำลง (พื้นที่ 20,948 ไร่, ปริมาณ 14,902 ตัน) และเพิ่มสูงขึ้นในช่วงปีการเพาะปลูก 2537/38-2538/39 (พื้นที่ 29,075 ไร่, ปริมาณ 25,034 ตัน และพื้นที่ 39,118 ไร่, ปริมาณ 32,581 ตัน ตามลำดับ) และในปีการเพาะปลูกสุดท้ายที่ทำการศึกษามีพื้นที่ลดต่ำลงอีกครั้งหนึ่งคือ 35,070 ไร่ แต่ปริมาณผลผลิตต่ำลงเหลือ 24,247 ตัน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือพื้นที่และปริมาณการผลิตในช่วงสองปีแรกของการศึกษามีปริมาณสูง (พื้นที่ 15,483 ไร่, ปริมาณ 15,773 ตัน และพื้นที่ 16,183 ไร่, ปริมาณ 17,506 ตัน ตามลำดับ) และในช่วงสามปีสุดท้ายที่เหลือในการศึกษาพบว่าแนวโน้มลดต่ำลง (พื้นที่ 11,976 ตัน ปริมาณ 11,134 ไร่, พื้นที่ 10,525 ไร่ ปริมาณ 9,885 ตัน และพื้นที่ 11,292 ไร่ ปริมาณ 16,641 ตัน ตามลำดับ) ส่วนภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออก มีพื้นที่การผลิตเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ลักษณะแนวโน้มการเพาะปลูกค่อนข้างคงที่มีปริมาณเพาะปลูกและปริมาณขึ้นลงเพียงเล็กน้อย

การศึกษาปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวพืชผักบางชนิดแยกเป็นรายภาคที่มีพื้นที่และปริมาณการผลิตที่สำคัญของประเทศ (กรมส่งเสริมการเกษตร : 2539) ตัวอย่างพืชที่ทำการศึกษาคือ หอมแดง กระเทียม กระหล่ำปลี มะเขือเทศสดส่งตลาดและข้าวโพดฝักอ่อน

จากการศึกษาพบว่า ปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวหอมแดงในภาคเหนือ (ตารางที่ 3.3.1 และภาพที่ 3.3.1) มีปริมาณการเพาะปลูกในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคมมีการเพาะปลูกมากที่สุด (ร้อยละ 12.05 และร้อยละ 49.04 ตามลำดับ) และในช่วงที่สองคือ ช่วงเดือนกรกฎาคม (ร้อยละ 15.94) นอกจากนั้นก็มีการปลูกบ้างเล็กน้อย ส่วนปริมาณการเก็บเกี่ยว คือ ช่วงที่มากที่สุดในเดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคม (ร้อยละ 34.56 และร้อยละ 18.47 ตามลำดับ) ต่อมาคือเดือนพฤษภาคมและเดือนสิงหาคม (ร้อยละ 19.33 และร้อยละ 12.78 ตามลำดับ) จังหวัดที่มีการเพาะปลูกมากที่สุดในภาคเหนือคือ สุโขทัย เชียงใหม่และอุดรดิตต์ (กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร : 2541)

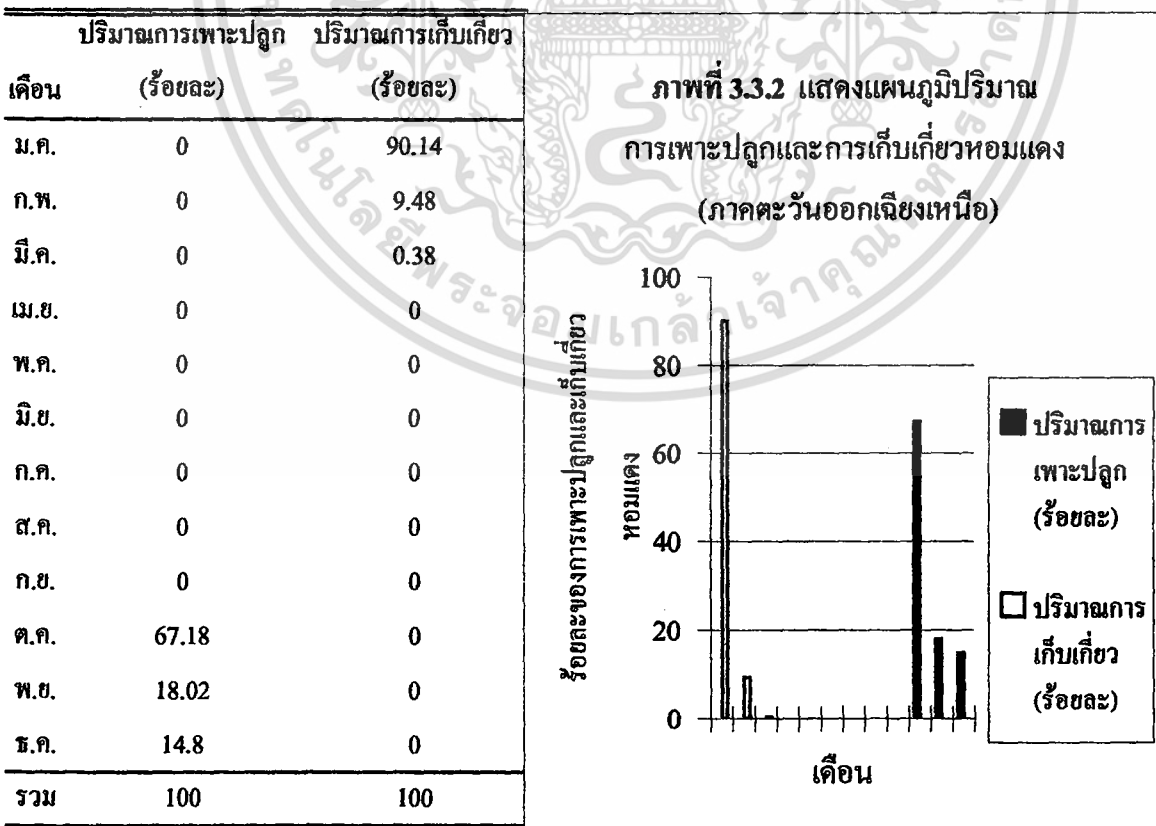
ปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวหอมแดงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตารางที่ 3.3.2 และภาพที่ 3.3.2) ช่วงที่มีการเพาะปลูกมากที่สุดคือช่วงปลายปีตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม (ร้อยละ 67.18, 18.02 และ 14.80 ตามลำดับ) ส่วนช่วงการเก็บเกี่ยวมีในช่วงต้นปี คือเดือนมกราคมถึงเดือนมีนาคม (ร้อยละ 90.14, 9.48 และ 0.38 ตามลำดับ) พบการเพาะปลูกมากที่สุดที่จังหวัดศรีสะเกษ (กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร : 2541)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2539)

ตารางที่ 3.3.2 ปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวหอมแดงแยกเป็นรายภาค(ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2539)

การใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กระเทียมมีการปลูกมากในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การศึกษาการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวกระเทียมในภาคเหนือพบว่า (ตารางที่ 3.3.3 และภาพที่ 3.3.3) มีการเพาะปลูกอยู่ในช่วงตั้งแต่เดือนกันยายนถึงเดือนมกราคมในปีถัดมา (เรียงตามลำดับเดือน ร้อยละ 0.05, 8.57, 36.52, 46.17 และ 8.69 ตามลำดับ) ด้านการเก็บเกี่ยว เริ่มตั้งแต่เดือนธันวาคมที่มีการเก็บเกี่ยวเพียงเล็กน้อยเรื่อยไปจนถึงเดือนเมษายน และมีการเก็บเกี่ยวมากที่สุดในเดือนมีนาคม (ร้อยละ 0.01, 0.87, 25.95, 56.94 และ 16.23 ตามลำดับ) ปลูกมากที่จังหวัด เชียงใหม่ ลำพูน แม่ฮ่องสอน ลำปาง และพะเยา (กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร : 2541)

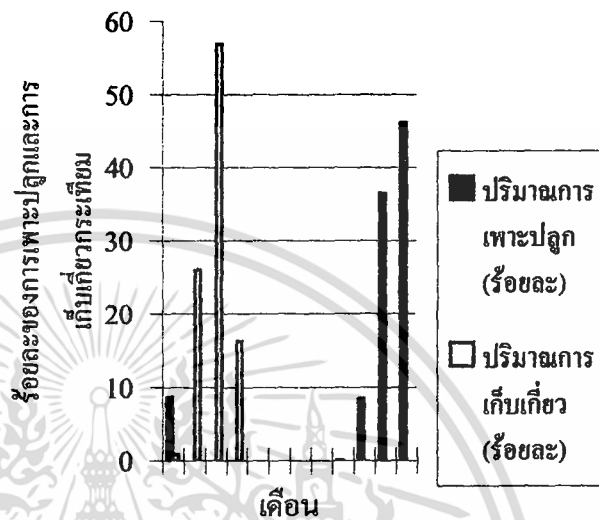
ปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวกระเทียมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า (ตารางที่ 3.3.4 และภาพที่ 3.3.4) ช่วงที่มีการเพาะปลูกกระเทียมเริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนมกราคม (ร้อยละ 29.87, 5.81, 18.31 และ 1.01 ตามลำดับ) มีการเพาะปลูกมากที่สุดในเดือนตุลาคม(ร้อยละ 29.87) ปริมาณการเก็บเกี่ยวอยู่ในช่วงต้นปีคือ ตั้งแต่เดือนมกราคมถึงเดือนเมษายน (ร้อยละ 27.16, 43.69, 26.86 และ 2.29 ตามลำดับ) เดือนที่มีการเก็บเกี่ยวมากที่สุดคือเดือนกุมภาพันธ์มีการเก็บเกี่ยวร้อยละ 43.69 ปลูกมากที่จังหวัดนครราชสีมา ศรีสะเกษ นครพนม บุรีรัมย์ สุรินทร์และชัยภูมิ (กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร : 2541)

ปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวมะเขือเทศในภาคเหนือ จากการศึกษาพบว่า (ตารางที่ 3.3.5 และภาพที่ 3.3.5) มีปริมาณการเพาะปลูกกระจายตลอดทั้งปี ช่วงที่มีการเพาะปลูกมากที่สุดคือเดือนธันวาคมถึงเดือนมกราคม (ร้อยละ 26.45 และ 17.15) รองลงมาคือช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนกันยายน ร้อยละ 8.24, 6.55, 4.37 และ 21.10 ตามลำดับ) ช่วงที่มีปริมาณการเก็บเกี่ยวมากที่สุดคือเดือนมีนาคม (ร้อยละ 19.46) และช่วงเดือนกันยายนถึงเดือนธันวาคม (ร้อยละ 25.75, 5.79, 25.61 และ 6.48 ตามลำดับ) จังหวัดที่มีการเพาะปลูกมากคือ กำแพงเพชร เพชรบูรณ์ อุทัยธานี และเชียงใหม่ (กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร : 2541)

จากการศึกษา พบว่า (ตารางที่ 3.3.6 และภาพที่ 3.3.6) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีช่วงการเพาะปลูกมะเขือเทศมากในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนมีนาคม (ร้อยละ 7.57, 31.75, 31.53, 17.4, 4.42 และ 2.21 ตามลำดับ) เดือนที่มีการเพาะปลูกมากคือเดือนธันวาคม ช่วงที่มีการเก็บเกี่ยวมากที่สุดคือเดือนสิงหาคม (ร้อยละ 16.76) เดือนกุมภาพันธ์ (ร้อยละ 30.86) และมีนาคมเป็นเดือนที่มีการเก็บเกี่ยวมากที่สุดคือร้อยละ 54.96 จังหวัดที่มีการเพาะปลูกมากคือ อุบลราชธานี ชัยภูมิ ศรีสะเกษ และสกลนคร (กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร : 2541)

เดือน	ปริมาณการเพาะปลูก (ร้อยละ)	ปริมาณการเก็บเกี่ยว (ร้อยละ)
ม.ค.	8.69	0.87
ก.พ.	0	25.95
มี.ค.	0	56.94
เม.ย.	0	16.23
พ.ค.	0	0
มิ.ย.	0	0
ก.ค.	0	0
ส.ค.	0	0
ก.ย.	0.05	0
ต.ค.	8.57	0
พ.ย.	36.52	0
ธ.ค.	46.17	0.01
รวม	100	100

ภาพที่ 3.3.3 แสดงแผนภูมิปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวกระเทียม (ภาคเหนือ)

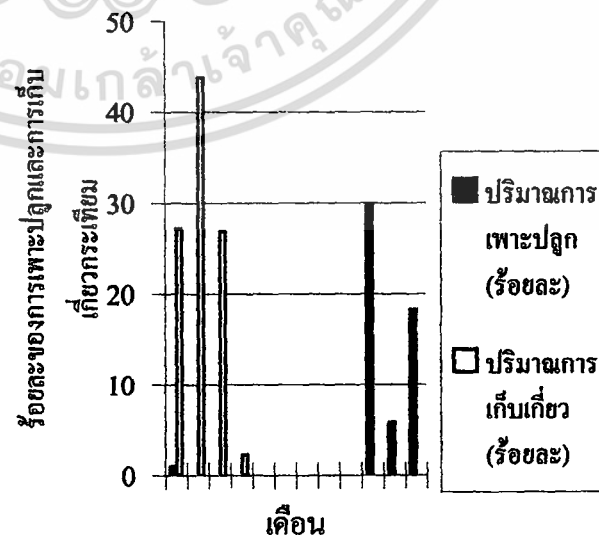

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2539)

ตารางที่ 3.3.4 ปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวกระเทียม (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

เดือน	ปริมาณการเพาะปลูก (ร้อยละ)	ปริมาณการเก็บเกี่ยว (ร้อยละ)
ม.ค.	1.01	27.16
ก.พ.	0	43.69
มี.ค.	0	26.86
เม.ย.	0	2.29
พ.ค.	0	0
มิ.ย.	0	0
ก.ค.	0	0
ส.ค.	0	0
ก.ย.	0	0
ต.ค.	29.87	0
พ.ย.	5.81	0
ธ.ค.	18.31	0
รวม	100	100

ภาพที่ 4.3.4 แสดงแผนภูมิปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวกระเทียม (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

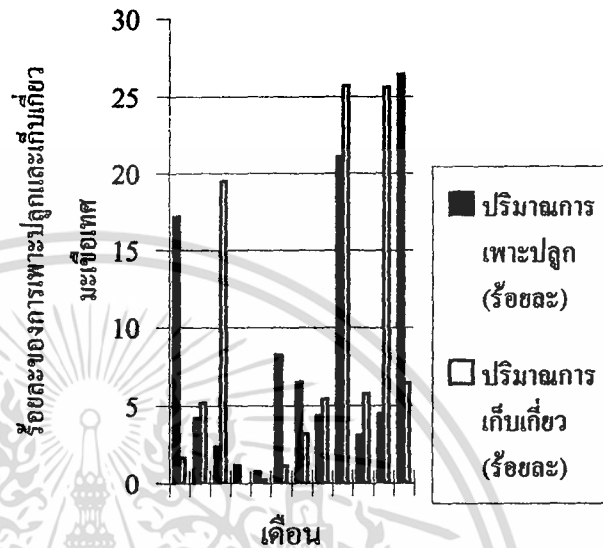
ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร(2539)

บริการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.3.5 ปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวมะเขือเทศแยกเป็นรายภาค (ภาคเหนือ)

เดือน	ปริมาณการเพาะปลูก (ร้อยละ)	ปริมาณการเก็บเกี่ยว (ร้อยละ)
ม.ค.	17.15	1.67
ก.พ.	4.23	5.21
มี.ค.	2.38	19.46
เม.ย.	1.16	0
พ.ค.	0.75	0.25
มิ.ย.	8.24	1.14
ก.ค.	6.55	3.2
ส.ค.	4.37	5.44
ก.ย.	21.1	25.75
ต.ค.	3.1	5.79
พ.ย.	4.49	25.61
ธ.ค.	26.45	6.48
รวม	100	100

ภาพที่ 3.3.5 แสดงแผนภูมิปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวมะเขือเทศ (ภาคเหนือ)

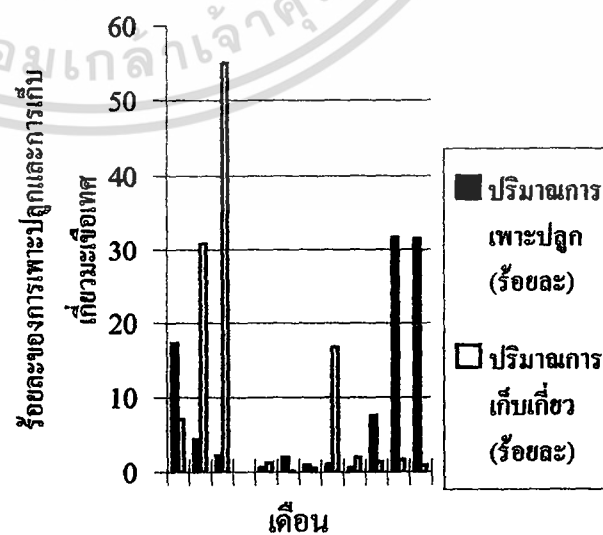

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2539)

ตารางที่ 3.3.6 ปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวมะเขือเทศแยกเป็นรายภาค (ตะวันออกเฉียงเหนือ)

เดือน	ปริมาณการเพาะปลูก (ร้อยละ)	ปริมาณการเก็บเกี่ยว (ร้อยละ)
ม.ค.	17.4	7.05
ก.พ.	4.42	30.86
มี.ค.	2.21	54.96
เม.ย.	0.01	0
พ.ค.	0.59	1.29
มิ.ย.	2	0.14
ก.ค.	0.95	0.51
ส.ค.	1	16.76
ก.ย.	0.57	1.97
ต.ค.	7.57	1.39
พ.ย.	31.75	1.66
ธ.ค.	31.53	0.91
รวม	100	100

ภาพที่ 3.3.6 แสดงแผนภูมิปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวมะเขือเทศ (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ)

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2539)

การโฆษณาเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคใต้ จากการศึกษาพบว่า (ตารางที่ 3.3.7 และภาพที่ 3.3.7) ปริมาณการเพาะปลูกมะเขือเทศมีมากในช่วงเดือนมกราคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ (ร้อยละ 28.86 และ 13.42 ตามลำดับ) และเดือนพฤษภาคมมากที่สุดร้อยละ 34.90 การเพาะปลูกในเดือนอื่นๆ มีในปริมาณน้อยกระจายอยู่ทั้งปี ปริมาณการเก็บเกี่ยวมากที่สุดในเดือนมีนาคมคือร้อยละ 33.61 และเดือนกุมภาพันธ์ กรกฎาคม พฤศจิกายน มีการเก็บเกี่ยวมากพอสมควร (ร้อยละ 16.81, 16.81 และ 18.49 ตามลำดับ) นอกจากนี้มีการเก็บเกี่ยวในปริมาณเล็กน้อยกระจายอยู่ทั้งปี จังหวัดที่มีการเพาะปลูกมากคือ นครศรีธรรมราช ชุมพร สุราษฎร์ธานี และกระบี่ (กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร : 2541)

ภาคกลาง พบว่า (ตารางที่ 3.3.8 และภาพที่ 3.3.8) ช่วงที่มีการเพาะปลูกมะเขือเทศมากอยู่ในช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคม (ร้อยละ 22.06, 24.93 และ 16.04 ตามลำดับ) เพาะปลูกมากที่สุดในเดือนกรกฎาคมร้อยละ 24.93 ส่วนช่วงที่มีการเก็บเกี่ยวจะกระจายอยู่ทั่วทั้งปี เก็บเกี่ยวมากในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนธันวาคม (ร้อยละ 25.87, 14.87, 17.75 และ 10.96 ตามลำดับ) เก็บเกี่ยวมากที่สุดในเดือนกันยายนร้อยละ 25.87 นอกจากนี้มีการเก็บเกี่ยวกระจายในปริมาณเล็กน้อยอยู่ตลอดทั้งปี จังหวัดที่มีการเพาะปลูกมากคือ อ่างทอง อุทัย สิงห์บุรี และสระบุรี (กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร : 2541)

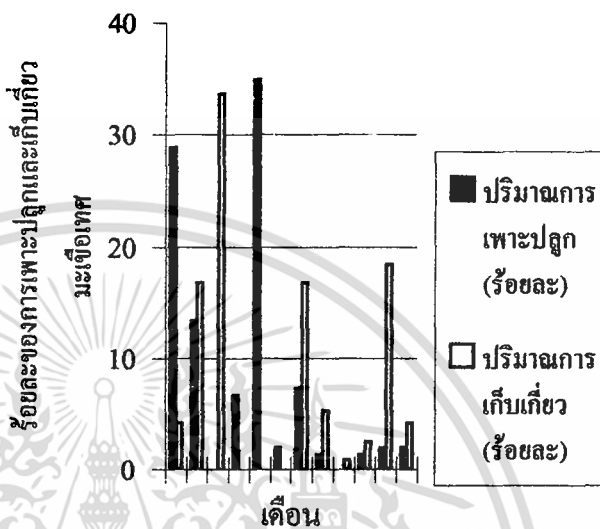
การศึกษาปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวข้าวโพดฝักอ่อน ภาคเหนือ จากการศึกษาพบว่า (ตารางที่ 3.3.9 และภาพที่ 3.3.9) ภาคเหนือมีการเพาะปลูกข้าวโพดฝักอ่อนกระจายอยู่ทั่วทั้งปี แต่มีปริมาณการเพาะปลูกมากในช่วงเดือนพฤษภาคม (ร้อยละ 21.10) มิถุนายน (ร้อยละ 15.75) สิงหาคม (ร้อยละ 17.08) และธันวาคม (ร้อยละ 21.10) ปริมาณการเก็บเกี่ยวมากที่สุดในเดือนสิงหาคมร้อยละ 20.39 รองลงมาคือเดือนกรกฎาคมร้อยละ 15.29 และ ตุลาคมถึงพฤศจิกายนร้อยละ 11.32 และ 11.81 ตามลำดับ นอกจากนี้มีการเก็บเกี่ยวตลอดทั้งปีแต่ในปริมาณที่ไม่มากนัก จังหวัดที่มีการเพาะปลูกมากคือ กำแพงเพชร เชียงราย นครสวรรค์ และเชียงใหม่ (กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร : 2541)

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จากการศึกษาพบว่า (ตารางที่ 3.3.10 และภาพที่ 3.3.10) มีช่วงการเพาะปลูกข้าวโพดฝักอ่อนมากในช่วงเดือนมิถุนายนถึงเดือนสิงหาคม (ร้อยละ 14.49, 18.93 และ 16.75 ตามลำดับ) มีการเพาะปลูกมากที่สุดในเดือนกรกฎาคมร้อยละ 18.93 และมีการเพาะปลูกกระจายอยู่ตลอดทั้งปี ด้านการเก็บเกี่ยว เดือนที่มีการเก็บเกี่ยวมากที่สุดคือ เดือนสิงหาคม ร้อยละ 17.73 รองลงมาคือเดือนตุลาคม ร้อยละ 17.14 จังหวัดที่มีการเพาะปลูกข้าวโพดฝักอ่อนมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ นครราชสีมา สกลนคร และบุรีรัมย์ (กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร : 2541)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เดือน	ปริมาณการเพาะปลูก (ร้อยละ)	ปริมาณการเก็บเกี่ยว (ร้อยละ)
ม.ค.	28.86	4.2
ก.พ.	13.42	16.81
มี.ค.	0	33.61
เม.ย.	6.71	0
พ.ค.	34.9	0
มิ.ย.	2.01	0
ก.ค.	7.38	16.81
ส.ค.	1.34	5.31
ก.ย.	0	0.84
ต.ค.	1.34	2.52
พ.ย.	2.02	18.49
ธ.ค.	2.02	4.2
รวม	100	100

ภาพที่ 3.3.7 แสดงแผนภูมิปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวมะเขือเทศ (ภาคใต้)

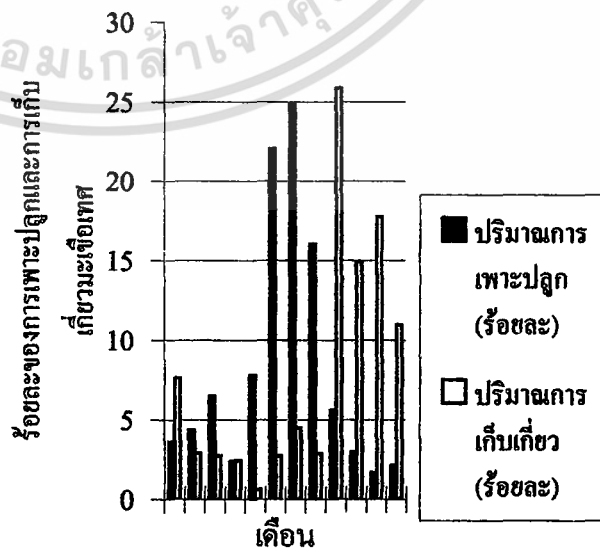

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2539)

ตารางที่ 3.3.8 ปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวมะเขือเทศแยกเป็นรายภาค (ภาคกลาง)

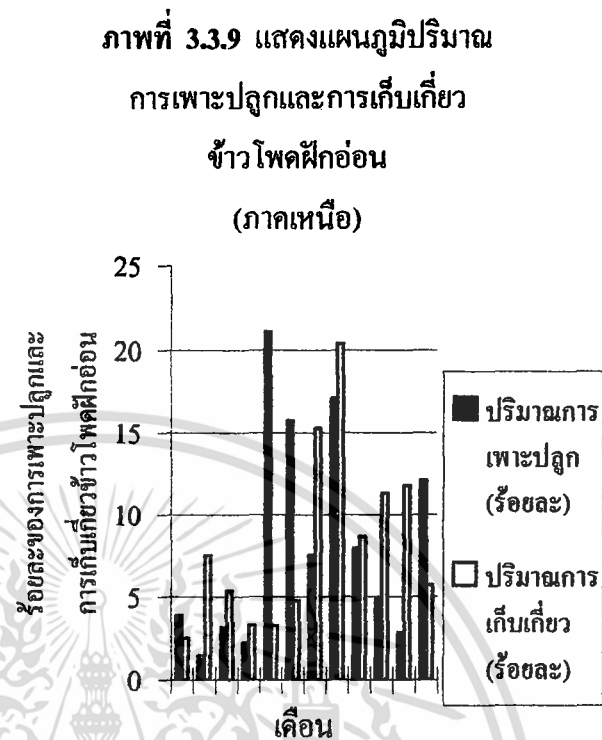
เดือน	ปริมาณการเพาะปลูก (ร้อยละ)	ปริมาณการเก็บเกี่ยว (ร้อยละ)
ม.ค.	3.6	7.62
ก.พ.	4.37	2.93
มี.ค.	6.47	2.76
เม.ย.	2.38	2.45
พ.ค.	7.76	0.62
มิ.ย.	22.06	2.76
ก.ค.	24.93	4.5
ส.ค.	16.04	2.87
ก.ย.	5.6	25.87
ต.ค.	2.96	14.91
พ.ย.	1.69	17.75
ธ.ค.	2.14	10.96
รวม	100	100

ภาพที่ 3.3.8 แสดงแผนภูมิปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวมะเขือเทศ (ภาคกลาง)

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2539)

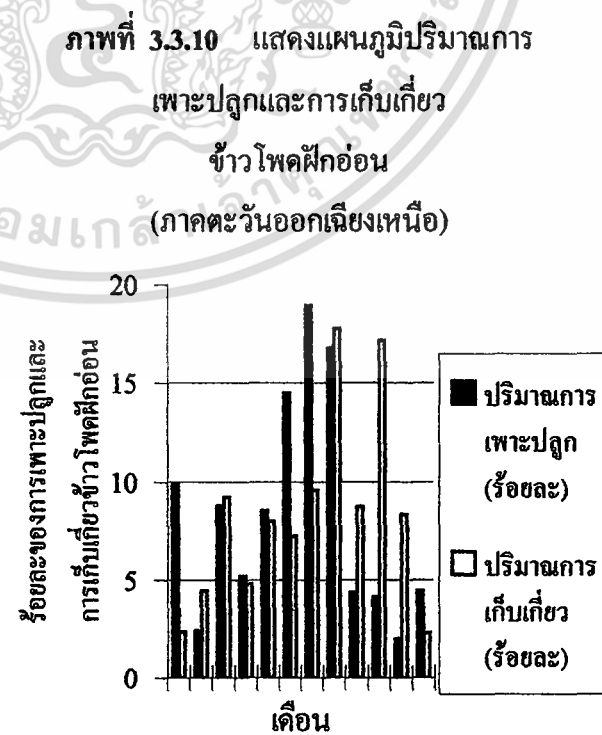
เดือน	ปริมาณการเพาะปลูก (ร้อยละ)	ปริมาณการเก็บเกี่ยว (ร้อยละ)
ม.ค.	3.92	2.5
ก.พ.	1.45	7.55
มี.ค.	3.17	5.38
เม.ย.	2.23	3.31
พ.ค.	21.1	3.26
มิ.ย.	15.75	4.8
ก.ค.	7.52	15.29
ส.ค.	17.08	20.39
ก.ย.	7.95	8.67
ต.ค.	4.91	11.32
พ.ย.	2.82	11.81
ธ.ค.	12.1	5.72
รวม	100	100

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2539)

ตารางที่ 3.3.10 ปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวข้าวโพดฝักอ่อนรายภาค (ตะวันออกเฉียงเหนือ)

เดือน	ปริมาณการเพาะปลูก (ร้อยละ)	ปริมาณการเก็บเกี่ยว (ร้อยละ)
ม.ค.	9.88	2.35
ก.พ.	2.42	4.47
มี.ค.	8.8	9.24
เม.ย.	5.23	4.81
พ.ค.	8.55	8.01
มิ.ย.	14.49	7.25
ก.ค.	18.93	9.59
ส.ค.	16.76	17.73
ก.ย.	4.37	8.76
ต.ค.	4.13	17.14
พ.ย.	1.98	8.36
ธ.ค.	4.46	2.29
รวม	100	100

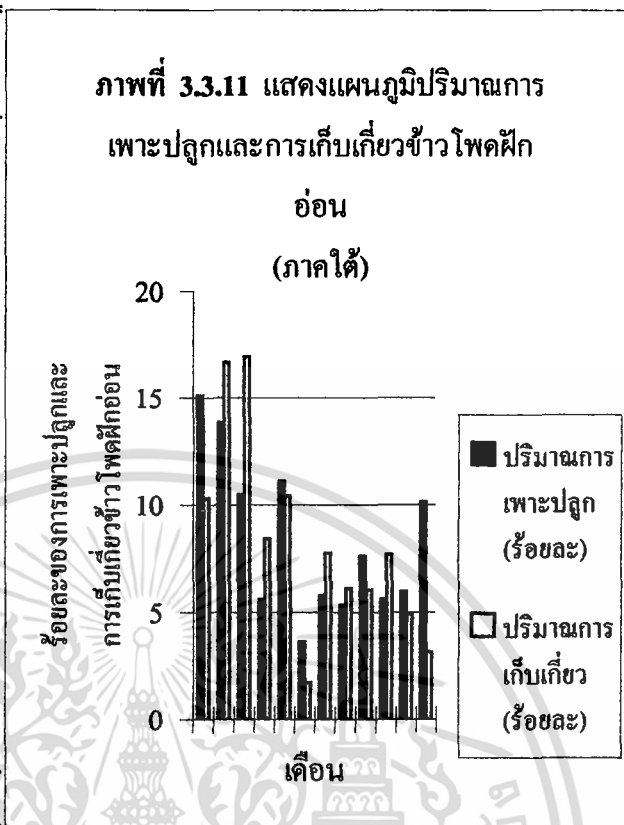
ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2539)

ภาคใต้ พบว่า (ตารางที่ 3.3.11 และภาพที่ 3.3.11) มีปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวข้าวโพดฝักอ่อนดังนี้ การเพาะปลูก ทำกันมากในช่วงเดือนธันวาคมถึงเดือนพฤษภาคม (ร้อยละ 10.13, 15.13, 13.84, 10.45, 5.59 และ 11.08 ตามลำดับ) เดือนที่มีการเพาะปลูกมากที่สุดคือเดือนมกราคม มีการเพาะปลูกร้อยละ 15.13 การเก็บเกี่ยวมีมากในช่วงสิ้นปี คือเดือนมกราคมถึงเดือนพฤษภาคม (ร้อยละ 10.28, 16.69, 16.92, 8.38 และ 10.41) ตามลำดับ เดือนที่มีการเก็บเกี่ยวมากที่สุดคือ เดือนมีนาคม มีการเก็บเกี่ยวร้อยละ 16.92 และมีการเก็บเกี่ยวกระจายอยู่ทั้งปีในปริมาณเล็กน้อย จังหวัดที่มีการเพาะปลูกในปริมาณมากคือ สุราษฎร์ธานี ระนองและสงขลา (กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร : 2541)

การเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวข้าวโพดฝักอ่อนในภาคกลาง จากการศึกษาพบว่า (ตารางที่ 3.3.12 และแผนภูมิที่ 3.3.12) มีการเพาะปลูกเฉลี่ยรายเดือนใกล้เคียงกันมาก อยู่ในช่วงร้อยละ 7.53 – 9.97 เดือนที่มีการปลูกมากที่สุดคือเดือนพฤษภาคม ร้อยละ 9.97 ปริมาณการเก็บเกี่ยว มีลักษณะเช่นเดียวกับการเพาะปลูกคือกระจายอยู่ตลอดปี สำหรับเดือนที่มีการเก็บเกี่ยวมากที่สุดคือเดือนตุลาคม มีการเก็บเกี่ยวร้อยละ 10.38 จังหวัดที่มีการเพาะปลูกมากคือ สิงห์บุรีและสระบุรี (กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร : 2541)

ตารางที่ 3.3.11 ปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวข้าวโพดฝักอ่อนแยกเป็นรายภาค (ภาคใต้)

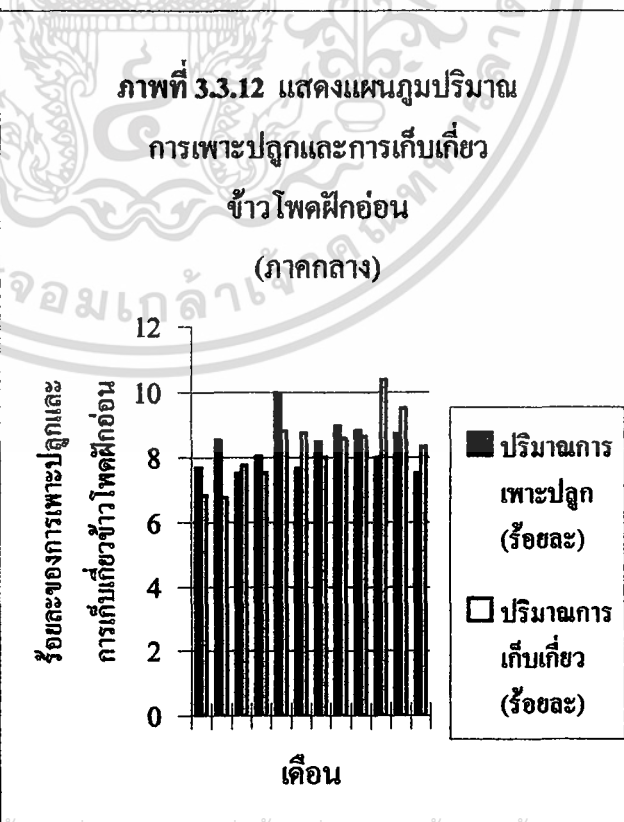
เดือน	ปริมาณการเพาะปลูก (ร้อยละ)	ปริมาณการเก็บเกี่ยว (ร้อยละ)
ม.ค.	15.13	10.28
ก.พ.	13.84	16.69
มี.ค.	10.45	16.92
เม.ย.	5.59	8.38
พ.ค.	11.08	10.41
มิ.ย.	3.63	1.74
ก.ค.	5.76	7.75
ส.ค.	5.31	6.08
ก.ย.	7.58	6.01
ต.ค.	5.56	7.66
พ.ย.	5.94	4.93
ธ.ค.	10.13	3.15
รวม	100	100

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2539)

ตารางที่ 3.3.12 ปริมาณการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวข้าวโพดฝักอ่อนแยกเป็นรายภาค (ภาคกลาง)

เดือน	ปริมาณการเพาะปลูก (ร้อยละ)	ปริมาณการเก็บเกี่ยว (ร้อยละ)
ม.ค.	7.7	6.86
ก.พ.	8.53	6.77
มี.ค.	7.53	7.78
เม.ย.	8.05	7.54
พ.ค.	9.97	8.83
มิ.ย.	7.67	8.76
ก.ค.	8.48	8.02
ส.ค.	8.97	8.58
ก.ย.	8.85	8.64
ต.ค.	8	10.38
พ.ย.	8.72	9.52
ธ.ค.	7.53	8.33
รวม	100	100

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร (2539)

การศึกษาผลผลิตเฉลี่ยต่อพื้นที่เก็บเกี่ยวของพืชผักตัวอย่าง 5 ชนิด คือ หอมแดง กระเทียม มะเขือเทศสดส่งตลาด กะหล่ำปลี และข้าวโพดฝักอ่อน ในช่วงปีช่วงข้อมูล 5 ปี คือ ตั้งแต่ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40 ผลการศึกษา (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร : 2537 - 2541) มีดังนี้

จากสถิติการเพาะปลูกพืชผักรวมรายปีของพืชผักตัวอย่าง 5 ชนิด ผลการศึกษาพบว่า (ตารางที่ 3.4 และภาพที่ 3.4) หอมแดง ผลผลิตเฉลี่ยของหอมแดงค่อนข้างคงที่ มีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก อยู่ในช่วงระหว่าง 1,833 – 2154 กิโลกรัม/ไร่ ในช่วงปีที่ทำการศึกษามีการเปลี่ยนแปลงคือ 1,833, 2,185, 2,116, 2,053 และ 2,154 กิโลกรัม/ไร่ ตามลำดับ ผลผลิตเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ปีการเพาะปลูก 2539/40 คือ 2,154 กิโลกรัมต่อไร่ และต่ำสุดอยู่ที่ปีการเพาะปลูก 2535/36 มีผลผลิตเฉลี่ยที่ 1,833 กิโลกรัม/ไร่

กระเทียม มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เปลี่ยนแปลงอย่างมาก ต่ำสุดอยู่ที่ 715 กิโลกรัม/ไร่ สูงสุดที่ 2,178 กิโลกรัม/ไร่ ความเคลื่อนไหวผลผลิตเฉลี่ยต่ำในปีการเพาะปลูก 2525/36 (715 กิโลกรัม/ไร่) ปีการเพาะปลูก 2537/38 (803 กิโลกรัม/ไร่) และปีการเพาะปลูก 2538/39 (844 กิโลกรัม/ไร่) และปีการเพาะปลูก 2536/37, 2539/40 ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์สูง (2,178 และ 2,051 กิโลกรัม/ไร่ ตามลำดับ)

มะเขือเทศสดส่งตลาด มีปริมาณผลผลิตเฉลี่ยสูงขึ้นในปีการเพาะปลูก 2535/36-2538/39 เรียงตามลำดับคือ 2,072, 2,456, 2,478 และ 3,300 กิโลกรัม/ไร่ ในปีการเพาะปลูก 2539/40 ผลผลิตเฉลี่ยลดลงเหลือเพียง 2,047 กิโลกรัม/ไร่ นับว่าเป็นปีที่มีผลผลิตต่ำสุด (ปีที่มีผลผลิตเฉลี่ยสูงสุดคือปีการเพาะปลูก 2538/39 มีผลผลิตเฉลี่ย 3,300 กิโลกรัม/ไร่)

กะหล่ำปลี จากข้อมูลจะเห็นว่า ผลผลิตกะหล่ำปลีต่อไร่มีปริมาณสูงเมื่อเทียบกับพืชผักชนิดอื่นๆ ที่ทำการศึกษา แนวโน้มของผลผลิตเฉลี่ยค่อนข้างสูงขึ้นในช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36 – 2538/39 คือ 2,860, 2,849, 3,045 และ 3,294 กิโลกรัม/ไร่ ตามลำดับ ส่วนในปีการเพาะปลูก 2539/40 ผลผลิตเฉลี่ยลดลงเหลือ 2,967 กิโลกรัม/ไร่ คล้ายกับการเพิ่มขึ้นและการลดลงของมะเขือเทศสดส่งตลาดเป็นอย่างมาก ผลผลิตเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ปีการเพาะปลูก 2538/39 คือ 3,294 กิโลกรัม/ไร่ และผลผลิตเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ปีการเพาะปลูก 2536/37 คือ 2,849 กิโลกรัม/ไร่

ข้าวโพดฝักอ่อน มีแนวโน้มผลผลิตเฉลี่ยค่อนข้างคงที่ อยู่ในระดับที่ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก คือ ช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40 ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ในช่วง 1,099 – 1,230 กิโลกรัม/ไร่ มีการเปลี่ยนแปลงคือ 1,196, 1,138, 1,099, 1,113 และ 1,230 กิโลกรัม/ไร่ ตามลำดับ ผลผลิตเฉลี่ยสูงสุดอยู่ที่ปีการเพาะปลูกที่ 2539/40 คือ 1,230 กิโลกรัม/ไร่ และผลผลิตเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ปีการเพาะปลูก 2537/39 คือ 1,099 กิโลกรัม/ไร่

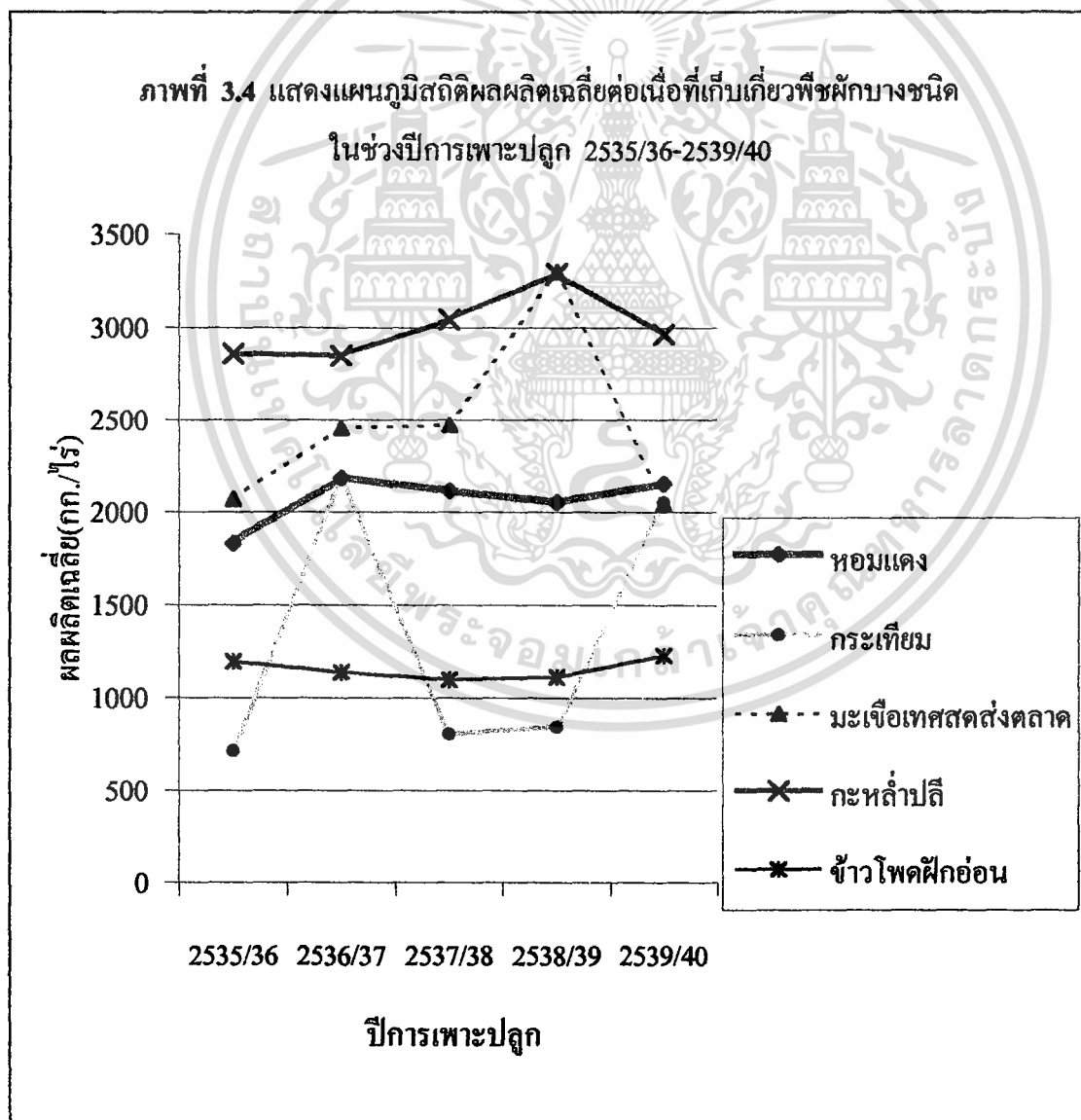
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.4 สถิติผลผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เก็บเกี่ยวพืชผักบางชนิดรวมทั้งประเทศ

ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40

ชนิดพืชผัก	ผลผลิตเฉลี่ยต่อเนื้อที่เก็บเกี่ยว (กิโลกรัม/ไร่)				
	2535/36	2536/37	2537/38	2538/39	2539/40
หอมแดง	1833	2185	2116	2053	2154
กระเทียม	715	2178	803	844	2051
มะเขือเทศสดส่งตลาด	2072	2456	2472	3300	2047
กะหล่ำปลี	2860	2849	3045	3294	2967
ข้าวโพดฝักอ่อน	1196	1138	1099	1113	1230

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2536-2540)

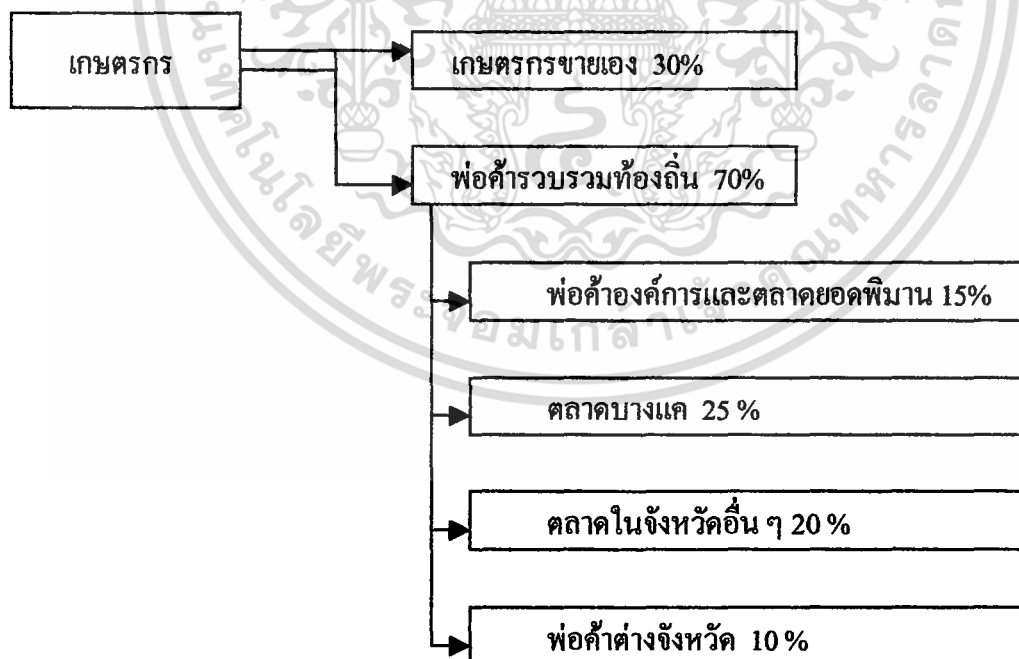
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 (ตอนที่ 2) ศึกษาเรื่องการตลาดพืชผักภายในประเทศ

จากการศึกษาเรื่องการตลาดพืชผักภายในประเทศพบว่า ประเทศไทยมีระดับการตลาดแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะใหญ่ๆ คือ ตลาดระดับท้องถิ่น ตลาดระดับขายส่ง ตลาดระดับขายปลีก และตลาดส่งออก

ตลาดระดับท้องถิ่น แบ่งตามลักษณะการคมนาคมขนส่งสะดวก และความสามารถทางการค้าของเกษตรกร ตัวอย่างตลาดที่ทำการศึกษามี 3 แบบ คือ ตลาดที่มีการคมนาคมสะดวกและเกษตรกรมีความสามารถทางการค้า (กรณี อ. ดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี) ตลาดที่มีการคมนาคมสะดวกแต่เกษตรกรขาดความสามารถทางการค้า (กรณี อ. เมือง จ. ปทุมธานี) และตลาดที่ห่างไกลจากศูนย์กลางตลาด (กรณี อ. ปากช่อง จ. นครราชสีมา)

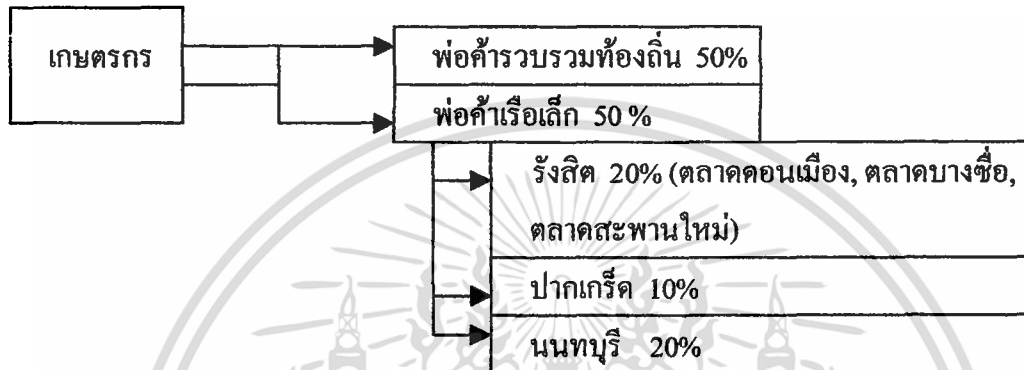
กรณี อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เกษตรกรจะขายผลผลิตเอง 30% และที่เหลืออีก 70% เกษตรกรจะส่งให้พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นทำหน้าที่ส่งผลผลิตผักสดเหล่านั้นเข้าสู่ตลาดกลางต่างๆ (จำเนียร บุญมา และคณะ : 2522, เมืองทอง ทวนทวีและสุธีรัตน์ ปัญญาไธนะ ทวนทวี : 2532) ดังภาพที่ 3.4.1

ภาพที่ 3.4.1 วิธีการตลาดพืชผัก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

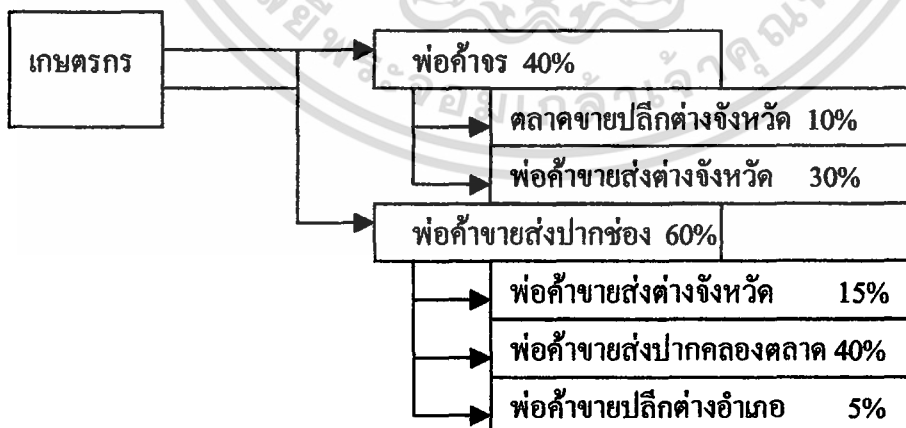
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กรณีอำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี เป็นแหล่งปลูกพืชผักที่มีการคมนาคมสะดวก แต่เกษตรกรขาดความสามารถทางด้านการค้า เกษตรกรจะขายพืชผัก 50 % ให้กับพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น และอีก 50 % ขายให้กับพ่อค้าเรือเล็ก ซึ่งจะขายต่อให้กับพ่อค้าจากตลาดต่างๆ อีกทอดหนึ่ง (จำเนียร บุญมาและคณะ : 2522, เมืองทอง ทวนทวีและสุธีรัตน์ ปัญญาโตนะ ทวนทวี : 2532) จากภาพที่ 3.4.2

ภาพที่ 3.4.2 วิธีการตลาดพืชผัก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

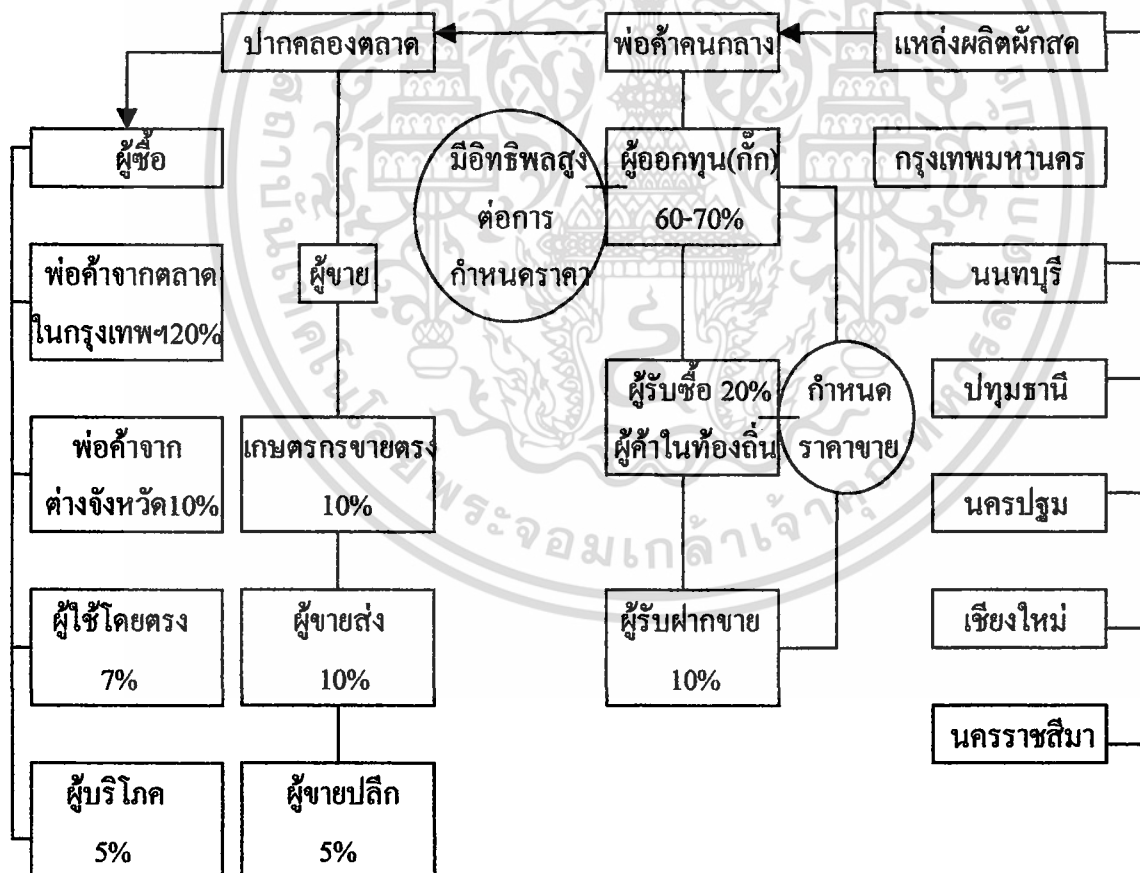
กรณีอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เป็นท้องที่ที่ห่างไกลจากศูนย์กลางการตลาด เกษตรกรต้องผ่านพ่อค้าคนกลางทั้งหมด โดยแบ่งเป็นพ่อค้าจร 40 % และพ่อค้าขายส่งปากช่อง 60% (จำเนียร บุญมาและคณะ : 2522, เมืองทอง ทวนทวีและสุธีรัตน์ ปัญญาโตนะ ทวนทวี : 2532) จากภาพที่ 3.4.3

ภาพที่ 3.4.3 วิธีการตลาดพืชผักอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตลาดขายส่ง เป็นตลาดที่มีอยู่ทั่วไปในภูมิภาคต่างๆ เป็นแหล่งตลาดที่มีไว้เพื่อรวบรวมผลผลิตพืชผักจากแหล่งเพาะปลูกไปทำให้พืชผักเหล่านี้ผ่านหน้าที่การตลาด เพื่อรวบรวมผลผลิตจากเกษตรกรผู้ผลิตและกระจายไปสู่ผู้บริโภค ตลาดกลางที่มีความสำคัญในท้องที่กรุงเทพมหานครคือ ตลาดปากคลองตลาด เป็นจุดศูนย์กลางรองรับพืชผักจากบริเวณรอบกรุงเทพฯ มีผลผลิตพืชผักเข้าในตลาดร้อยละ 64 ของผลผลิตทั้งหมด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 10 ภาคตะวันออก ร้อยละ 13 ภาคเหนือร้อยละ 10 และภาคใต้ร้อยละ 3 ทำหน้าที่ขายส่งพืชผักไปสู่พ่อค้าขายส่ง และตลาดขายปลีกกว่า 200 แห่ง จากการรวบรวมข้อมูลพบโครงสร้างของตลาดปากคลองตลาด ดังภาพที่ 3.4.4 (กรมส่งเสริมการเกษตร : 2531) มีลักษณะการรวบรวมจากท้องที่ต่างๆ ทั่วประเทศผ่านพ่อค้าคนกลางมาสู่ตลาด ซึ่งจะแพร่กระจายผลผลิตสู่ผู้บริโภคทั้งที่อยู่ภายในเขตกรุงเทพมหานครเองและผู้บริโภคที่อยู่ในต่างจังหวัดต่อไปโดยการกำหนดราคาจากพ่อค้าคนกลางผู้มีอิทธิพลเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งอยู่ภายในท้องถื่นนั้นๆ

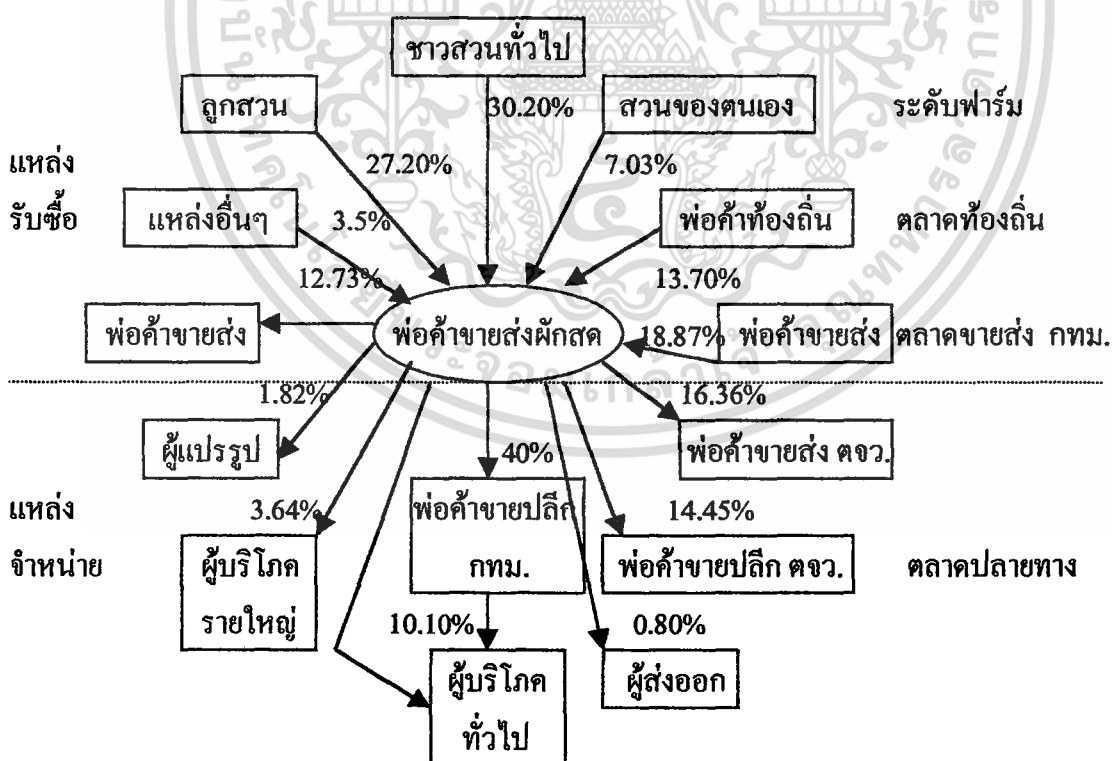
ภาพที่ 3.4.4 โครงสร้างของปากคลองตลาด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตลาดขายปลีก จากการศึกษพบว่า (กรมส่งเสริมการเกษตร : 2531) เป็นตลาดระดับสุดท้ายที่สินค้าพืชผักจะผ่านเข้ามาถึงมือผู้บริโภค พืชผักที่จะนำมาขายให้เกษตรกรมาจากพ่อค้าคนกลางระดับชาบ๊ว หรือซื้อมาจากชาบ๊ว หรือจากการรวบรวมโดยพ่อค้าปลีกเองไปขายให้กับพ่อค้าปลีกคนสุดท้าย และตลาดระดับสุดท้ายที่ทำการศึกษาคือตลาดส่งออกมีลักษณะที่แตกต่างจากตลาดระดับอื่นๆ คือ ผักที่ได้มาส่วนใหญ่จากพ่อค้าส่งรายใหญ่ระดับชาบ๊วปากคลองตลาด ซึ่งมักจะมีสวนผักเอง หรือมีลูกสวนที่สามารถส่งสินค้าได้ตามลักษณะที่ต้องการ โดยมีการคัดคุณภาพและบรรจุให้ได้มาตรฐานการส่งออกของประเทศผู้นำเข้า

นอกจากนี้ตลาดภายในประเทศยังสามารถจำแนกตามลักษณะของผลผลิตพืชผัก ได้ 3 ระบบ คือ ระบบตลาดผลผลิตสด ระบบตลาดผลผลิตแห้ง และระบบตลาดผลผลิตแปรรูป

ระบบตลาดผลผลิตสด มีระบบการตลาดที่ซับซ้อนมากที่สุดในบรรดาของระบบตลาดที่จะกล่าวถึง ผลผลิตสดมีระบบการตลาดคือ การกระจายผักสดสามารถดำเนินได้หลายทางไม่ว่าจะเป็นการผ่านทางพ่อค้าคนกลางต่าง ๆ โรงงานอุตสาหกรรม โรงงานแปรรูป ผู้บริโภคและอื่นๆ ทำให้ต้องผ่านกระบวนการมาก แสดงในภาพที่ 3.4.5 (อภิสิทธิ์ อิศรียนกุล : 2526)

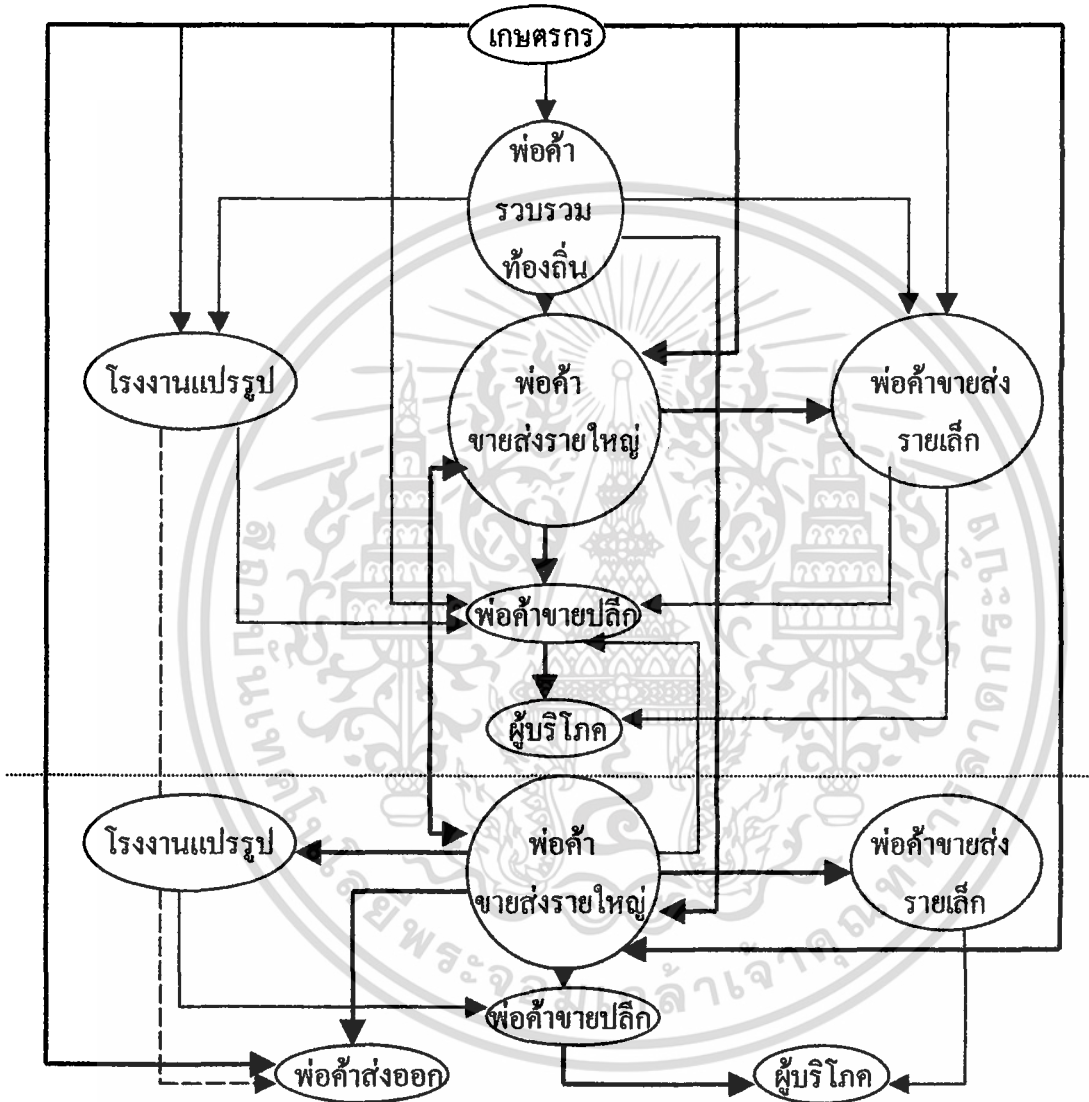

ภาพที่ 3.4.5 วิธีการตลาดของพ่อค้าผักสดในกรุงเทพมหานคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีการตลาดผักสดของประเทศไทยโดยภาพรวม จากการรวบรวมวิธีการตลาด (อภิสิทธิ์ อิศรียานุกูล : 2531) พบว่า (ภาพที่ 3.4.6) การตลาดผักสดของประเทศไทยมีขั้นตอนมากมาย ดังนี้

วิธีการตลาดของผักสดในส่วนภูมิภาค

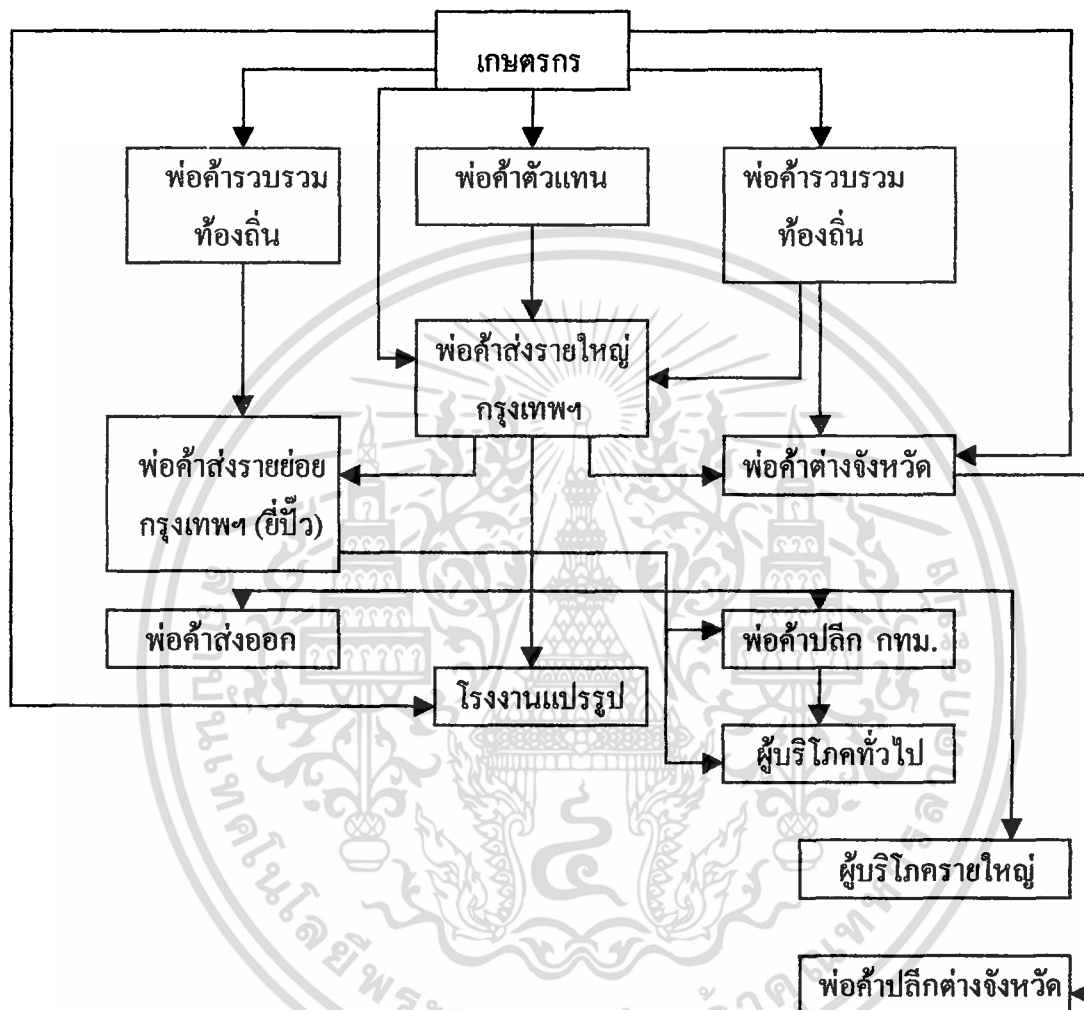
วิธีการตลาดของผักสดในส่วนกลาง (กรุงเทพมหานคร)

ภาพที่ 3.4.6 วิธีการตลาดของผักสดในประเทศไทย

- หมายเหตุ ——— วิธีการตลาดหลัก
 ————— วิธีการตลาดรอง
 - - - - - วิธีการตลาดของผักแปรรูป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีการตลาดของผักสดในการรวบรวมในระยะต่อมา (กรมส่งเสริมการเกษตร : 2532) มีลักษณะคือ (ภาพที่ 3.4.7) พืชผักจากเกษตรกรจะต้องผ่านมือพ่อค้าคนกลางจำนวนมากกว่าจะไปถึงปลายทาง

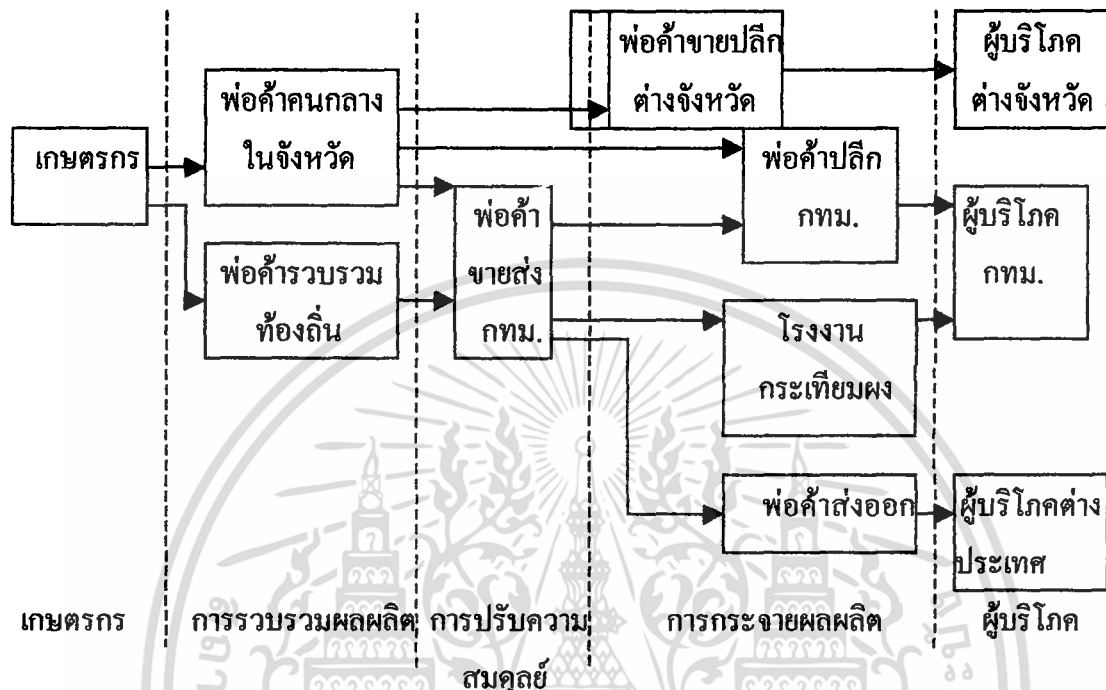

ภาพที่ 3.4.7 วิธีการตลาดผักสดของตลาดกลางกรุงเทพมหานคร

การศึกษาวิธีการตลาดทั้งสามตัวอย่างผักสดที่ทำการศึกษาได้แก่ กะหล่ำปลี พบว่า พืชผักจากเกษตรกร ต้องผ่านกระบวนการทางการตลาดมากมาย ได้แก่ พ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น พ่อค้าตัวแทน พ่อค้าขายส่งรายใหญ่ในตลาดกรุงเทพฯ พ่อค้ารายย่อย (ยี่ปี่ว) ถ้าผู้บริโภคอยู่ในเขตกรุงเทพฯ ผ่านจากยี่ปี่วก็จะเข้าสู่พ่อค้าขายปลีกและส่งถึงผู้บริโภค แต่ถ้าอยู่ในต่างจังหวัด วิธีการตลาดก็จะเพิ่มขึ้น โดยจะผ่านต่อไปยังพ่อค้าระดับต่างๆ ในจังหวัดนั้นๆ ก่อนที่จะเข้าถึงผู้บริโภค ทั้งนี้อาจมีผักสดส่วนหนึ่งกระจายออกสู่โรงงานอุตสาหกรรมและพ่อค้าส่งออกบ้างจำนวนหนึ่ง

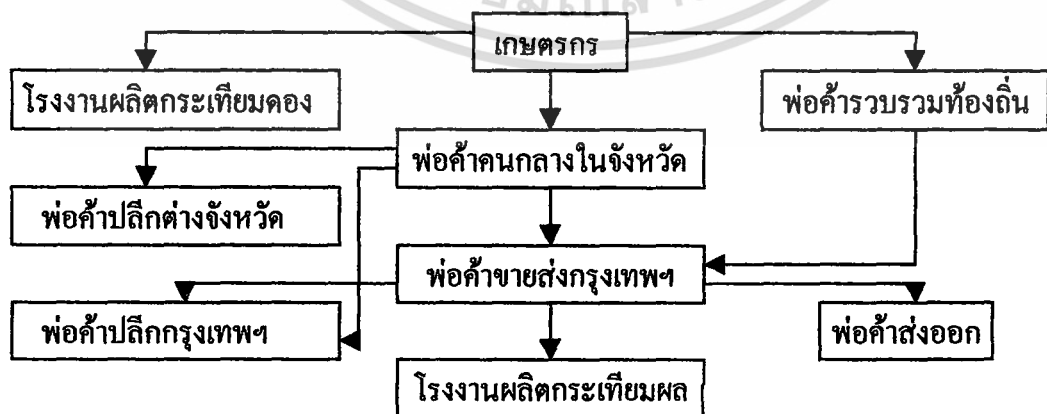
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิธีการตลาดของพืชผักแห้ง พืชผักที่ทำการศึกษาคือ หอมแดงและกระเทียม มีลักษณะการกระจายผลผลิต แตกต่างออกไปจากระบบการตลาดพืชผักสด (อภิสิทธิ์ อิศรยานุกูล : 2526) คือ ผ่านพ่อค้าคนกลางน้อยกว่าผลผลิตสด (ภาพที่ 3.4.8)

ภาพที่ 3.4.8_ โครงร่างระบบตลาดผลผลิตแห้ง (กระเทียม)

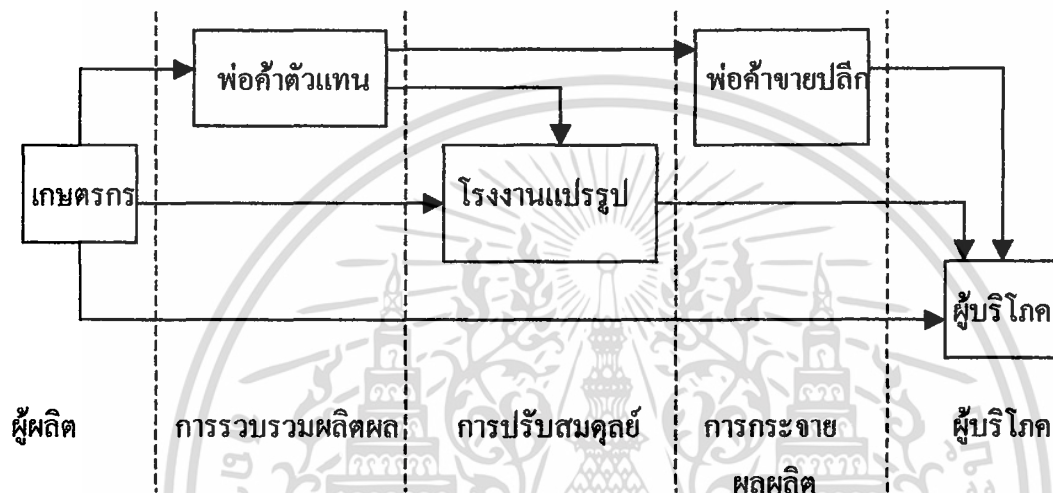
จากการรวบรวมยังพบว่า วิธีการตลาดของพืชผักแห้งจำพวกหอมและกระเทียม มีวิธีการไหลเวียนผ่านพ่อค้าระดับต่างๆ แบ่งเป็น (กรมส่งเสริมการเกษตร : 2531) เข้าโรงงานแปรรูปโดยตรง ผ่านพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น และผ่านพ่อค้าคนกลางในจังหวัดที่ผลิตก่อนที่จะไปสูพ่อค้าขายส่ง พ่อค้าขายปลีก พ่อค้าส่งออก และโรงงานอุตสาหกรรมอีกทอดหนึ่ง ดังแสดงในภาพที่ 3.4.9

ภาพที่ 3.4.9 วิธีการตลาด หอม กระเทียม (แสดงลักษณะการไหลเวียนระหว่างพ่อค้า)

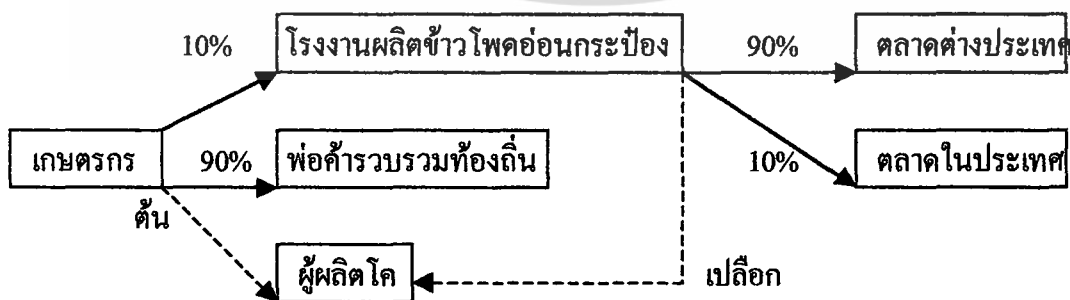
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตลาดระดับสุดท้ายที่ทำการศึกษาคือ ในเรื่องของตลาดผลผลิตแปรรูป ตัวอย่างพืชผักที่ทำการศึกษามี 2 ชนิดคือ มะเขือเทศสดส่งตลาด และข้าวโพดฝักอ่อน มีวิธีการตลาด (อภิสิทธิ์ อิศรียานุกุล : 2526, กรมส่งเสริมการเกษตร : 2531) ที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อนเหมือนกับวิธีการตลาดอื่นๆ เนื่องจากลักษณะการโครงสร้างมีความแตกต่างออกไป เกษตรกรมีทางเลือกเพียงสองทางที่จะส่งผลผลิตเข้าสู่โรงงานอุตสาหกรรมเพื่อแปรรูป คือ ส่งพ่อค้าตัวแทน หรือโรงงานแปรรูปโดยตรงเท่านั้น ทำให้วิธีการตลาดเป็นแบบง่ายๆ ดังภาพที่ 3.4.10

ภาพที่ 3.4.10 โครงร่างตลาดผลิตผลสำหรับแปรรูป (มะเขือเทศ, ข้าวโพดฝักอ่อน, ผักกาดเขียวปลี)

พืชผักเป็นตัวอย่างของการศึกษา ในตลาดผลผลิตแปรรูปที่มีผู้ทำการศึกษาไว้ (กรมส่งเสริมการพาณิชย์ : 2532) วิธีการตลาดข้าวโพดฝักอ่อนในกรุงเทพมหานครมีลักษณะไม่แตกต่างจากระบบการตลาดพืชผักแปรรูปโดยรวมเท่าใดนัก ลักษณะของวิธีการตลาดที่ศึกษาไว้ เมื่อข้าวโพดฝักอ่อนออกจากมือเกษตรกร จะแบ่งออกเป็นสองส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่ ส่งโรงงานแปรรูปโดยตรงและส่วนมากส่งพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่นซึ่งวิธีการตลาดไม่ยุ่งยากซับซ้อนดังภาพที่ 3.4.11

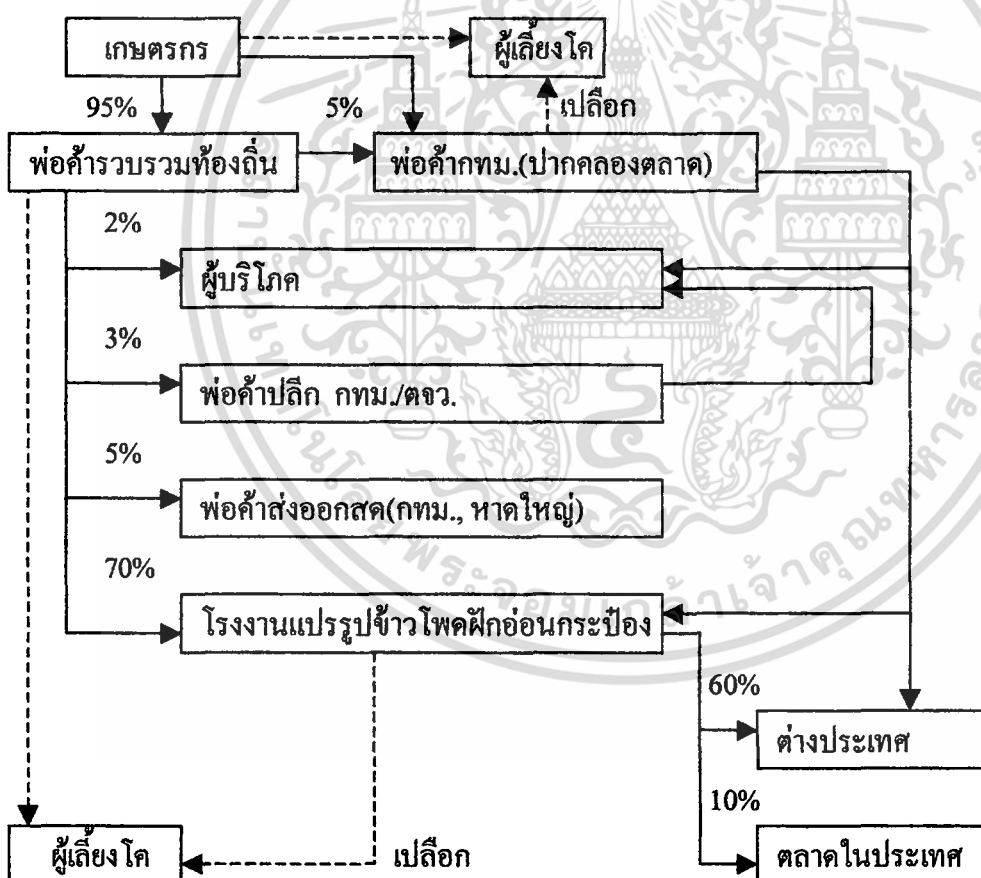

ภาพที่ 3.4.11 วิธีการตลาดข้าวโพดฝักอ่อนภายในประเทศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อผลผลิตผ่านเข้าโรงงานแปรรูปแล้วผลผลิตส่วนใหญ่ 90% จะถูกส่งออกต่างประเทศที่เหลือเพียง 10% เท่านั้นที่ใช้ในการบริโภคภายในประเทศ นอกจากนี้ยังมีผลพลอยได้จากการผลิตคือฝักและเปลือกข้าวโพดที่จะนำไปใช้ในการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคได้อีกด้วย

ตัวอย่างผลผลิตข้าวโพดฝักอ่อนที่เข้าสู่ระบบการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ของประเทศที่มีความสำคัญ ยกตัวอย่างเช่น ภาคเหนือที่มีลักษณะวิถีการตลาด คือ ภาคเหนือ (กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ : 2532) วิถีการตลาดของข้าวโพดฝักอ่อนจะมีกิจกรรมในการตลาดมากขึ้น ได้แก่ ส่วนมากถึง 95% เกษตรกรจะส่งผลผลิตให้กับพ่อค้ารวบรวมท้องถิ่น และอีกส่วนหนึ่งส่งให้พ่อค้าในกรุงเทพฯ จากนั้นก็จะเข้าสู่กระบวนการตลาดของผู้รวบรวม การเข้าสู่โรงงานแปรรูปมีเพียง 70% ซึ่งมีปริมาณน้อยกว่าเมื่อเทียบกับวิถีการตลาดของกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะเข้าสู่โรงงานแปรรูปได้ถึง 90% และยังมีผลพลอยได้จากการแปรรูปส่งให้เกษตรกรผู้เลี้ยงโค (ภาพที่ 3.4.12)

ภาพที่ 3.4.12 วิถีการตลาดข้าวโพดฝักอ่อนภาคเหนือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 (ตอนที่ 3) ศึกษาความเคลื่อนไหวราคาพืชผักบางชนิดในช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40

ระดับราคาที่ทำการศึกษาได้แก่ ระดับราคาที่เกษตรกรขายได้ ระดับราคาขายส่ง และระดับราคาขายปลีกเฉลี่ยรายปี ผลการศึกษา (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร : 2541) พบว่า (ตารางที่ 3.5 และภาพที่ 3.5) โดยภาพรวมของราคาสินค้าที่เกษตรกรขายได้จากแหล่งผลิตส่วนใหญ่มีแนวโน้มราคาเฉลี่ยต่อปีดีขึ้นเรื่อยๆ มีเพียงบางชนิดเท่านั้นที่ราคาตกต่ำในช่วงปีการเพาะปลูก 2539/40 เช่น กระเทียม เป็นต้น

ในการศึกษาราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยรายปีแยกเป็นรายพืช พืชผักที่ทำการศึกษาได้แก่ หอมแดง กระเทียม มะเขือเทศสดส่งตลาด กะหล่ำปลี และข้าวโพดฝักอ่อน ราคาของกะหล่ำปลีมีความเคลื่อนไหวคือ ราคาที่เกษตรกรขายได้มีแนวโน้มดีขึ้นทุกปี ส่วนหอมแดงและกระเทียม มีแนวโน้มดีขึ้นในช่วง 4 ปีแรกของการศึกษาคือ ปีการเพาะปลูก 2535/36-2538/39 หอมแดงมีราคาตั้งแต่ 10.46, 10.99, 11.98 และ 14.66 บาท/กิโลกรัมตามลำดับ ในกระเทียมราคาที่เกษตรกรขายได้ 8.28, 15.34, 20.39 และ 30.89 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ และในการเพาะปลูกสุดท้ายราคาผลผลิตตกต่ำลง คือ ปีการเพาะปลูก 2539/40 ราคาหอมแดงที่เกษตรกรขายได้ คือ 10.92 บาท/กิโลกรัม ราคากระเทียมที่เกษตรกรขายได้ 21.38 บาท/กิโลกรัม ลดลงจากปีการเพาะปลูก 2538/39 ทั้งสองชนิด

ราคาของมะเขือเทศและข้าวโพดฝักอ่อนเฉลี่ยรายปีมีลักษณะเหมือนกันคือ ราคาจะมีแนวโน้มดีขึ้นเรื่อยๆ ในช่วง 3 ปีแรกของการศึกษา ปีที่ 4 จะลดต่ำลง และในปีสุดท้ายราคาจะดีขึ้นเล็กน้อย ราคาของมะเขือเทศสดส่งตลาด ในช่วง 3 ปีแรกคือ ปีการเพาะปลูกที่ 2535/36-2537/38 ขายได้ราคา 10.18, 12.40 และ 13.17 บาท/กิโลกรัม ในปีการเพาะปลูก 2538/39 ราคาผลผลิตลดลงจากปีการเพาะปลูก 2537/38 เหลือเพียง 12.40 บาท/กิโลกรัมเท่ากับปีการเพาะปลูก 2536/37 เท่านั้น ในปีสุดท้ายของการศึกษา ราคาขายได้มากขึ้นเป็น 15.65 บาท/กิโลกรัม ราคาของข้าวโพดฝักอ่อน ในช่วง 3 ปีแรกของการศึกษา คือ 3.00, 3.09 และ 3.77 บาท/กิโลกรัมตามลำดับ ในปีการเพาะปลูก 2538/39 ราคาลดต่ำลงเพียงเล็กน้อยเหลือกิโลกรัมละ 3.75 ลดจากปีการเพาะปลูก 2537/38 เพียงกิโลกรัมละ 0.02 บาทเท่านั้น พอถึงปีสุดท้ายของการศึกษา (ปีการเพาะปลูก 2539/40) ราคาเพิ่มสูงขึ้นมากเช่นเดียวกับราคาของมะเขือเทศสดส่งตลาด ราคาที่ขายได้ คือกิโลกรัมละ 4.01 บาท

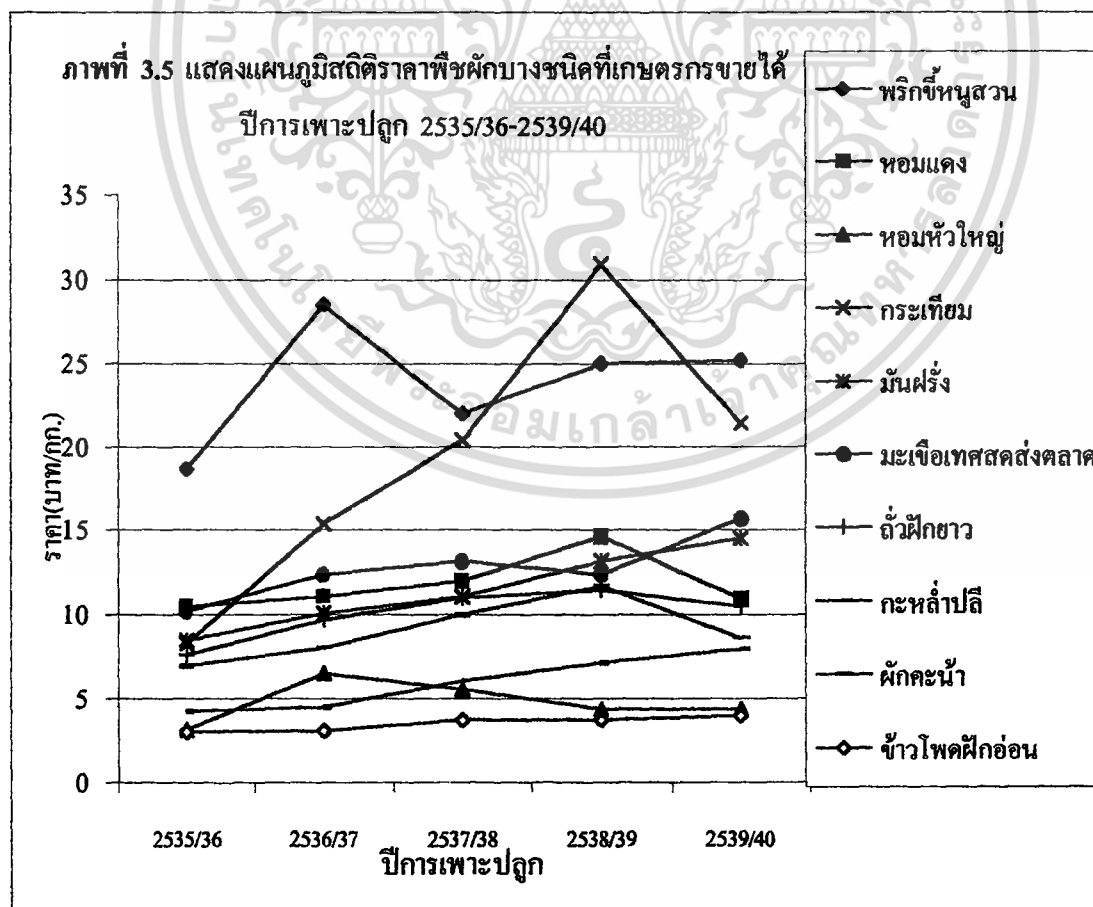
ราคาที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยรายปีในพืชผักชนิดที่ทำการศึกษา คือ กะหล่ำปลี ราคามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ราคาที่เกษตรกรขายได้ตั้งแต่ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40 คือ 4.25, 4.52, 6.03, 7.17 และ 7.91 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.5 สถิติราคาพืชผักบางชนิดที่เกษตรกรขายได้ ปีการเพาะปลูก 2535/2536 - 2539/2540

รายการ	หน่วย	2535/36	2536/37	2537/38	2538/39	2539/40
พริกชี้หูสวน	บาท/กก.	18.66	28.51	22.01	25.01	25.2
หอมแดง	บาท/กก.	10.46	10.99	11.98	14.66	10.92
หอมหัวใหญ่	บาท/กก.	3.15	6.54	5.55	4.39	4.36
กระเทียม	บาท/กก.	8.28	15.34	20.39	30.89	21.38
มันฝรั่ง	บาท/กก.	8.46	10.08	11.05	13.12	14.51
มะเขือเทศสดส่งตลาด	บาท/กก.	10.18	12.4	13.17	12.4	15.65
ถั่วฝักยาว	บาท/กก.	7.58	9.68	10.96	11.41	10.46
กะหล่ำปลี	บาท/กก.	4.25	4.52	6.03	7.17	7.91
ผักคะน้า	บาท/กก.	6.97	7.99	9.99	11.64	8.57
ข้าวโพดฝักอ่อน	บาท/กก.	3	3.09	3.77	3.75	4.01

ที่มา : ฝ่ายข้อมูลการเกษตร กองแผนงาน กรมส่งเสริมการเกษตร (2541)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาเรื่องราคาขายส่งเฉลี่ยรายปีของพืชผักบางชนิดในช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40 (กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร : 2541) ซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลราคาขายส่งเริ่มตั้งแต่ปีการเพาะปลูก 2537/38-2539/40 เป็นระยะเวลา 3 ปี (จากช่วงที่ทำการศึกษา) พบว่า โดยภาพรวมของราคาผลผลิตพืชผักที่ทำการศึกษา ทั้ง 5 ชนิดได้แก่ หอมแดง กระเทียม มะเขือเทศสดส่งตลาด กะหล่ำปลี และข้าวโพดฝักอ่อน พบว่า (ตารางที่ 3.6 และภาพที่ 3.6) ราคาขายส่งหอมแดงเฉลี่ยรายปีตั้งแต่ปีการเพาะปลูก 2537/38-2539/40 ราคาขายส่งคือ 23.07, 27.95 และ 24.13 บาท/กิโลกรัม ซึ่งราคาในปีการเพาะปลูก 2539/40 ตกต่ำลง

ราคาขายส่งเฉลี่ยรายปีของกระเทียม กะหล่ำปลี และข้าวโพดฝักอ่อน แนวโน้มของราคามีลักษณะต่ำลงในช่วง 2 ปีหลังของการศึกษาคือ กระเทียมขายส่งเฉลี่ยรายปีในราคา 34.82, 32.72 และ 23.51 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ กะหล่ำปลีคือ ตั้งแต่ปีการเพาะปลูก 2537/38-2539/40 ราคาขายส่งจะเรียงตามปีได้ดังนี้ 7.47, 7.33 และ 6.39 บาท/กิโลกรัม ส่วนข้าวโพดฝักอ่อนราคาตกต่ำลงเช่นกัน ขายส่งกิโลกรัมละ 14.82, 12.31 และ 12.42 ตามลำดับ ซึ่งราคาปีสุดท้ายกระเตื้องขึ้นจากปีที่สอง (จากข้อมูลที่จัดเก็บเป็นสถิติ) เล็กน้อย

สำหรับราคาขายส่งเฉลี่ยรายปีของมะเขือเทศสดส่งตลาดจะมีแนวโน้มของราคาเพิ่มสูงขึ้นทุกปีแตกต่างจากผลผลิตพืชผักชนิดอื่นๆ ราคาขายส่งตั้งแต่ปี 2537/38-2539/40 คือ 14.09, 13.98 และ 16.00 บาท/กิโลกรัม ตามลำดับ

ในส่วนของการศึกษาราคาพืชผักบางชนิดขายส่งเฉลี่ยรายเดือน พืชผักที่ทำการศึกษาได้แก่ หอมแดง กระเทียม มะเขือเทศสดส่งตลาด กะหล่ำปลีและข้าวโพดฝักอ่อน (กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร : 2541) ศึกษาแยกเป็นรายพืช พบว่า

สถิติราคาหอมแดงขายส่งเฉลี่ยรายเดือนในช่วงปีการเพาะปลูก 2537/38-2539/40 ณ ตลาดกลางสี่มุมเมือง กรุงเทพมหานคร (ตารางที่ 3.6.1 และภาพที่ 3.6.1) ราคาที่ขายสูงในรอบปีได้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงเดือนตุลาคม ถึงกุมภาพันธ์ของปีถัดไป แต่ราคาในช่วงเดือนมีนาคมมีความไม่แน่นอนสูงมาก ราคาที่ขายส่งปีการเพาะปลูก 2537/38 ราคาอยู่ในเกณฑ์ปกติ 25.07 บาท/กิโลกรัม ในปี 2538/39 เป็นช่วงที่ราคาตกต่ำมากที่สุด ราคาอยู่ที่ 10.58 บาท/กิโลกรัม และปีการเพาะปลูก 2539/40 ราคาสูงที่สุดในรอบปีอยู่ที่ 61.22 บาท/กิโลกรัม

ราคาขายส่งเฉลี่ยรายเดือนของกระเทียม ในรอบสามปีของการศึกษา (ตารางที่ 3.6.2 และภาพที่ 3.6.2) ความเคลื่อนไหวของราคาอยู่ประมาณ 10-60 บาท/กิโลกรัม ช่วงที่ขายได้ราคาดีอยู่ระหว่างปลายปีถึงต้นปีถัดไป (สิงหาคม-มีนาคม) ส่วนในช่วงกลางของปี (มีนาคม-กรกฎาคม) ราคาจะตกต่ำ ปีที่ราคาตกต่ำมากที่สุดคือช่วงปีการเพาะปลูก 2539/40

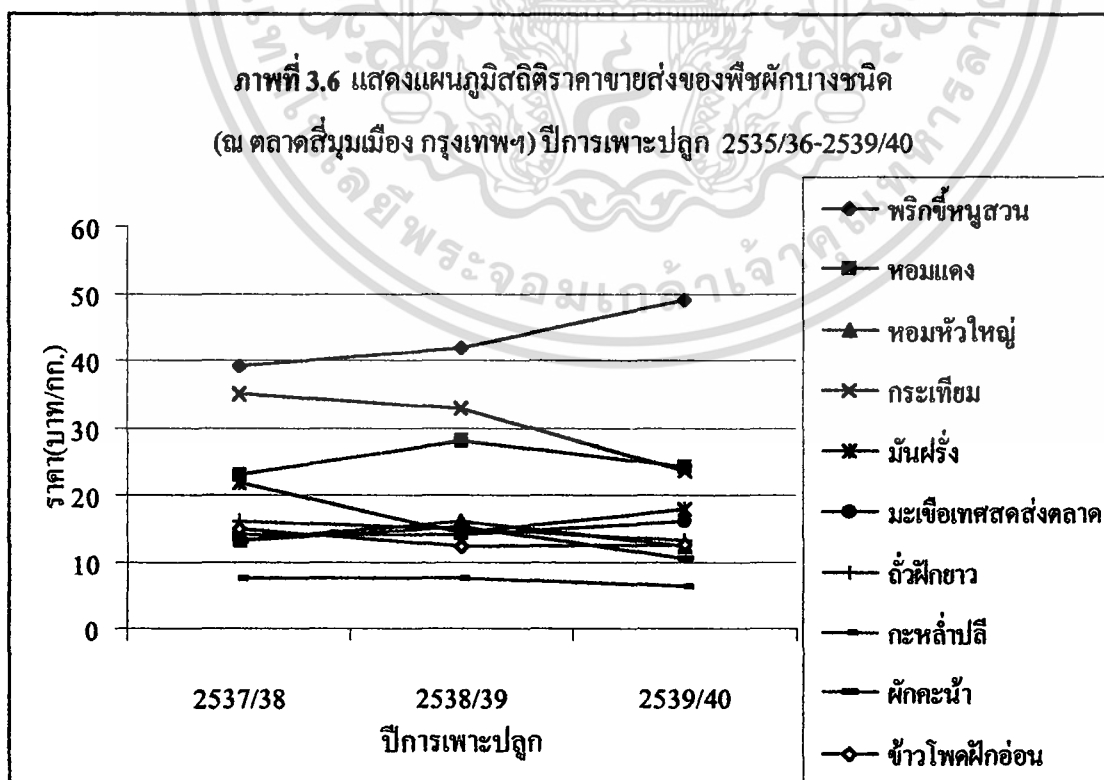
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.6 สถิติราคาขายส่งเฉลี่ยรายเดือนของผักบางชนิด (ณ ตลาดกลางสี่มุมเมือง กรุงเทพฯ)
ปี 2535/36 – 2539/40

รายการ	หน่วย	2535/36	2536/37	2537/38	2538/39	2539/40
พริกชี้หูสวน	บาท/กก.	*	*	39.15	41.71	49.01
หอมแดง	บาท/กก.	*	*	23.07	27.95	24.13
หอมหัวใหญ่	บาท/กก.	*	*	13.23	16.25	12.2
กระเทียม	บาท/กก.	*	*	34.82	32.72	23.51
มันฝรั่ง	บาท/กก.	*	*	21.69	14.3	17.88
มะเขือเทศสดส่งตลาด	บาท/กก.	*	*	14.09	13.98	16
ถั่วฝักยาว	บาท/กก.	*	*	16.06	14.96	12.99
กะหล่ำปลี	บาท/กก.	*	*	7.47	7.33	6.39
ผักคะน้า	บาท/กก.	*	*	12.99	15.21	10.59
ข้าวโพดฝักอ่อน	บาท/กก.	*	*	14.82	12.31	12.42

ที่มา : กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (2541)

หมายเหตุ * ข้อมูลที่ไม่ได้จัดเก็บเป็นสถิติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

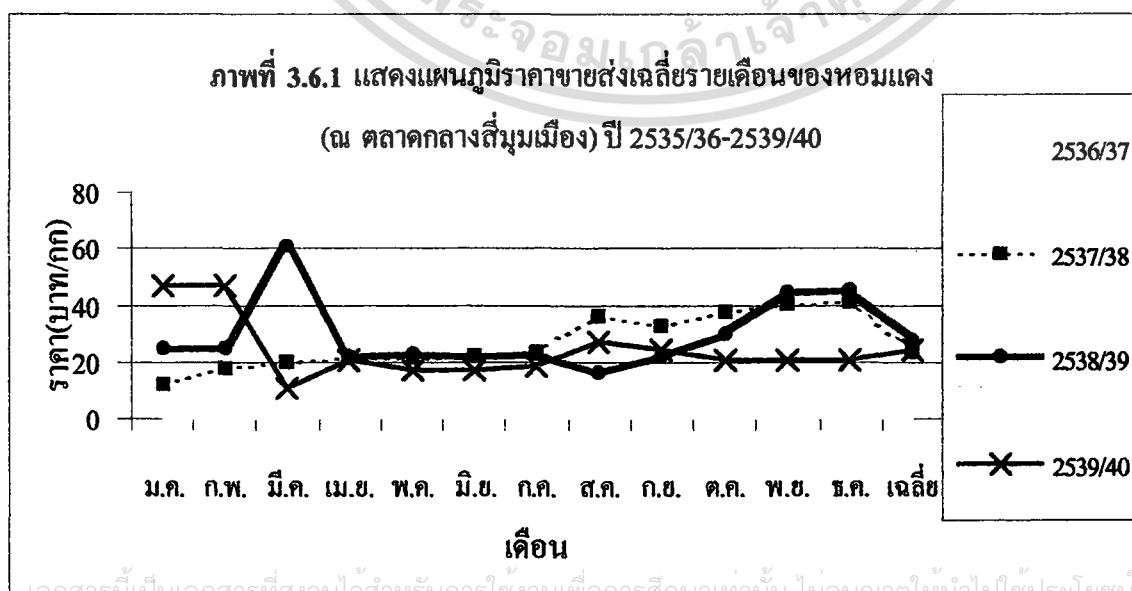
ตารางที่ 3.6.1 สถิติราคาขายส่งเฉลี่ยรายเดือนของหอมแดง (ณ ตลาดกลางสี่มุมเมือง)

ปี 2535/36 – 2539/40

หอมแดง	หน่วย	2535/36	2536/37	2537/38	2538/39	2539/40
ม.ค.	บาท/กก.	*	*	12.37	24.88	46.38
ก.พ.	บาท/กก.	*	*	18.03	25.07	46.53
มี.ค.	บาท/กก.	*	*	19.74	61.22	10.58
เม.ย.	บาท/กก.	*	*	20.9	22.13	20.73
พ.ค.	บาท/กก.	*	*	21.48	22.6	16.68
มิ.ย.	บาท/กก.	*	*	22.28	21.65	17.25
ก.ค.	บาท/กก.	*	*	23.63	22.78	18.35
ส.ค.	บาท/กก.	*	*	36.1	16.34	27
ก.ย.	บาท/กก.	*	*	32.48	21.98	24.28
ต.ค.	บาท/กก.	*	*	37.35	29.7	20.5
พ.ย.	บาท/กก.	*	*	40.44	44.5	20.5
ธ.ค.	บาท/กก.	*	*	41.23	45.35	20.75
เฉลี่ย	บาท/กก.	*	*	23.07	27.95	24.13

ที่มา : กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (2541)

หมายเหตุ * ข้อมูลที่ไม่ได้จัดเก็บเป็นสถิติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับกรณีใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้ไปใช้ในเชิงพาณิชย์

ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

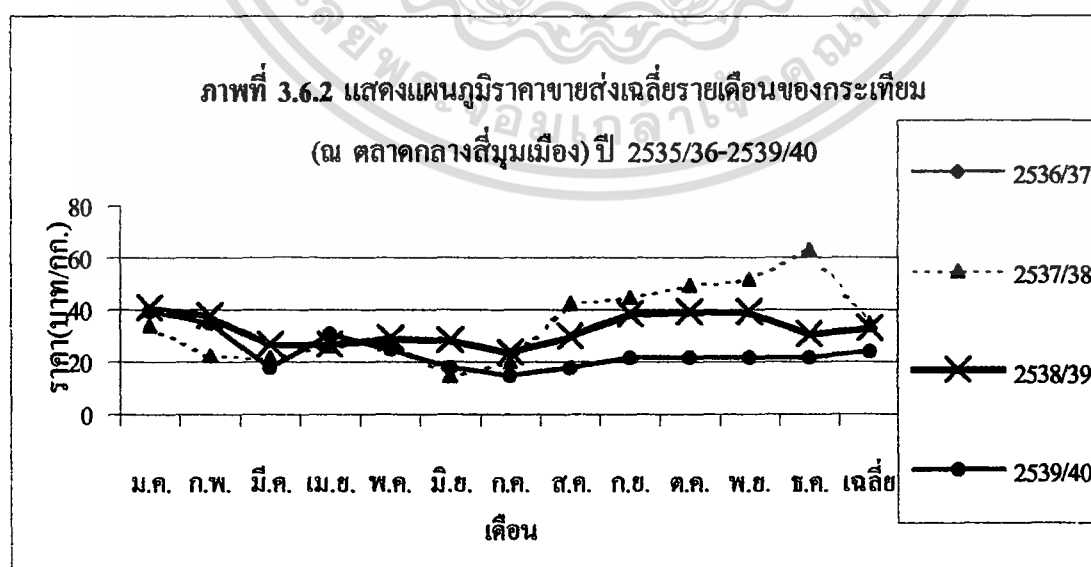
ตารางที่ 3.6.2 สถิติราคาขายส่งเฉลี่ยรายเดือนของกระเทียม (ณ ตลาดกลางสี่มุมเมือง)

ปี 2535/36 – 2539/40

กระเทียม	หน่วย	2535/36	2536/37	2537/38	2538/39	2539/40
ม.ค.	บาท/กก.	*	*	33.47	40.48	39.13
ก.พ.	บาท/กก.	*	*	22.57	37.73	34.75
มี.ค.	บาท/กก.	*	*	21.84	27.3	17.44
เม.ย.	บาท/กก.	*	*	26.25	26.73	30.75
พ.ค.	บาท/กก.	*	*	28	28.86	24.28
มิ.ย.	บาท/กก.	*	*	14.63	28.55	17.48
ก.ค.	บาท/กก.	*	*	20.33	23.48	14.65
ส.ค.	บาท/กก.	*	*	42.2	30.02	17.56
ก.ย.	บาท/กก.	*	*	44.75	38.18	21.55
ต.ค.	บาท/กก.	*	*	49.53	39.3	21.5
พ.ย.	บาท/กก.	*	*	51.26	39.5	21.5
ธ.ค.	บาท/กก.	*	*	63	30.55	21.5
เฉลี่ย	บาท/กก.	*	*	34.82	32.75	23.51

ที่มา : กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (2541)

หมายเหตุ * ข้อมูลที่ไม่ได้ทำการจัดเก็บเป็นสถิติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ราคาขายส่งเฉลี่ยรายเดือนของมะเขือเทศสดส่งตลาด (ตารางที่ 3.5.3 และภาพที่ 3.5.3) แนวโน้มของระดับราคาแตกต่างกันในช่วงแต่ละปีเช่นเดียวกันกับราคาของกะหล่ำปลี คือ ปีการเพาะปลูก 2537/38 ราคาเฉลี่ยจะอยู่ในช่วง 5.10-26.08 บาท/กิโลกรัม ราคาเฉลี่ยจะตกต่ำในช่วงต้นปี (มกราคม-กรกฎาคม) ในระหว่างราคา 5.1-13.50 บาท/กิโลกรัม ช่วงต่อมา (สิงหาคม-ตุลาคม) ราคาค่อยๆ ขยับตัวสูงขึ้น (ราคา กิโลกรัมละ 20.24, 25.75 และ 26.08 บาท) และต่ำลงมาอีกในช่วงต้นปี ในปีการเพาะปลูก 2538/39 ราคามีแนวโน้มความสูงต่ำคล้ายกับราคาในปีการเพาะปลูก 2537/38 ส่วนในปีการเพาะปลูก 2539/40 ช่วงเดือนแรกของปีราคาอยู่ในระดับสูงที่สุดในรอบสามปีที่ทำการศึกษาคือ กิโลกรัมละ 31.15 บาท และราคาทั่วไปในรอบปีก็คล้ายกับราคาในปีอื่นๆ เช่นกัน

สถิติราคากะหล่ำปลีขายส่งเฉลี่ยรายเดือน ตลาดกลางสี่มุมเมือง กรุงเทพมหานคร ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40 (ตารางที่ 3.5.4 และภาพที่ 3.5.4) ราคากะหล่ำปลีในแต่ละปีมีความแปรปรวนแตกต่างกันออกไป ปีการเพาะปลูก 2537/38 โดยรวมราคาอยู่ในระดับปานกลางระหว่าง 3 ปีที่ทำการศึกษา ราคาสูงต่ำจะแบ่งออกเป็นสองช่วงคือ ช่วงแรกราคาสูงช่วงเดือนเมษายน ช่วงต่อมาระหว่างเดือนกันยายนถึงพฤศจิกายน ราคาตกต่ำในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงสิงหาคมของปี ในช่วงของปีการเพาะปลูก 2538/39 เป็นปีที่ราคาแปรปรวนสูงสุด คือในช่วงปีมีช่วงของเดือนที่ราคาต่ำสุดและราคาสูงสุดอยู่ในปีเดียวกัน ช่วงต้นปี (มกราคม-มีนาคม) ราคาตกต่ำที่สุดอยู่ที่ 2.3-3.3 บาท/กิโลกรัม เดือนเมษายนถึงกรกฎาคมเป็นช่วงที่ราคาสูงสุดคือ 9.38-12.75 บาท/กิโลกรัม และตั้งแต่กลางปีเป็นต้นไปราคาเฉลี่ยอยู่ในระดับคงตัวที่ประมาณ กิโลกรัมละ 6.4-8.38 บาท และในช่วงปีการเพาะปลูก 2539/40 ราคาเฉลี่ยทั่วไปอยู่ในเกณฑ์ปานกลางราคาอยู่ในระดับสูงในช่วงเดือนแรกต้นปี (มกราคม) และค่อยๆ ตกต่ำลงมาถึงขีดสุดที่ ราคา 4.22 บาท/กิโลกรัมในเดือนพฤษภาคม ต่อมาราคาค่อยๆ ขยับตัวสูงขึ้นช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนกันยายน แล้วตกต่ำลงมาอีกในช่วงปลายปี

สถิติราคาขายส่งเฉลี่ยของข้าวโพดฝักอ่อน (ตารางที่ 3.5.5 และภาพที่ 3.5.5) ระดับราคาทั่วไปในช่วงปีมีความแปรปรวน ลักษณะราคาในช่วงสองปีแรก (2537/38-2538/39) คล้ายคลึงกัน คือ ราคาในช่วงต้นปี (มกราคม-เมษายน) มีระดับสูง อยู่ในช่วง 12.7-19.94 บาท/กิโลกรัม ตกต่ำในช่วงกลางปี (พฤษภาคม-สิงหาคม) อยู่ในช่วง 9.16-14.74 บาท/กิโลกรัม และมาทรงตัวอยู่ที่ช่วงปลายปี (ช่วงราคา กิโลกรัมละ 12.13-17.20 บาท) ปีที่แตกต่างออกไปคือในรอบปีการเพาะปลูก 2539/40 คือ ราคาช่วงต้นปีจะตกต่ำและตกต่ำไปเรื่อยๆ จนถึงปลายปี ที่ช่วงระดับราคา 9.6-17.58 บาท/กิโลกรัมเท่านั้น ระดับราคาที่ขายได้ในสูงสุดในรอบสามปีอยู่ที่ 19.94 บาท/กิโลกรัม (มีนาคม 2538/39) และต่ำสุดอยู่ที่ 9.3 บาท/กิโลกรัม (สิงหาคม 2537/38)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

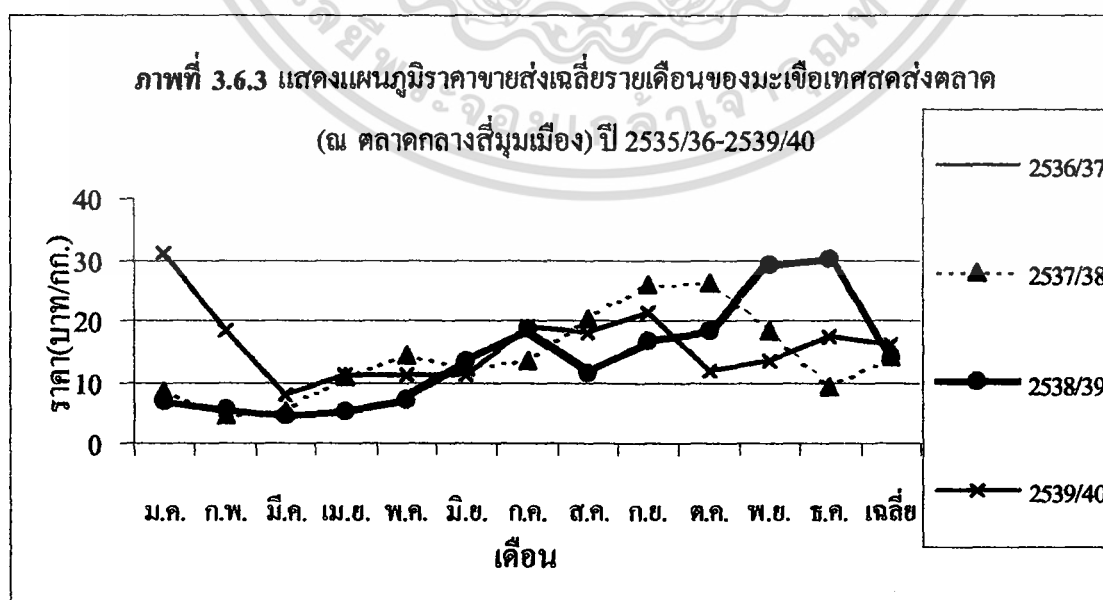
ตารางที่ 3.6.3 สถิติราคาขายส่งเฉลี่ยรายเดือนของมะเขือเทศสดส่งตลาด (ณ ตลาดกลางสี่มุมเมือง)

ปี 2535/36 – 2539/40

มะเขือเทศสดส่งตลาด	หน่วย	2535/36	2536/37	2537/38	2538/39	2539/40
ม.ค.	บาท/กก.	*	*	8.5	6.73	31.15
ก.พ.	บาท/กก.	*	*	4.73	5.73	18.38
มี.ค.	บาท/กก.	*	*	5.1	4.56	8
เม.ย.	บาท/กก.	*	*	10.78	5.38	11.13
พ.ค.	บาท/กก.	*	*	14.44	7.2	11.18
มิ.ย.	บาท/กก.	*	*	12.48	13.5	11.3
ก.ค.	บาท/กก.	*	*	13.5	18.8	19.03
ส.ค.	บาท/กก.	*	*	20.24	11.5	18
ก.ย.	บาท/กก.	*	*	25.75	16.65	21.38
ต.ค.	บาท/กก.	*	*	26.08	18.28	11.78
พ.ย.	บาท/กก.	*	*	18.34	29.14	13.44
ธ.ค.	บาท/กก.	*	*	9.18	30.3	17.25
เฉลี่ย	บาท/กก.	*	*	14.09	13.98	16

ที่มา : กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (2541)

หมายเหตุ * ข้อมูลไม่ได้ทำการจัดเก็บเป็นสถิติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

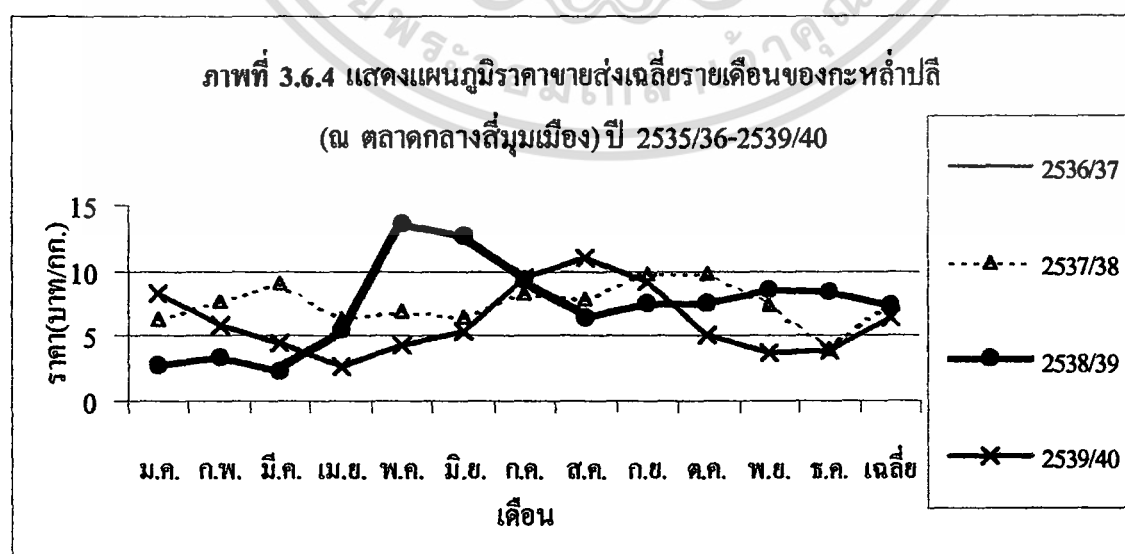
ตารางที่ 3.6.4 สถิติราคาขายส่งเฉลี่ยรายเดือนของผักกะหล่ำปลี (ณ ตลาดกลางสี่มุมเมือง)

ปี 2535/36 – 2539/40

กะหล่ำปลี	หน่วย	2535/36	2536/37	2537/38	2538/39	2539/40
ม.ค.	บาท/กก.	*	*	6.33	2.75	8.2
ก.พ.	บาท/กก.	*	*	7.67	3.33	5.85
มี.ค.	บาท/กก.	*	*	9	2.3	4.42
เม.ย.	บาท/กก.	*	*	6.25	5.5	2.6
พ.ค.	บาท/กก.	*	*	6.88	13.6	4.22
มิ.ย.	บาท/กก.	*	*	6.5	12.75	5.38
ก.ค.	บาท/กก.	*	*	8.25	9.38	9.5
ส.ค.	บาท/กก.	*	*	7.8	6.4	10.98
ก.ย.	บาท/กก.	*	*	9.75	7.5	9.23
ต.ค.	บาท/กก.	*	*	9.75	7.5	5.1
พ.ย.	บาท/กก.	*	*	7.42	8.6	3.68
ธ.ค.	บาท/กก.	*	*	4	8.38	3.85
เฉลี่ย	บาท/กก.	*	*	7.47	7.33	6.39

ที่มา : กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (2541)

หมายเหตุ * ข้อมูลที่ไม่ได้ทำการจัดเก็บเป็นสถิติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

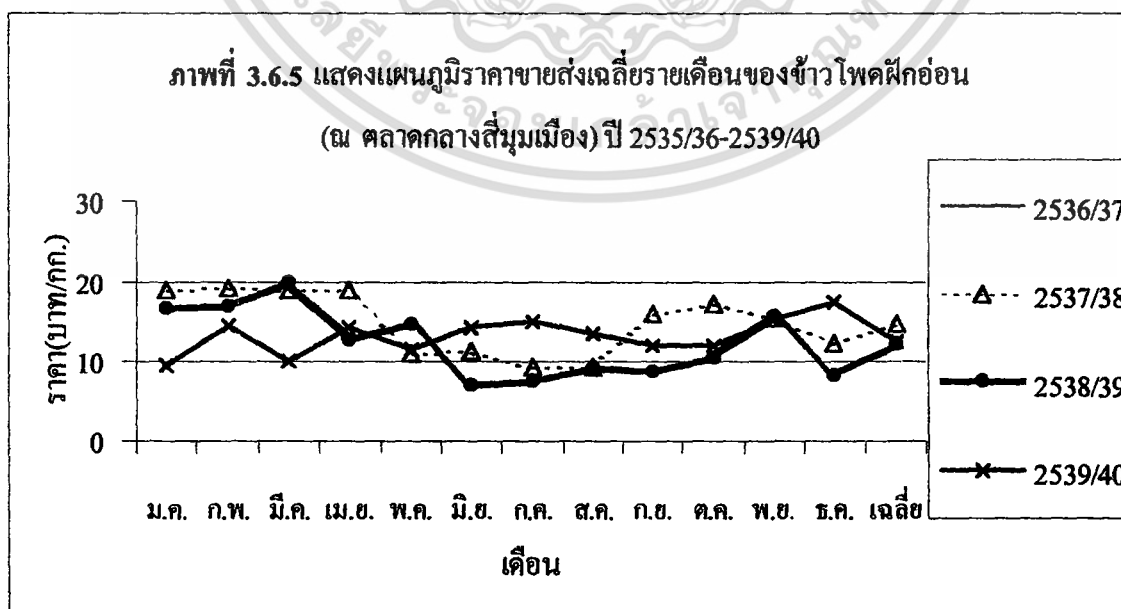
ตารางที่ 3.6.5 สถิติราคาขายส่งเฉลี่ยรายของข้าวโพดฝักอ่อน (ณ ตลาดกลางสี่มุมเมือง)

ปี 2535/36 – 2539/40

ข้าวโพดฝักอ่อน	หน่วย	2535/36	2536/37	2537/38	2538/39	2539/40
ม.ค.	บาท/กก.	*	*	19.07	16.75	9.6
ก.พ.	บาท/กก.	*	*	19.17	16.9	14.4
มี.ค.	บาท/กก.	*	*	18.95	19.94	10.1
เม.ย.	บาท/กก.	*	*	19.1	12.7	14.15
พ.ค.	บาท/กก.	*	*	11.02	14.74	11.54
มิ.ย.	บาท/กก.	*	*	11.25	6.88	14.15
ก.ค.	บาท/กก.	*	*	9.15	7.45	15
ส.ค.	บาท/กก.	*	*	9.3	9.16	13.4
ก.ย.	บาท/กก.	*	*	16.05	8.63	11.9
ต.ค.	บาท/กก.	*	*	17.2	10.55	12
พ.ย.	บาท/กก.	*	*	15.4	15.8	15.2
ธ.ค.	บาท/กก.	*	*	12.13	8.18	17.58
เฉลี่ย	บาท/กก.	*	*	14.82	12.37	12.42

ที่มา : กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (2541)

หมายเหตุ * ข้อมูลที่ไม่ได้ทำการจัดเก็บเป็นสถิติ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระดับราคาชนิดสุดท้ายที่ทำการศึกษาคือระดับราคาตลาดขายปลีกเฉลี่ยของพืชผักบางชนิดที่ตลาดกรุงเทพมหานคร ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร : 2541) ราคาขายปลีกในตลาดกรุงเทพฯ (ตารางที่ 3.7 และภาพที่ 3.7) โดยทั่วไปจะมีระดับราคาที่สูงขึ้นทุกปี ยกเว้นบางชนิดที่มีระดับราคาตกต่ำลงบ้างในช่วงปีการเพาะปลูก 2539/40 ระดับราคาเฉลี่ยของพืชผักที่ทำการศึกษาคือ หอมแดงราคาอยู่ในช่วง 24.73 – 39.88 บาท/กิโลกรัม (เรียงตามลำดับปีการเพาะปลูกราคา กิโลกรัมละ 24.73, 29.85, 30.72, 37.04 และ 39.88 บาท) ราคากระเทียม มีลักษณะตกต่ำในช่วงปีการเพาะปลูก 2536/37-2537/38 (ราคา 32.15 และ 37.29 บาท/กิโลกรัมตามลำดับ) ส่วนปีอื่นๆ ราคาค่อนข้างสูงคือ ปี 2535/36 ราคา กิโลกรัมละ 49.89 บาท ปี 2538/39-2539/40 ราคา 56.98 และ 62.98 บาท/กิโลกรัม ราคามะเขือเทศสดส่งตลาดราคามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี คือ กิโลกรัมละ 14.99, 16.11, 17.77, 24.31 และ 24.36 บาท ตามลำดับปีการเพาะปลูก เช่นเดียวกับราคากะหล่ำปลี คือ 11.18, 11.55, 11.21, 16.45 บาท/กิโลกรัมตามลำดับ และราคา กิโลกรัมละ 15.41 บาท ซึ่งเป็นราคาที่ตกต่ำในช่วงปีสุดท้ายที่ทำการศึกษา พืชผักที่ไม่ได้จัดเก็บข้อมูลเป็นสถิติเฉลี่ยนี้ ได้แก่ ข้าวโพดฝักอ่อน

การศึกษาราคาขายปลีกเฉลี่ยรายเดือนแบ่งเป็นชนิดพืช พืชผักที่ทำการศึกษาคือ หอมแดง กระเทียม กะหล่ำปลี และมะเขือเทศสดส่งตลาด (ราคาข้าวโพดฝักอ่อนไม่ได้จัดเก็บเป็นสถิติในช่วงปี 2535/36-2539/40) ผลการศึกษา (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร : 2541) พบว่า

ราคาขายปลีกเฉลี่ยของหอมแดง (ตารางที่ 3.7.1 และภาพที่ 3.7.1) ในช่วง 5 ปีของการศึกษา หอมแดงมีราคาขายปลีกอยู่ในช่วงระดับราคาขึ้นลงเดียวกันทั้ง 5 ปี คือ ราคาจะคงตัวตกต่ำอยู่ในช่วงต้นปี (มกราคม-พฤษภาคม) และค่อยๆ ขยับตัวสูงขึ้นในช่วงก่อนปี (มิถุนายน-ตุลาคม) ในช่วงท้ายปี (พฤศจิกายน-ธันวาคม) ราคาต่ำเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 12.9 บาท/กิโลกรัม และสูงที่สุดอยู่ที่ราคา กิโลกรัมละ 58.8 บาท

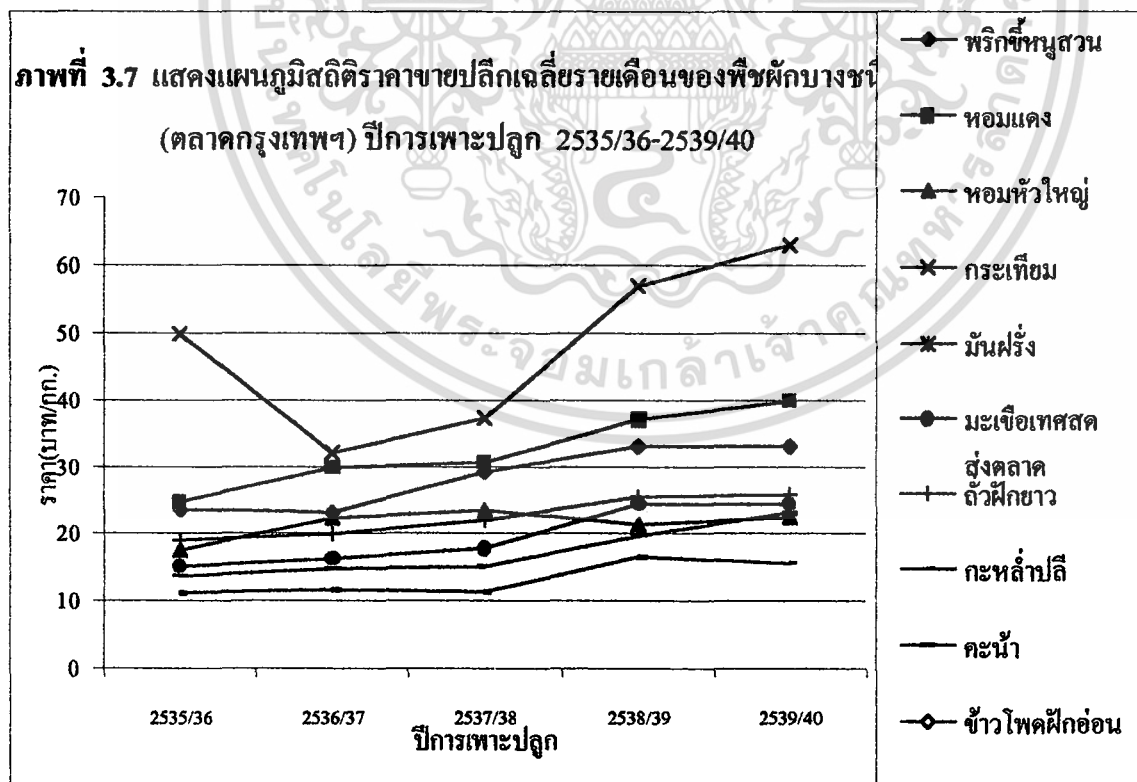
ราคาขายปลีกเฉลี่ยของกระเทียม (ตารางที่ 3.7.2 และภาพที่ 3.7.2) ราคากระเทียมในรอบ 5 ปีของการศึกษา แนวโน้มราคาเฉลี่ยอยู่ที่ระดับใกล้เคียงกัน ทั้งระดับความสูงต่ำของราคาและช่วงราคา จะมีช่วงปีที่แตกต่างบ้างคือปีการเพาะปลูก 2539/40 ราคาในช่วงต้นปีจะสูงมากที่สุดในรอบของปีที่ศึกษาคือ ถึง กิโลกรัมละ 87.44 บาท นอกจากนั้นก็เหมือนกับปีอื่นๆ คือ ราคาจะสูงกว่าปกติเล็กน้อยในช่วงต้นปี แล้วลดลงเล็กน้อย จากนั้นก็ค่อยๆ ทรงตัวสูงขึ้นไปถึงปลายปี

ตารางที่ 3.7 สถิติราคาขายปลีกเฉลี่ยของพืชผักบางชนิด (ตลาดกรุงเทพฯ) ปี 2535/36-2539/40

รายการ	หน่วย	2535/36	2536/37	2537/38	2538/39	2539/40
พริกชี้หูสวน	บาท/กก.	23.53	23.02	29.15	33.07	33.01
หอมแดง	บาท/กก.	24.73	29.85	30.72	37.04	39.88
หอมหัวใหญ่	บาท/กก.	17.44	22.28	23.46	21.34	22.39
กระเทียม	บาท/กก.	49.89	32.15	37.29	56.98	62.98
มันฝรั่ง	บาท/กก.	*	*	*	*	*
มะเขือเทศสดส่งตลาด	บาท/กก.	14.99	16.11	17.77	24.31	24.36
ถั้วฝักยาว	บาท/กก.	18.86	19.82	21.91	25.49	25.86
กะหล่ำปลี	บาท/กก.	11.18	11.55	11.21	16.45	15.41
คะน้า	บาท/กก.	13.62	14.68	14.92	19.52	23.14
ข้าวโพดฝักอ่อน	บาท/กก.	*	*	*	*	*

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2539), สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2540)

หมายเหตุ * ข้อมูลที่ไม่ได้ทำการจัดเก็บเป็นสถิติ

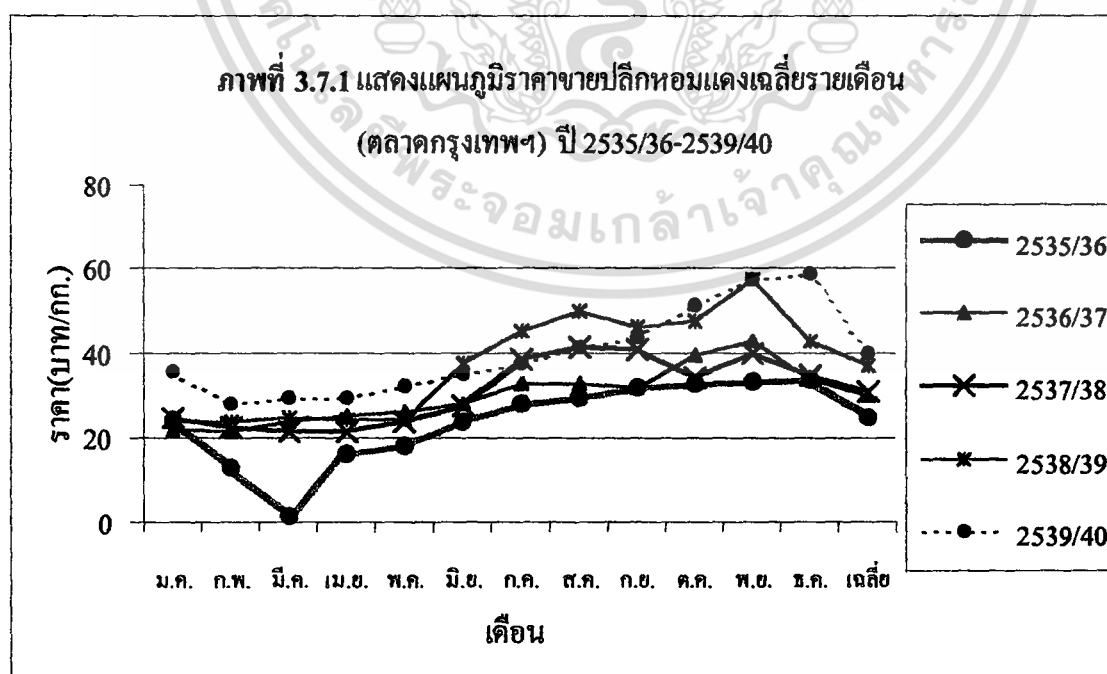
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.7.1 สถิติราคาขายปลีกเฉลี่ยรายเดือนของหอมแดง (ตลาดกรุงเทพฯ)

ปี 2535/36-2539/40

หอมแดง	หน่วย	2535/36	2536/37	2537/38	2538/39	2539/40
ม.ค.	บาท/กก.	24.22	21.75	24.38	23.46	35.5
ก.พ.	บาท/กก.	12.9	21.25	22.29	23.5	27.81
มี.ค.	บาท/กก.	13.83	23.75	21.46	24.75	29.25
เม.ย.	บาท/กก.	16.32	25.3	21.25	24.03	29.19
พ.ค.	บาท/กก.	17.79	26	23.5	24.03	32.33
มิ.ย.	บาท/กก.	23.5	27.92	27.25	37.5	35.19
ก.ค.	บาท/กก.	27.85	32.47	38.5	44.75	37.4
ส.ค.	บาท/กก.	29.18	32.75	41	49.5	41.2
ก.ย.	บาท/กก.	31.75	31.63	40.5	46	43.5
ต.ค.	บาท/กก.	32.54	39.48	34	47.25	51.25
พ.ย.	บาท/กก.	33.31	42.44	40	57.23	57.12
ธ.ค.	บาท/กก.	33.66	33.46	34.54	42.5	58.8
เฉลี่ย	บาท/กก.	24.74	29.85	30.72	37.04	39.88

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2541)

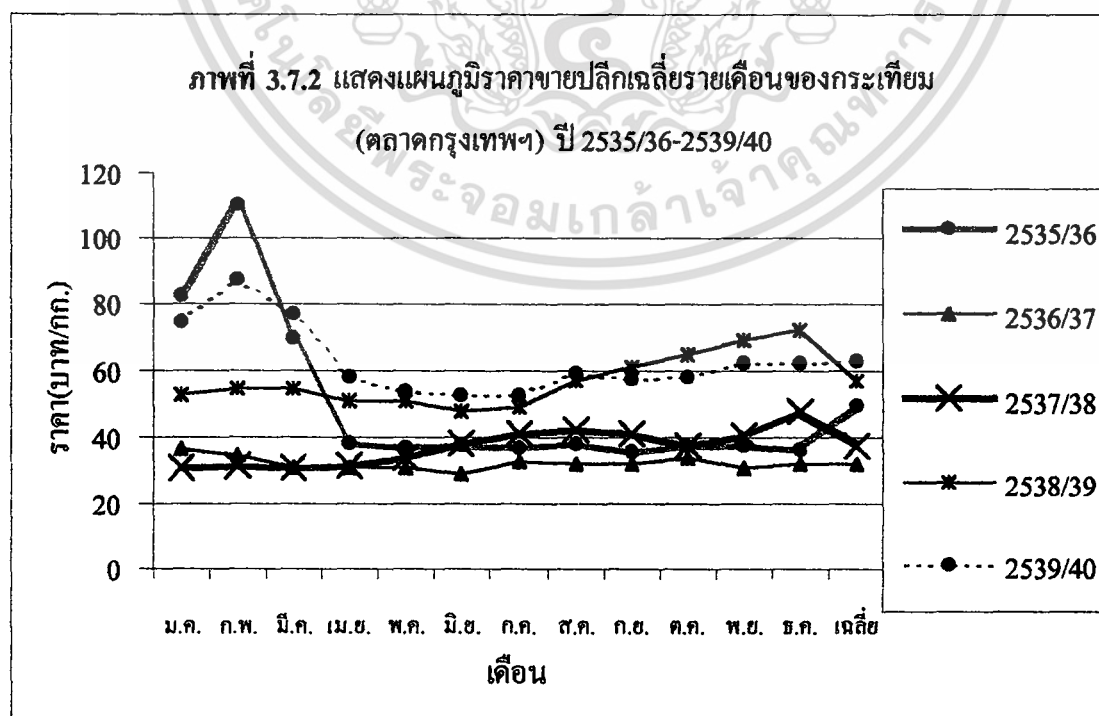
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.7.2 สถิติราคาขายปลีกเฉลี่ยรายเดือนของกระเทียม (ตลาดกรุงเทพฯ)

ปี 2535/36-2539/40

กระเทียม	หน่วย	2535/36	2536/37	2537/38	2538/39	2539/40
ม.ค.	บาท/กก.	82.72	36.25	30.71	52.65	74.5
ก.พ.	บาท/กก.	110.35	34.5	31.29	54.25	87.44
มี.ค.	บาท/กก.	69.65	31	31.06	54.5	77.04
เม.ย.	บาท/กก.	38.43	30.72	31.25	50.69	58.13
พ.ค.	บาท/กก.	37.18	31.19	33.75	50.69	53.75
มิ.ย.	บาท/กก.	37.71	28.79	38	48	52.5
ก.ค.	บาท/กก.	36.81	32.51	41.5	49	52.5
ส.ค.	บาท/กก.	38.44	32.25	42.5	57	59.2
ก.ย.	บาท/กก.	35.68	32.21	41.25	61.5	57.38
ต.ค.	บาท/กก.	37.6	33.66	37.5	64.75	58.44
พ.ย.	บาท/กก.	37.83	30.92	40.75	68.88	62.4
ธ.ค.	บาท/กก.	36.35	31.85	47.99	71.87	62.5
เฉลี่ย	บาท/กก.	49.9	32.15	37.3	56.98	62.98

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2541)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ราคาขายปลีกเฉลี่ยรายเดือนของมะเขือเทศสดส่งตลาด ในช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40 (ตารางที่ 3.7.3 และภาพที่ 3.7.3) ช่วงระดับราคามีความแตกต่างกันคล้ายกับช่วงราคาของกะหล่ำปลี คือ สามปีแรกของการศึกษาราคาของมะเขือเทศจะคล้ายกัน แต่ในช่วงสองปีหลังจะแตกต่างออกไป ลักษณะคือ ในช่วงสามปีแรกของการศึกษา (2535/36-2539/40) ราคาของมะเขือเทศจะตกต่ำในช่วงต้นปี (มกราคม-มิถุนายน) และค่อยๆ ขยับตัวสูงขึ้นเล็กน้อยในช่วงกลางปี (กรกฎาคม-สิงหาคม) แล้วลดตัวต่ำลงมาอีกในช่วงปลายปี ส่วนในช่วงสองปีหลังช่วงต้นปีก็มีลักษณะเหมือนกันกับช่วงสามปีแรก แต่ในช่วงกลางปีของปีการเพาะปลูก 2538/39(กรกฎาคม-พฤศจิกายน) ราคาจะพุ่งตัวขึ้นสูงมากและต่ำลงในช่วงปลายปี ส่วนปีการเพาะปลูก 2539/40 ระดับราคาจะพุ่งสูงขึ้นในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนพฤศจิกายน

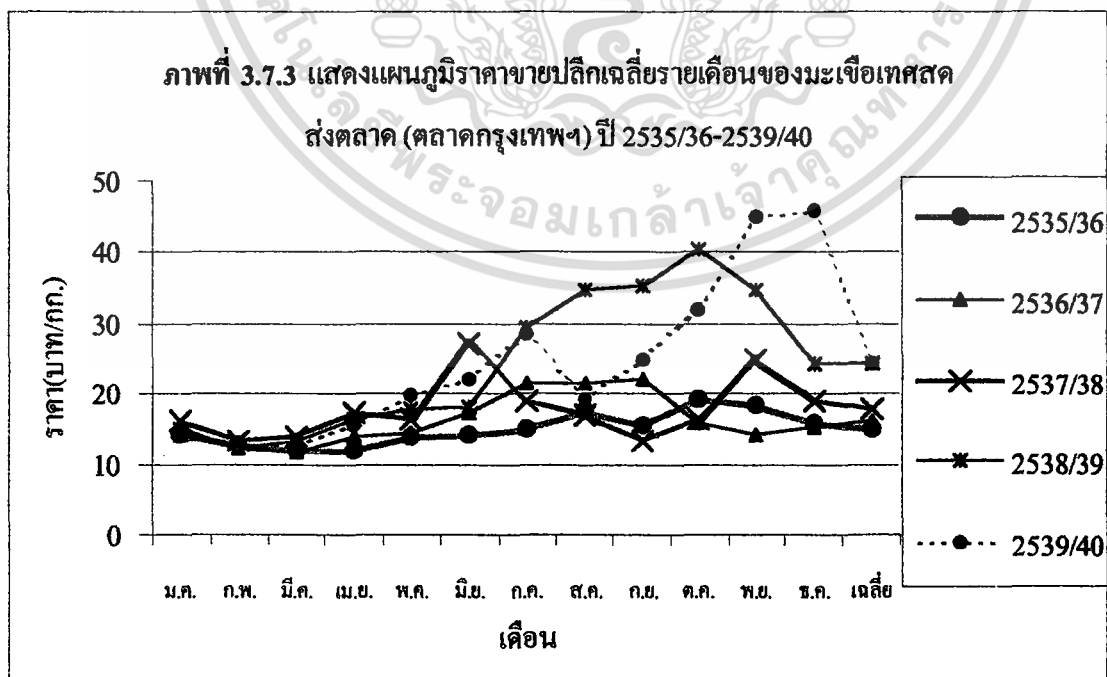
ราคาขายปลีกของกะหล่ำปลี (ตารางที่ 3.7.4 และภาพที่ 3.7.4) ช่วงของการศึกษาพบว่ากะหล่ำปลี มีช่วงราคาที่แตกต่างกัน 2 แบบคือ แบบแรกปีการเพาะปลูก 2535/36-2537/38 ราคาจะไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงในรอบปีมากนัก แต่แบบที่สอง คือ ช่วงปีการเพาะปลูก 2538/39-2539/40 ราคามีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมากในช่วงกลางปี (เดือนพฤษภาคม-ตุลาคม) แม้ในระหว่างสองปีนี้ก็มีความแตกต่างกันในช่วงของการเปลี่ยนแปลงราคา คือ ปีการเพาะปลูก 2538/39 ราคาจะขยับตัวสูงขึ้นมากในช่วงเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน แต่ช่วงปี 2539/40 ราคาจะขยับตัวสูงขึ้นในช่วงเดือนสิงหาคมถึงเดือนตุลาคมแทน ราคาทั่วไปอยู่ในช่วง 8.00 - 18.32 บาท/กิโลกรัม ส่วนในช่วงสองปีหลังที่มีช่วงราคาแตกต่างออกไปมีราคา คือ 9.9 - 24.25 บาท/กิโลกรัม

ตารางที่ 3.7.3 สถิติราคาขายปลีกเฉลี่ยรายเดือนของมะเขือเทศสดส่งตลาด (ตลาดกรุงเทพฯ)

ปี 2535/36-2539/40

มะเขือเทศสดส่งตลาด	หน่วย	2535/36	2536/37	2537/38	2538/39	2539/40
ม.ค.	บาท/กก.	14.18	14	16.13	15.1	14.82
ก.พ.	บาท/กก.	12.79	12.25	13.15	12.12	12.45
มี.ค.	บาท/กก.	11.78	11.5	13.83	13.38	12.85
เม.ย.	บาท/กก.	11.97	13.85	17.25	16.25	15.65
พ.ค.	บาท/กก.	13.72	14.47	16.25	17.8	19.66
มิ.ย.	บาท/กก.	14.24	17.19	27	18	21.91
ก.ค.	บาท/กก.	15.1	21.39	19	29.5	28.4
ส.ค.	บาท/กก.	17.48	21.5	17	34.75	19.07
ก.ย.	บาท/กก.	15.5	22.1	13.25	35.25	24.85
ต.ค.	บาท/กก.	19.08	15.87	16.35	40.5	31.88
พ.ย.	บาท/กก.	18.25	14.1	25	34.83	45.01
ธ.ค.	บาท/กก.	15.81	15.19	18.97	24.25	45.75
เฉลี่ย	บาท/กก.	14.99	16.12	17.77	24.31	24.36

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2541)

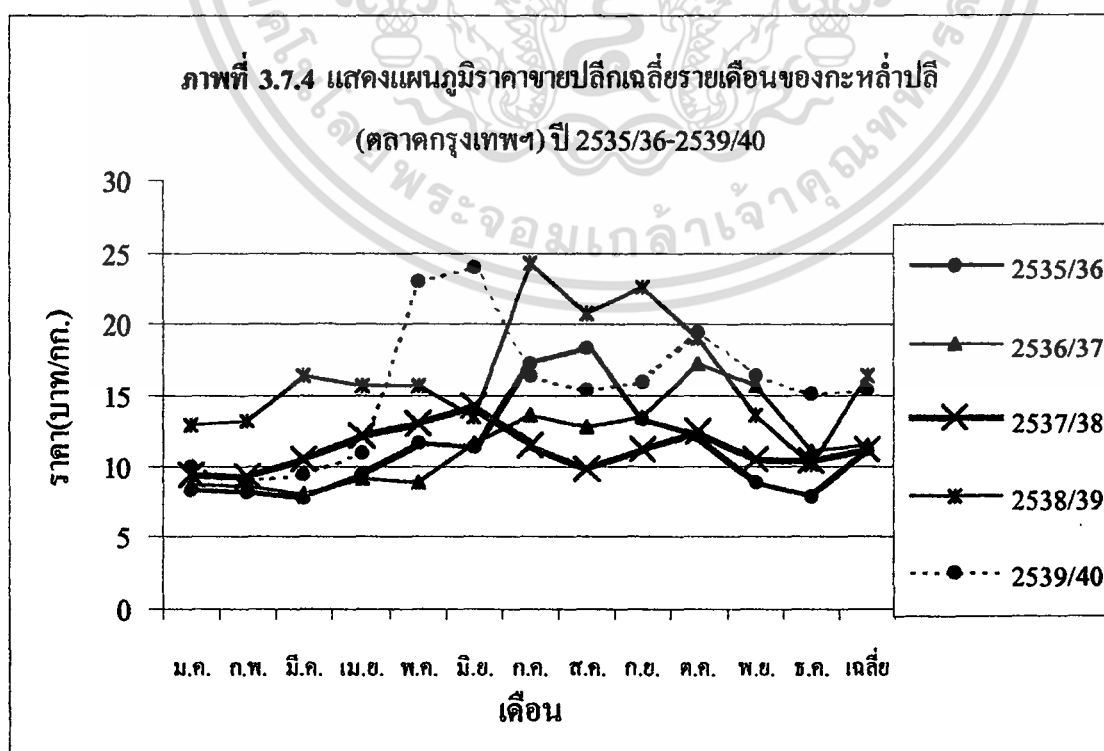
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3.7.4 สถิติราคาขายปลีกเฉลี่ยรายเดือนของกะหล่ำปลี (ตลาดกรุงเทพฯ)

ปี 2535/36-2539/40

กะหล่ำปลี	หน่วย	2535/36	2536/37	2537/38	2538/39	2539/40
ม.ค.	บาท/กก.	8.21	8.75	9.4	12.84	9.9
ก.พ.	บาท/กก.	8.07	8.5	9.26	13.11	9.03
มี.ค.	บาท/กก.	7.74	8	10.53	16.46	9.36
เม.ย.	บาท/กก.	9.42	9.18	12.25	15.68	10.88
พ.ค.	บาท/กก.	11.57	8.78	13	15.68	22.95
มิ.ย.	บาท/กก.	11.36	11.61	14.25	13.5	24.04
ก.ค.	บาท/กก.	17.31	13.58	11.5	24.25	16.47
ส.ค.	บาท/กก.	18.32	12.75	9.75	20.75	15.4
ก.ย.	บาท/กก.	13.32	13.49	11.25	22.53	15.92
ต.ค.	บาท/กก.	12.21	17.28	12.5	19	19.43
พ.ย.	บาท/กก.	8.9	15.65	10.5	13.6	16.37
ธ.ค.	บาท/กก.	7.92	11.04	10.38	10.06	15.17
เฉลี่ย	บาท/กก.	11.19	11.55	11.21	16.46	15.41

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2541)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

4.1 สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่องสภาวะการผลิตและการตลาดพืชผักภายในประเทศในช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40 พบว่า พื้นที่การผลิตพืชผักภายในประเทศมีลักษณะแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงปีการเพาะปลูก 2535/36-2538/39 และลดลงเล็กน้อยในปีการเพาะปลูก 2539/40 พืชผักที่ทำการศึกษา หอมแดง กระเทียม กะหล่ำปลี มะเขือเทศสดส่งตลาด และ ข้าวโพดฝักอ่อน มีลักษณะการเพาะปลูกที่แตกต่างกันบ้างเนื่องจากความแตกต่างของชนิดพืชผัก คือ หอมแดงและกระเทียม มีลักษณะคล้ายกันคือ พื้นที่เพาะปลูกมีลักษณะแนวโน้มความเปลี่ยนแปลงคล้ายกันที่มีพื้นที่เพาะปลูกเพิ่มขึ้นในช่วงระยะเวลาสามปีแรกของการเพาะปลูก และลดลงในสองปีสุดท้ายที่ทำการศึกษา ส่วนกะหล่ำปลี มะเขือเทศสดส่งตลาดและข้าวโพดฝักอ่อน มีแนวโน้มการผลิตเพิ่มขึ้นทุกปีแต่การเพิ่มขึ้นยังอยู่ในระดับต่ำ ในด้านผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ ผลผลิตพืชผักภายในประเทศยังมีพื้นที่ต่อปริมาณผลผลิตค่อนข้างต่ำไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นมามากนัก ยังคงคงตัวในระยะเวลา 5 ปีที่ทำการศึกษา

การตลาดผลผลิตพืชผัก จากการศึกษาสรุปได้ว่า ในปัจจุบัน (2532) ระบบการตลาดผลผลิตพืชผักภายในประเทศยังคงไม่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม (2522) มากนัก การตลาดจากผู้ผลิตไปสู่ผู้บริโภคยังคงต้องผ่านพ่อค้าคนกลางจำนวนมาก และการกระจายผลผลิตยังเป็นแบบรวมเข้าสู่ศูนย์กลางก่อนที่จะกระจายสู่ผู้บริโภคเช่นเดิม ระบบตลาดยังคงมี 4 ระดับคือ ตลาดระดับท้องถิ่น ตลาดระดับชายปลึก ตลาดระดับชายส่งและตลาดส่งออก

ราคาผลผลิตพืชผัก มีการเคลื่อนไหวแบบเป็นฤดูกาล ช่วงที่มีผลผลิตมากผลิตจะราคาตกต่ำ และช่วงที่ผลผลิตขาดแคลนราคาก็จะขยับตัวสูงขึ้นไม่เปลี่ยนแปลง มีลักษณะคล้ายกันทุกปี พืชผักที่ทำการศึกษาที่มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงราคาเหมือนกันทุกชนิด แต่มีหอม กระเทียม และข้าวโพดฝักอ่อนที่มีการเปลี่ยนแปลงราคาในรอบปีต่ำ เนื่องจากผลผลิตหอมแดง และกระเทียมเป็นผลผลิตแห้งที่สามารถเก็บรักษาไว้ได้นาน ข้าวโพดฝักอ่อนมีการผลิตในปริมาณมากตลาดทั้งปี ในส่วนของราคาขายในตลาดต่างๆ ตลาดที่มีราคาสูงที่สุดคือตลาดชายปลึก รองลงมาคือ ตลาดชายส่ง และตลาดที่มีราคาต่ำที่สุดคือตลาดของผู้ผลิต (จากเกษตรกรสู่มือพ่อค้าคนกลางระดับต่างๆ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 ข้อเสนอแนะ

ภาพรวมของสถานการณ์การผลิตและการตลาดพืชผักภายในประเทศยังมีโอกาสพัฒนาไปได้อีกยาวไกลเนื่องจากประเทศไทยยังคงมีศักยภาพในด้านการผลิต และสามารถที่จะพัฒนาการตลาดไปได้อีกมาก เนื่องจากประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการพัฒนากระบวนการผลิตและการตลาด แนวทางที่จะทำให้การผลิตพืชผักภายในประเทศมีสูงขึ้น ควรพัฒนาทางด้านผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้นควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านปริมาณผลผลิตให้เพียงพอแก่ความต้องการของการบริโภคตลอดทั้งปี เรื่องที่ต้องพัฒนาคือการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตที่ในปัจจุบันยังคงเป็นเกษตรน้ำฝนที่ต้องการสภาพทางด้านดินฟ้าอากาศเป็นหลักใหญ่ในการผลิต ให้เป็นระบบการผลิตระบบชลประทานที่มีความแน่นอนในด้านการสำรองน้ำใช้ในการเกษตรให้มากขึ้น การปรับปรุงพันธุ์พืชที่ปลูก การใช้เทคโนโลยีการผลิต การลดต้นทุนการผลิต ทั้งนี้รวมไปถึงการพัฒนาด้านระบบการตลาดให้มีประสิทธิภาพและมีความยุติธรรมแก่ทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภคและพ่อค้าคนกลางผู้ทำหน้าที่ทางการตลาดด้วย

4.3 ข้อเสนอแนะทางการศึกษา

1. ในการที่จะศึกษาต่อไป ควรจะศึกษาด้านการผลิตและการตลาดพืชผักเป็นรายพืชหรือกลุ่มพืชผักใดกลุ่มหนึ่ง เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลการผลิตและการตลาดที่สมบูรณ์เฉพาะเจาะจงเฉพาะพืชนั้น ๆ สามารถนำไปใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์เป็นรายพืชได้ดีมากขึ้น
2. ศึกษาเป็นเรื่องเฉพาะด้านเช่น สถานการณ์การผลิตพืชผักภายในประเทศ สถานการณ์การตลาดพืชผักภายในประเทศ สถานการณ์ราคาพืชผักภายในประเทศ หรือความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อราคาพืชผัก เป็นต้น เนื่องจากจะทำให้ได้เจาะลึกในเรื่องนั้นๆ มากขึ้น และสามารถนำไปใช้ในการศึกษาประกอบการวางแผนการผลิตได้ดีขึ้น

บทที่ 5

วิจารณ์ผลการศึกษา

จากการศึกษาด้านปริมาณพื้นที่การผลิต ปริมาณผลผลิต ช่วงการเพาะปลูกและการเก็บเกี่ยวผลผลิตพืชผักบางชนิด รวมไปถึงผลผลิตเฉลี่ยต่อพื้นที่เฉลี่ยตลอดทั้งปี พื้นที่การผลิตของประเทศไทยสามารถเปลี่ยนแปลงในแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นต่อไปในอนาคต เนื่องจากปริมาณการเพิ่มขึ้นของประชากรทำให้ความต้องการบริโภคพืชผักยังคงมีมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ตารางภาคผนวกที่ 1) ตรงกับงานเขียนของ ปราโมทย์ รักษาราษฎร์ (2540 : 17-19) ที่กล่าวถึงการเพิ่มขึ้นของประชากรมีผลต่อการบริโภคพืชผักเพิ่มมากขึ้น แต่ในปีการเพาะปลูก 2538/39 การเปลี่ยนแปลงพื้นที่การผลิตพืชผักภายในประเทศมีลักษณะตกต่ำ เนื่องจากภาวะการผลิตยังขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่นๆ อีกหลายประการเช่น สภาพดินฟ้าอากาศที่เป็นอยู่ในปีการเพาะปลูกนั้นๆ จากรายงานของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรปี 2536, 2537 และ 2538 พบว่า ปี 2536 ประเทศไทยมีภาวะขาดแคลนน้ำอย่างมากส่งผลถึงการเพาะปลูกภายในประเทศ ปี 2537 การผลิตสาขาพืชขยายตัวได้สูงขึ้นเล็กน้อย เนื่องจากภาวะฝนดี ราคาผลผลิตสูงในปีที่ผ่านมา ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจโลกที่เป็นแรงจูงใจในการผลิต และปี 2538 ภาวะนั้นในประเทศก็มีพอเพียงสำหรับการเพาะปลูก ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจภายในประเทศดีขึ้น ตรงกับตัวเลขที่ทำการศึกษา การเพิ่มขึ้นของพื้นที่การผลิตนี้ส่วนหนึ่งก็มาจากราคาผลผลิตที่ให้ราคาดีในปีที่ผ่านมาเป็นแรงจูงใจในการเพิ่มผลผลิต ในปี 2539 ภาวะการผลิตพืชผักภายในประเทศมีลักษณะตกต่ำลงอย่างเห็นได้ชัด ก็เป็นผลเนื่องมาจากสภาวะอากาศ ที่ไม่มีความเหมาะสมเช่นกัน และในปี 2540 การผลิตขยับตัวสูงขึ้นเล็กน้อย แสดงว่าการผลิตพืชผักภายในประเทศไทยส่วนใหญ่ขึ้นกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศ และต่างประเทศ ที่เป็นตัวสนับสนุนต่อการเปลี่ยนแปลงราคาแล้วส่งผลถึงภาวะการผลิตพืชผัก รวมไปถึงระบบการเกษตรยังขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศเป็นหลักใหญ่

ในการศึกษาผลผลิตพืชผักแต่ละชนิดแยกเป็นรายภาค จะเห็นได้ว่า แต่ละภาคมีศักยภาพในการผลิตพืชผักแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสภาพภูมิอากาศ ภาคเหนือ ภาคตะวันออก เฉียงเหนือ มีความเหมาะสมที่จะเพาะปลูกหอมแดง กระเทียม มะเขือเทศสดส่งตลาด กะหล่ำปลี รวมไปถึง ข้าวโพดฝักอ่อน มากที่สุดในประเทศ รองลงมาคือภาคตะวันตก ผลิตข้าวโพดฝักอ่อน และกะหล่ำปลี ได้ในปริมาณมาก แสดงว่าความต้องการในการใช้พืชผักเหล่านี้ยังคงมีสูงทำให้สามารถผลิตพืชผักได้มาก นอกจากนี้ยังทำให้มองเห็นรูปแบบการพัฒนาประเทศที่ส่งเสริมให้มีการขยายเขตการผลิตพืชผักให้กว้างขวางครอบคลุมทั้งทั้งประเทศ เห็นได้จากการขยับตัวสูงขึ้นใน

การผลิตพืชผักในส่วนของภาคใต้ของประเทศ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ตรงกับการวิเคราะห์ของ เมืองทอง ทวนทวี และสุธีรัตน์ ปัญญาโตนะ ทวนทวี (2532 : 24-36)

ทางด้านผลผลิตต่อไร่ โดยภาพรวมแล้วพืชผักที่ทำการศึกษาทั้ง 5 ชนิด มีผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ในช่วงที่ทำการศึกษา 5 ปี (2535/36-2539/40) ยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำเนื่องจากยังมองไม่เห็นการเปลี่ยนแปลงในลักษณะเพิ่มขึ้นมากนัก ถึงแม้ปัจจัยด้านสภาพภูมิอากาศจะเข้ามาเป็นตัวแปรสำคัญที่ผลักดันให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพภูมิอากาศ แต่ก็ไม่สามารถอธิบายสภาวะการณ์ได้ทั้งหมด นั่นหมายถึงการที่จะต้องมีส่วนอื่นๆ เข้ามาเกี่ยวข้องนอกเหนือจากสภาวะภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงในปีนั้นๆ

การศึกษาเรื่องการตลาดผลผลิตพืชผักภายในประเทศ ตลาดภายในประเทศที่ทำการศึกษา แบ่งตามระดับตลาดคือ ตลาดระดับท้องถิ่น ตลาดระดับชายฝั่ง ตลาดระดับชายปลึกและตลาดส่งออกนั้น ไม่ว่าจะเป็ตลาดระดับใดก็ตาม ส่วนใหญ่แล้วการตลาดจะต้องผ่านมือพ่อค้าคนกลางเสมอ ความแตกต่างขึ้นอยู่กับระดับใดผ่านพ่อค้าคนกลางมากน้อยรายเท่าใด มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่จำหน่ายผลผลิตจากเกษตรกรไปสู่ผู้บริโภค ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากความสามารถในด้านการจำหน่ายผลผลิต ความสะดวกในด้านการคมนาคม เป็นที่น่าสังเกตว่า แม้ถิ่นที่มีการคมนาคมสะดวกบางแห่งเช่นอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ถ้าเทียบกับอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมาแล้ว ทั้งด้านความสามารถในด้านการตลาดและความสะดวกของการคมนาคม ถิ่นอำเภอดำเนินสะดวกต้องมีศักยภาพในด้านการตลาดมากกว่าแน่นอน ความเป็นไปได้ในการขายตรงก็ควรจะมีสูงกว่า แต่ก็มีผลผลิตเพียง 30% เท่านั้นที่สามารถนำมาจำหน่ายให้กับผู้บริโภคโดยตรงได้ แสดงว่า ในระบบการตลาดต้องมีปัจจัยมากกว่าสองประการที่กล่าวมาในการที่จะกีดกันระบบการขายตรงระหว่างเกษตรกรกับผู้บริโภค และความน่าสนใจของระบบการตลาดอีกประการหนึ่ง คือ วิธีการตลาดของตลาดแบบต่างๆ มีความเปลี่ยนแปลงไปน้อยมากถึงไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงระยะเวลา 10 ปี ที่ได้จากการรวบรวมข้อมูล (จำเนียร บุญมาและคณะ : 2522, เมืองทอง ทวนทวีและสุธีรัตน์ ปัญญาโตนะ ทวนทวี : 2532) แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทางการตลาดของประเทศว่ามีศักยภาพในการพัฒนาต่ำ

การศึกษาด้านความเคลื่อนไหวของราคาพืชผักทั้ง 5 ชนิดที่ทำการศึกษา ในรอบ 5 ปี (2535/36-2539/40) ของตลาดพืชผัก 3 ระดับ คือ ระดับเกษตรกร ระดับชายฝั่ง และระดับชายปลึก ระดับราคาที่มีความเปลี่ยนแปลงสูงสุดคือ ราคาระดับเกษตรกรมีระดับราคาสูงต่ำเปลี่ยนแปลงได้รวดเร็วมาก ระดับราคาทั่วไปอยู่ในระดับต่ำที่สุด ส่วนระดับชายฝั่งและระดับชายปลึก ราคาเปลี่ยนแปลงสูงขึ้นได้มากแต่ลดต่ำลงได้น้อยและช้ากว่าระดับเกษตรกร ราคาชายปลึกมีราคาสูงที่สุดในตลาดทั้งสามระดับ เนื่องจากระดับเกษตรกรกว่าจะถึงระดับชายปลึก สินค้าต้องผ่านมือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

พ่อค้าคนกลางผู้ทำหน้าที่ทางการตลาดมากมาย มูลค่าทางการตลาดจึงต้องเพิ่มขึ้นสูงมาก ถ้าเทียบกันระหว่างชนิดพืชผักแล้ว พืชผักที่เป็นผลผลิตสด คือ กะหล่ำปลี จะมีความผันผวนของราคาสูงที่สุดเนื่องจากเป็นผลผลิตสดมีการเน่าเสียได้เร็วที่สุด พืชผักแห้ง (หอมแดง และกระเทียม) เก็บรักษาได้นานกว่า สามารถกักตุนสินค้าได้มากกว่าและยาวนานกว่าระดับราคาจึงไม่สูงมากหรือตกต่ำได้รวดเร็วกว่า และสินค้าที่เป็นสินค้าส่งเข้าโรงงานก็เช่นกัน ความผันผวนของราคามีไม่มากนักเนื่องจากมีทางเลือกได้มากกว่า เมื่อราคาพืชผักในราคาโรงงานตกต่ำก็สามารถจะนำพืชผักมาจำหน่ายเป็นผลผลิตสดได้

สถานการณ์การตลาดพืชผักภายในประเทศภาพรวมแล้ว สถานะการผลิตและการตลาดมีความเกี่ยวเนื่องกันมาก การผลิตขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศเป็นส่วนใหญ่ สภาพการผลิตจะส่งผลถึงราคาสินค้า ถ้าราคาในปีที่ผ่านมามีระดับราคาดี ปริมาณการผลิตในปีต่อไปก็จะสูงขึ้น ในขณะเดียวกันราคาจะเปลี่ยนแปลงไปในทางตรงกันข้ามกับปริมาณผลผลิต ปีใดมีผลผลิตมากก็มีราคาตกต่ำ ผลผลิตน้อยก็ราคาสูง สลับกันไป รวมไปถึงกิจกรรมทางการตลาดต่างๆ มีส่วนส่งผลถึงราคาได้มากเช่นกัน ผลผลิตส่วนมากมีราคาสูงขึ้นจากกิจกรรมเหล่านี้ แนวทางในการพัฒนาการผลิตและการตลาดของประเทศไม่ควรที่จะมุ่งเน้นการเพิ่มผลผลิตเพียงอย่างเดียวเท่านั้น เพราะจะส่งผลกระทบต่อราคาผลผลิตเป็นอย่างมาก ควรมุ่งเน้นไปในแนวทางของการพัฒนาผลผลิตให้อยู่ในระดับพอดีกับความต้องการของตลาดควบคู่ไปกับการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ เพื่อลดปัญหาความผันผวนระหว่างราคากับปริมาณผลผลิตและการเพิ่มผลผลิตอย่างไม่ถูกต้องโดยการเพิ่มพื้นที่การเพาะปลูกอย่างไม่ถูกต้อง การพัฒนาการตลาดควรพัฒนาให้มีระบบการผ่านพ่อค้าคนกลางน้อยลง เพื่อลดกิจกรรมทางการตลาดที่ไม่จำเป็น เป็นการลดมูลค่าทางการตลาดให้มีความเป็นธรรมมากขึ้น

บรรณานุกรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

1. กรมเศรษฐกิจการตลาด กรมการค้าภายใน. 2527. รายงานผลการศึกษาค่าผักและผลไม้สด ปี 2527. กรุงเทพมหานคร : (อัคราเนนา).
2. กองเศรษฐกิจการตลาด กรมการค้าภายใน. 2531. มูลค่าการผลิตและการตลาดสินค้ากระเทียม . กรุงเทพมหานคร : (อัคราเนนา).
3. กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. 2529 . ความเคลื่อนไหวราคาตามฤดูกาลของพืชผักและผลไม้ที่สำคัญ . กรุงเทพมหานคร : (อัคราเนนา-ข้อมูลประกอบการบรรยาย)
4. กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. 2536 . ปฏิทินการปลูกและการเก็บเกี่ยวพืช . กรุงเทพมหานคร : (ไม่ระบุ)
5. กองส่งเสริมธุรกิจเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. 2541. ข้อมูลราคาขายส่งสินค้าเกษตร พืชผัก : ปี 2538-2541. กรุงเทพมหานคร : (เอกสารแจก)
6. กองแผนงานและ โครงการพิเศษ . 2535/36-2539/40. สถิติการปลูกพืชผัก-รายปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40.กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.(อัคราเนนา)
7. กองแผนงานและ โครงการพิเศษ . 2536-2541. ข้อมูลราคาพืชผักที่เกษตรกรขายได้ และข้อมูลราคาขายปลีกสินค้าผัก ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40.กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.(อัคราเนนา)
8. กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร . 2526. เอกสารแสดงราคาผักขายส่ง ในตลาดกรุงเทพฯและข้อมูลการส่งออกผักสดและผักแปรรูปปี พ.ศ. 2536-2540. (อัคราเนนา)
9. กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ กรมส่งเสริมการเกษตร. 2532. รายงานสถิติการเพาะปลูกพืชผักเพื่อการส่งออก ปีการเพาะปลูก 2531/32 . กรุงเทพมหานคร.
10. กรมส่งเสริมการเกษตร. 2537. รายงานผลการสัมมนา เรื่องอนาคตผักไทย.ในงานมหกรรมส่งเสริมการเกษตรปี 2537 ระหว่างวันที่ 10-11 ส.ค. 2537 ณ ศูนย์ประชุมแห่งชาติสิริกิติ์.
11. กลุ่มรักเกษตร. 2531. อาชีพปลูกผัก . นนทบุรี : หจก. โรงพิมพ์เอเชีย (หน้า 5-8).

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

12. โกมล สนั่นก้อง และคณะ. 2539. ภูมิปัญญาเกษตรกรรมประสพการณ์จากล้านนา .
กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดี.
13. จำเนียร บุญมาและคณะ. 2522. การผลิตและการตลาดผักในแหล่งผลิตที่สำคัญ รายงานวิจัย
ฉบับที่ 40. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตร คณะเศรษฐศาสตร์และ
บริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
14. คณัย บุญเกียรติและนิตยา รัตนาปนนท์. 2535. การปฏิบัติหลักการเก็บเกี่ยวผักและผลไม้ .
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไอเอสพรีนติ้ง เฮ้าส์ . (146 หน้า) (หน้า 1-2)
15. ปราโมทย์ รักษาราชกูร์. 2540. “นโยบายส่งเสริมและพัฒนาพืชผัก”. ข่าวสำนักงานคณะ
กรรมการวิจัยแห่งชาติ. 38(423) : น. 17-19
16. นราภรณ์ พรหมชนะ. 2529. การตลาดผลผลิตพืชสวน . กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (314 หน้า)
17. มาฆะสิริ เขาวกุล. 2541. เศรษฐศาสตร์ตลาดอนาคตสินค้าเกษตร . กรุงเทพมหานคร : สำนัก
พิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.(150 หน้า)
18. เมืองทอง ทวนทวี และสุธีรัตน์ ปัญญาโตนะ ทวนทวี . 2532 . หลักการปลูกผัก (สวนผัก 1) .
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ทั้งฮั่วชิน . (212 หน้า)
19. ศูนย์สถิติการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2533. สถิติการเกษตรของประเทศไทยปี
การเพาะปลูก 2535/36-2539/40 . กรุงเทพมหานคร.
20. ศูนย์สารสนเทศการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. 2539. รายงานผลการสำรวจ กระเทียม
หอมแดง หอมหัวใหญ่และมันฝรั่ง ปีการเพาะปลูก 2538/39 . กรุงเทพมหานคร.
21. รังสรรค์ ณะพรพันธุ์. 2530. “การศึกษาภาวะการแข่งขันในตลาดข้าวภายในประเทศไทย”
วารสารเศรษฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ . 5(1) : 182-184
22. เรืองไร โดกฤษณะ และสมพร อิศวิลานนท์. 2523. ระบบตลาดสินค้าพืชผัก .
กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาเศรษฐศาสตร์การเกษตร คณะบริหารศาสตร์และบริหาร
ธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
24. สุกานดา สังข์ลำไย. 2533. ราคาผลผลิตเกษตรและรายได้ . กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง .(156 หน้า)

25. สมภพ จิตะวสันต์. 2530. **หลักการผลิตพืชผัก**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาเทคโนโลยีการผลิตพืช คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
26. สมภพ จิตะวสันต์. 2530. **หลักการผลิตพืชผัก**. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาเทคโนโลยีการผลิตพืช คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง. อ้างถึง (1) กองแผนงานและโครงการพิเศษ . 2527-2529. **สถิติการปลูกพืชผัก-รายพืชปีการเพาะปลูก 2526/27-2528/29**. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2) กองวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร . 2526. **เอกสารแสดงราคาผักขายส่งและขายปลีกในตลาดกรุงเทพฯ และข้อมูลการนำเข้าผักสดและผักแปรรูปปี พ.ศ. 2523-2526**. เสนอต่อการประชุมปฏิบัติการพืชผักครั้งที่ 3 ณ วิทยาลัยเกษตรกรรมชลบุรี.
27. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร . 2532. **รายงานสถิติการเพาะปลูกพืชผักเพื่อการส่งออกปี 2532**. กรุงเทพมหานคร : กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
28. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. 2536. **รายงานประจำปี ปีการเพาะปลูก 2535/36**. กรุงเทพมหานคร : (ไม่ระบุ)
29. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. 2537. **รายงานประจำปี ปีการเพาะปลูก 2536/37**. กรุงเทพมหานคร : (ไม่ระบุ)
30. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. 2538. **รายงานผลการพยากรณ์ผลผลิตการเกษตร ปีการเพาะปลูก 2537/38**. กรุงเทพมหานคร : (ไม่ระบุ)
31. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. 2538. **รายงานประจำปี ปีการเพาะปลูก 2537/38**. กรุงเทพมหานคร : (ไม่ระบุ)
32. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. 2539. **รายงานประจำปี ปีการเพาะปลูก 2538/39**. กรุงเทพมหานคร : (ไม่ระบุ)
33. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร. 2540. **รายงานประจำปี ปีการเพาะปลูก 2539/40**. กรุงเทพมหานคร : (ไม่ระบุ)
34. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2537. **พิจารณาบัญชีประชาชาติ**. กรุงเทพมหานคร : หจก. เม็ดทรายพรีนติ้ง. (48 หน้า)
35. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2541. **สถิติราคาขายปลีกและขายส่งสินค้าอาหารสดที่สำคัญในตลาดกรุงเทพมหานคร**. กรุงเทพมหานคร : (ไม่ระบุ)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

36. ส่วนวิจัยเกษตรกรรม (ฝ่ายพืชผัก) กรมส่งเสริมการเกษตร. “พืชผักและผลิตภัณฑ์” เอกสารวิชาการธนาคารกสิกรไทย . 9(1/31) : 13-30.
37. อรษา แสงอุทัย. 2527. พืชผัก . กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาชีววิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (262 หน้า) (หน้า 1-10)
38. อภิญญา บัญญัติทิศไทย. 2531. “การวิเคราะห์การตอบสนองของอุปทานกาแฟในประเทศไทย” . ปัญหาพิเศษปริญญาตรี . ภาควิชาบริหารธุรกิจเกษตร คณะเทคโนโลยีการเกษตร สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
39. อภิสสิทธิ์ อีสริยานุกูล. 2531. “การตลาดพืชผักในส่วนภูมิภาค” วารสารเศรษฐศาสตร์เกษตร . 7 (2) : 15-34.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 1 แสดงสถิติประชากร จากการคาดประมาณ พ.ศ. 2537-2558

ปี	ประชากร (ล้านคน)	อัตราการ เจริญพันธุ์	อัตราการเกิด : 1000	อัตราการตาย : 1000	อัตราการเพิ่มตาม ธรรมชาติ	อัตราการตาย ทารก
2537	59.4	2.13	19.53	6.03	1.35	33.48
2538	60.21	2.09	19.18	6	1.32	32.44
2539	61.01	2.06	18.85	5.99	1.29	31.41
2540	61.79	2.03	18.54	5.99	1.26	30.38
2541	62.58	2.01	18.29	6	1.23	29.66
2542	63.35	1.99	18.05	6.03	1.2	28.93
2543	64.11	1.98	17.8	6.05	1.17	28.21
2544	64.88	1.96	17.55	6.09	1.15	27.48
2545	65.62	1.95	17.3	6.13	1.12	26.76
2546	66.36	1.94	17.05	6.18	1.09	26.17
2547	67.08	1.93	16.8	6.24	1.06	25.58
2548	67.79	1.92	16.55	6.3	1.02	24.99
2549	68.49	1.91	16.29	6.37	0.99	24.4
2550	69.18	1.9	16.03	6.44	0.96	23.81
2551	69.85	1.89	15.77	6.51	0.93	23.32
2552	70.49	1.88	15.5	6.59	0.89	22.83
2553	71.12	1.87	15.5	6.67	0.86	22.34
2554	71.74	1.86	14.95	6.76	0.82	21.85
2555	72.34	1.85	14.67	6.85	0.78	21.36
2556	72.9	1.83	14.34	7.01	0.73	21.35
2557	73.44	1.81	14.04	7.17	0.69	21.34
2558	73.95	1.8	13.77	7.34	0.64	21.33

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ อ้างอิง กองวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการ
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2536

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 2 สถิติการส่งออกพืชผักบางชนิด ปีการเพาะปลูก 2535/36-2539/40

ปริมาณ : เมตริกตัน

มูลค่า : ล้านบาท

ปี	2535/36		2536/37		2537/38		2538/39		2539/40	
รายการ	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
รวมผักสด	36592	888.8	46572	1081.2	52614	947.7	81087	1351.4	74956	1487.1
หอมหัวใหญ่/เล็ก	5949	42.7	4922	69.8	12925	214.9	21045	204.1	3021	3507
หอมหัวเล็กสด	3259	15.8	7624	36	7602	37.9	6430	38	6933	36.9
กลุ่มกระเทียม	85	0.5	1000	13.9	271	4.2	1009	9.9	2857	19.2
มะเขือเทศสด	1798	5.7	1347	6.9	2383	7.4	2376	9.4	2344	9.3
มันฝรั่งสด	1095	3.1	155	2.5	49	0.4	455	4.9	664	8.1
พริกสด	10490	74.9	11815	79.2	10358	74.4	8825	69	10002	78
ข้าวโพดฝักอ่อน	2066	25.1	2523	36.1	3536	81.2	3328	45.5	3260	47.3
กลุ่มกะหล่ำ	304	5.4	1250	7.5	98	1.4	296	2.1	263	1.8
ถั่วฝักยาว/ถั่วแขก	304	12.3	174	7.1	-	-	38	0.9	1	@
ผักสดอื่น ๆ	11245	703.3	15762	822.2	15392	525.9	37285	967.6	45611	2222.3
ผักแช่แข็ง	30494	807.2	34916	929.2	34199	1221.5	44278	1429.4	38815	1498
มันฝรั่ง	77	2.1	233	6.5	122	4	109	2.4	0.5	@
ถั่วฝักยาว/ถั่วแขก	6429	225	11072	373.2	10785	387.5	15930	605.8	14467	654.9
ผักแช่แข็งอื่น ๆ	6079	340.1	6770	294.8	6079	340.1	8665	387.8	10747	512.1
ผักแช่แข็งผสม	14551	205.2	16844	254.7	17213	489.9	19574	433.4	13600	303.3
รวมผักสดและผัก										
แช่แข็ง	67086	1696	81488	1947.4	86813	125385	2780.8	125385	113771	2985.1
ผักกระป๋อง	140500	2826.9	166510	3205.6	177306	3840.9	167892	3917	171150	4533.8
มะเขือเทศแห้ง	9812	131.6	11417	160.6	11970	175.2	10725	169.7	9133	169.2
ชิ้นส่วนมะเขือเทศ	1840	35.4	2222	48.4	3423	79.6	2321	57.5	4680	98.3
กะหล่ำปลีสด	2	0.04	2	0.04	13	0.4	156	0.5	19	0.1
ข้าวโพดฝักอ่อน	34557	756.2	46187	963.7	50426	1071.9	48638	1085.3	59585	15984
ผักกระป๋องอื่น ๆ	94289	1903.7	106682	2032.9	111474	2513.8	106052	2604	97733	15984
ผักแช่น้ำเกลือ	6061	138	5112	155.7	4441	154.8	3986	165.2	3094	138
หอมหัวใหญ่	38	0.2	110	1.1	40	0.6	54	4.1	1133	15.2
ผักแช่น้ำเกลืออื่น ๆ	6023	137.8	5002	154.6	4401	154.2	3932	161.1	2161	122.8

หมายเหตุ @ มีการส่งออกน้อยมาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางภาคผนวกที่ 2 (ต่อ)

ปริมาณ : เมตริกตัน

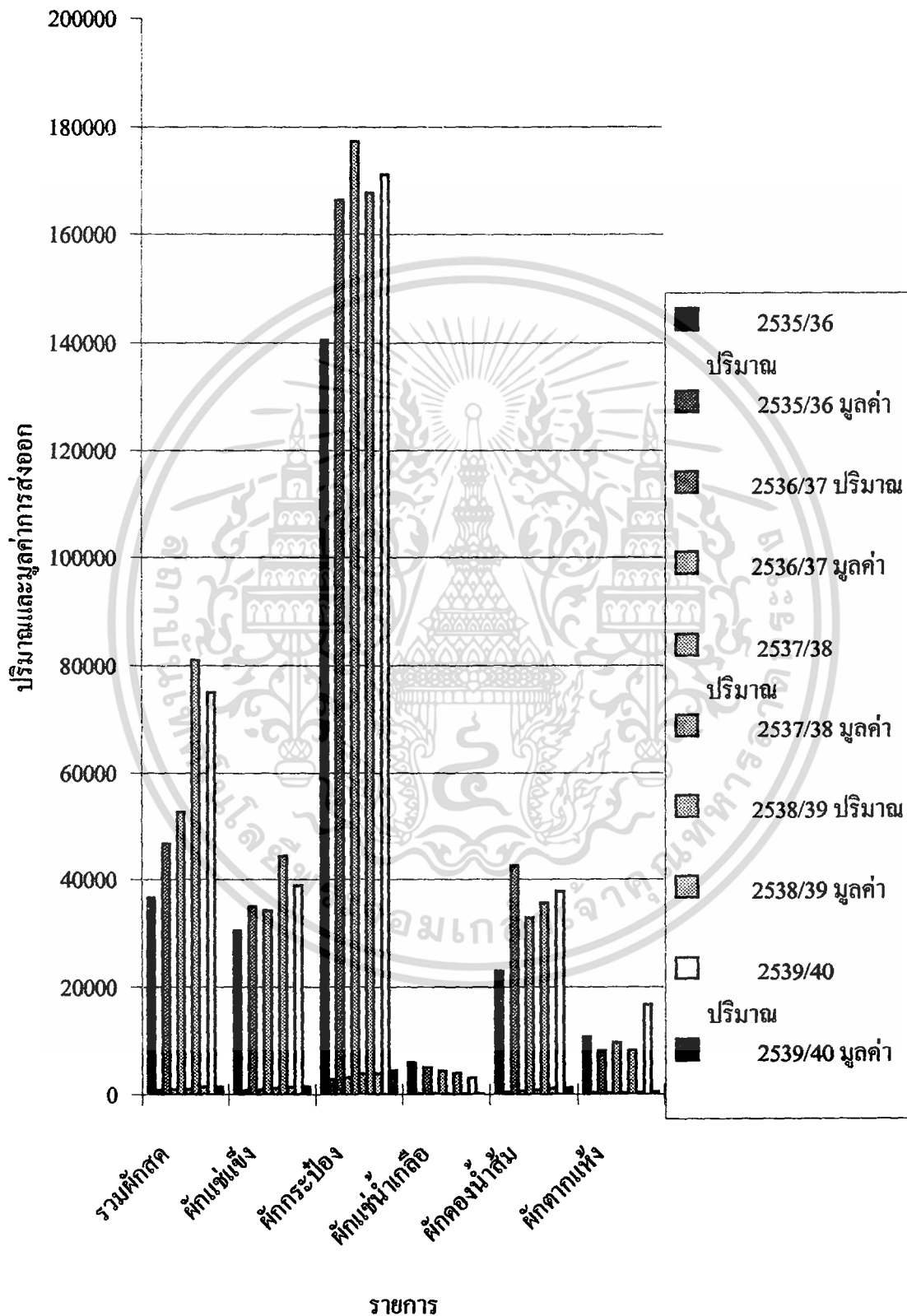
มูลค่า : ล้านบาท

ปี	2535/36		2536/37		2537/38		2538/39		2539/40	
รายการ	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า	ปริมาณ	มูลค่า
ผักตบชวี้น้ำส้ม	22967	528.3	42566	660.5	32872	817.4	35601	1177.7	37714	1187.3
หอมหัวใหญ่	@	12	@	@	@	@	@	@	-	-
ผักตบชวี้น้ำส้มอื่นๆ	22967	515.7	42566	660.5	32872	817.4	35601	1177.7	37714	1187.3
ผักตากแห้ง	10765	317.7	8264	243.3	9717	294.2	8272	314.4	16832	514.7
กระเทียมแห้ง/ผง	34	3.2	5	0.3	9	0.3	37	2.6	25	3
หอมหัวเล็กแห้ง	287	2.7	626	5.9	330	3.4	375	3.3	137	2.1
หอมหัวใหญ่แห้ง/ผง	3	0.02	41	0.6	185	4	7	3.6	5	2.1
พริกแห้ง/ผง	2356	70.9	1234	26.6	591	35	453	40	1048	52
ผักตากแห้งอื่นๆ	2680	76.8	1906	33.4	1115	42.7	882	49.5	1215	4.7
รวมทุกรายการ	247379	5507	303954	6213.7	311246	7281.5	341116	8355.1	342561	9358.9

ที่มา : กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์ (2541)

หมายเหตุ @ มีการส่งออกน้อยมาก

ภาพภาคผนวกที่ 2 แสดงแผนภูมิสถิติการส่งออกผักสด และผลิตภัณฑ์ ปีการเพาะปลูก 2535/36 - 2539/40

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้